Jaargang 110. Vrijdag, 19 December 1851. No. 101.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD
voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

rts wordt hierbij nog gratis aan de geabonneerden nden: *Redevoeringen van de Heeren* R. WESTERHOFF BLAUPOT TEN CATE, *uitgesproken in de 2de Kamer Staten Generaal, bij de beraadslagingen over de Begswetten.* — De overige Redevoeringen van de Afgegden onzer provincie zullen wij achtereenvolgende aan lezers doen toekomen.

NOTIFICATIE.

RGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente ingen maken bekend, dat het BUREAU van STEMMING in de Gemeente *Groningen*, ingevolge art. 68 KIESWET, heeft ingezonden de **PROCESSEN-BAAL**, bedoeld bij art. 52 en 67 dier Wet, wegens levering op den 15den dezer en de OPENING op den dezer, van de STEMBRIEFJES voor de VERKIE- van één LID van den GEMEENTERAAD te *Gronin-* dat uit het Procesverbaal van Stemopneming, onder blijkt, dat van de ingeleverde 593 Stembriefjes geldig zijn bevonden en 4 van onwaarde verklaard; dat de volstrekte meerderheid was 298; dat de meeste stemzijn uitgebragt op **JOANNES SWAAGMAN**, en op **CLAAS MULDER**, en wel op den eerstemde 190 stemmen en op den laatstgenoemde 177; terde overige stemmen op verschillende Personen zijn ge- dat er der halve geene volstrekte meerderheid is veren, zoodat er volgens artt. 10 en 11 der Gemeentewet, de twee genoemde Personen eene HERSTEMMING moet hebben, welke, overeenkomstig artt. 11 en 15 dier is bepaald op MAANDAG den 29sten dezer maand, des middags ten negen uur in het RAADHUIS; en einde- dat ingevolge art. 69 der Kieswet, afschrift van de OCESSENVERBAAL terstond aangeplakt en ter SECRE-IJ der GEMEENTE voor een ieder ter inzage is nedergd.

daan in het Raadhuis te *Groningen* den 16den December 51.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

VERHURING
bij Inschrijving.

URGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Gro-gen* zijn voornemens, door hunnen GECOMMITTEERDE, nieuw en wel bij *enkele inschrijving* met *gesloten briefjes*, 3 jaren ter verhuring aan te bieden:

1. Het VIERDE VERLAAT boven den tweeden afdraai het *Stads-Kanaal*, met HUIS, TUIN; benevens 2 ders, 61 Roeden en 51 Ellen LAND *naar de vaste van f 18—00 het Bunder jaarlijks, boven den Inrijvingsprijs.*

2. Het KLAPMEESTERSHUIS met HEEM en TUIN, nde bij den 1sten afdraai van het *Stads-Kanaal.*

Deze Verhuring zal geschieden op dezelfde Voorwaarden, welke deze perceelen op den 2den December l.l. bij od ter verhuring zijn gepresenteerd, welke Voorwaarden heden ter SECRETARIJ dezer Gemeente ter lezing gen.

e Inschrijvingsbiljetten zullen moeten worden geschreven zegel, en bevatten den Naam, Voornaam, Beroep en Woonts van den Inschrijver en deszelfs Borg, door beide eekend. en den *jaarlijkschen* huurprijs voor ieder perceel schrijfletters. — Deze Biljetten zullen, behoorlijk gesloten, eten worden geadresseerd, onder couvert, aan den Heer URGEMEESTER dezer Gemeente, en voorzien van buiten de woorden: *Inschrijvingbiljet voor 't vierde Verlaat*, of: *het Klapmeestershuis*, en vóór of uiterlijk op MAANDAG 22sten December aanstaande aan het Raadhuis moeten orden bezorgd.

De opening dier Biljetten en de provisionele Toewijzing an de hoogste Inschrijvers zal, onder nadere goedkeuring, het openbaar plaats hebben op DINGSDAG den 23sten ecember 1851, des voormiddags te tien uur, in een der ertrekken van het Raadhuis.

GRONINGEN, 15 December 1851.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* zijn voornemens, door hunnen Gecommitteerde, bij *enkele inschrijving* met *gesloten briefjes*, aan te besteden, voor de DRIE JAREN 1852, 1853 en 1854:

1. Het **DRUKKEN** en **LEVEREN** van PLAKATEN, PUBLICATIËN, NOTIFICATIËN, VERORDENINGEN en andere STUKKEN, ten dienste dezer Gemeente.

2. Het **MAKEN** en **LEVEREN** van BOEKBANDEN, mitsgaderS de **LEVERING** van SCHRIJF- en KANTOORBEHOEFTEN, ten dienste dezer Gemeente.

De Voorwaarden, waarnaar deze Aanbesteding zal plaats hebben, zullen van MAANDAG den 21sten dezer af op de STADS SECRETARIJ ter lezing liggen.

De inschrijvingsbiljetten, ingerigt overeenkomstig hetgeen daaromtrent bij de bestekken is bepaald, moeten vóór of uiterlijk op VRIJDAG den 26sten dezer aan het Raadhuis worden bezorgd.

De opening dier biljetten en de provisionele toewijzing aan de laagste inschrijvers, onder nadere goedkeuring, zal in het openbaar plaats hebben op ZATURDAG den 27sten dezer, des voormiddags te 10 uur, in een der Vertrekken van het Raadhuis.

GRONINGEN, 18 December 1851.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* brengen ter kennis van belanghebbenden, dat de geannonceerde, door Mr. J. L. TRIP, *Rentmeester van de Stads-Veenen* en *Ter Apel*, te **HOUDENE PUBLIEKE VERHURING** van de **STADS BEHUISDE PLAATSEN** en **ONBEHUISDE LANDERIJEN**, te ***Ter Apel*** en ***Ter Haar*** gelegen, zal plaats hebben op MAANDAG den 12 Januarij 1852, precies te tien uur des voormiddags, ten Huize van T. H. TAMMES, Commandeur te *Ter Apel.*

De gedrukte Voorwaarden en aanduiding der perceelen dezer Verhuring zullen 14 dagen bevorens in de Gemeentehuizen en andere daarvoor dienende plaatsen ter inzage voorliggen.

Nadere informatiën kunnen inmiddels worden verkregen ten Kantore van opgemelden Rentmeester te Groningen, bij den Stads Opzigter J. UNIKEN te Wildervank, bij den Stads Veenmeester G. BORGESIUS te Pekela en bij den Commandeur T. H. TAMMES ten huize van verhuring; terwijl vier dagen vóór den dag van VERHURING op de plaats zelve, des noodig, aanwijs zal worden gegeven.

GRONINGEN, 18 December 1851,

Burgemeester en Wethouders voornd.: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

VERKOOPING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* maken bekend, dat, ten overstaan van Mr. **W. LAMAN TRIP**, Notaris te *Groningen*, binnen kort, tijd en plaats nader te bepalen, publiek zullen worden verkocht:

I. Een **BEURTSCHIP**, met KOMPLETEN INVENTARIS, groot 26 Tonnen, varende in de vaste beurt van *Groningen* op de *Lemmer, vice versa*, wordende door KLAAS IWES BIJL als Beurtschipper bevaren; en

II. Een **DITO**, mede met KOMPLETEN INVENTARIS, groot 25 Tonnen, varende als het vorige en wordende door HENDRIK DE [illegible] als Beurtschipper bevaren.

Nadere informatiën en aanwijzingen zijn te bekomen bij den Commissaris van gemeld Veer, J. D. POT, buiten de Apoort alhier.

GRONINGEN, 18 December 1851.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

INSCHRIJVING
VOOR DE
Nationale Militie.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* roepen bij deze op al de Ingezetenen van deze Stad en derzelver Tafel, welke op den eersten Januarij des jaars 1852 hun negentiende jaar zullen zijn ingetreden, om op de hieronder bepaalde dagen, telkens des voormiddags van half 10 tot 12 uur, in het Raadhuis te verschijnen, ten einde in het Register der NATIONALE MILITIE te worden ingeschreven, te weten:

MAANDAG den 5den Januarij 1852,
die, welke wonen in de roode letters A, B, C, D, E, F en G;

DINGSDAG den 6den Januarij 1852,
die, welke wonen in de roode letters H, I, K, L, M, N, O en P;

WOENSDAG den 7den Januarij 1852,
die, welke wonen in de roode letters Q, R, S, T, U, V, W, X, Y en Z.

Herinneren voorts de daarbij belanghebbenden:

1) Dat bij de Wet van den 28sten Julij 1850 (*Staatsblad* no. 44), bepalingen van *Ingezetenschap* zijn gemaakt, die ten aanzien van de verpligting tot de inschrijving en loting voor de Nationale Militie voortaan behooren opgevolgd te worden, luidende die bepalingen, voorkomende in art. 3 van genoemde Wet als volgt:

„Gevestigd of ingezetenen zijn, die binnen het Rijk in Europa hebben gewoond:

1) „Gedurende de drie laatste jaren.

2) „Gedurende achttien maanden, na aan het Bestuur hunner woonplaats het voornemen tot vestiging te hebben verklaard.

„Nederlanders zijn gevestigd of ingezetenen, die gedurende de laatste achttien maanden hunne woonplaats binnen het Rijk in Europa hebben gehad.

„Nederlanders, die ter zake van 's Lands dienst in een vreemd land wonen, worden voortdurend als ingezetenen beschouwd."

2) Dat, ten einde allen twijfel omtrent de wettige woonplaats weg te nemen, deswege in art. 56 der Wet woordelijk de navolgende bepalingen zijn vastgesteld:

„De wettige woonplaats of domicilie voor de inschrijving, „hier boven vermeld, wordt gehouden voor hen, die ongehuwd zijn, de woonplaats der Ouderen en, bij overlijden „van beiden, die van den eerstbenoemden Voogd; voor de „gehuwden, de plaats, alwaar zij hun bestaan hebben. In „twijfelachtige gevallen omtrent gehuwden, zal voor de wettige woonplaats worden gehouden die plaats, alwaar zij, „op den eersten Januarij van elk jaar, tot de uitoefening „van eenig Beroep patent hebben bekomen, of wel voor het „middel van het personeel en mobilair, of dat, hetwelk in „de plaats daarvan zoude mogen worden geïntroduceerd, „beschreven zijn, en, voor zoo verre zij daarin niet beschreven zijn, noch patent hebben bekomen, de plaats, waar „zij zich bevinden; met deze verdere bepalingen, dat zij, die „in een vreemd land, uit Ouders, ter oorzake van 's Lands „dienst afwezend, of anderzins op reis zijnde, buiten het Rijk „zijn geboren, zullen worden ingeschreven binnen de plaats, „alwaar zij hunne wettige woonplaats hebben; dat jongelieden, door hunnen Vader, hunne Moeder, hunnen Voogd „of Curator achtergelaten, en geen bestaan hebbende, op de „lijsten van die Gemeente zullen worden gebragt, alwaar „hunne Ouders, hun eerst in rang benoemde Voogd of Curator het laatst hunne woonplaats hebben gehad; en, wanneer deze woonplaats niet bekend mogt zijn, of dat dezelve „buiten het Rijk is gelegen, op die van de plaats, alwaar zij „zich bevinden."

„Dat zij, die geene Ouders, Voogden of eigen bestaan „hebben, zullen worden ingeschreven op die plaats, alwaar „zij zich bevinden."

„Dat de gealimenteerden en kinderen in Godshuizen en „liefdadige Gestichten zullen worden ingeschreven in de „plaatsen, alwaar de Godshuizen zijn gelegen of de alimentatie geschiedt."

3) Dat Ouders, Voogden en Regenten volgens de Wet verpligt zijn, hunne kinderen of pupillen in persoon, of door iemand, daartoe schriftelijk door hen gemagtigd, te doen inschrijven, met opgave van alle alsdan gevraagd wordende inlichtingen, waaronder begrepen zijn de *roode letter* en het *nommer* van het huis, door den ingeschrevene bewoond.

4) Dat de aangave tot de inschrijving in geen geval hoegenaamd mag nagelaten worden, welke aanspraak op vrijstelling iemand ook zoude vermeenen te hebben, wegens militaire of schutterlijke dienst, gebreken of anderzins.

5) Dat onder de inschrijving ook begrepen zijn de gehuwden en afwezenden; zijnde de eerstgenoemden gehouden, om, in gevolge art. 17 der Wet van den 27sten April 1820, hunne bewijzen tot vrijstelling als zoodanigen op hetzelfde tijdstip over te leggen, waarop dit voor alle anderen, die aanspraak op vrijstelling hebben, is bepaald; en

6) Dat, overeenkomstig het Koninklijk besluit van den 7den Augustus 1823, no. 74, en daarop gevolgde ministeriële aanschrijving, degenen, die aan de inschrijving moeten voldoen, zich omtrent hunnen juisten ouderdom op geene andere wijze dienen te verzekeren, dan door een extract uit het geboorteregister, hetwelk voor ieder verkrijgbaar is, en ook alleen als een wettig bewijs voor den ouderdom kan worden aangenomen.

Burgemeester en Wethouders willen verder een' ieder der belanghebbenden ten ernstigste hebben gewaarschuwd, zich, om welke redenen het ook zijn mogt, aan de inschrijving en aan zijne verdere verpligtingen ten aanzien van de Nationale Militie niet te onttrekken, als hebbende de Wet van den 8sten Januarij 1817 daaromtrent, in artt. 53, 167 en 168, en de Wet van den 27sten April 1820, in artt. 8, 10, 11 en 41, met de gestrengste straffen bedreigd, bestaande in eene geldboete of designatie tot de dienst zonder loting; terwijl zelfs, naar gelang der omstandigheden, met zoodanige weerspannelingen zal moeten gehandeld worden, als ten aanzien van deserteurs is voorgeschreven.

Roepen voorts op diegenen, welke reeds bij de Nationale Militie dienen, en ingevolge art. 21 der Wet van den 8sten Januarij 1817, no. 1, vermeenen mogten reclames te kunnen inbrengen, om die reclames vóór den 5den Januarij eerstkomende, op de wijze in dat artikel bepaald, ter kennis van Burgemeester en Wethouders te brengen; zullende zij daartoe ter Stads Secretarij nadere inlichtingen kunnen bekomen, en luidende het gemelde art. 21 der Wet als volgt:

„Almede zullen zich jaarlijks, vóór den vijfden Januarij, „aan het Plaatselijk Bestuur in geschrifte moeten adresseren „de bij de Nationale Militie voor zich zelven dienende „manschappen, die, in den loop van het laatst voorleden „jaar, hetzij door overlijden van eenen Vader, of wel eener „Moeder, weduwe zijnde, of door eene plaats gehad hebbende regterlijke separatie of echtscheiding der Ouderen, „of eindelijk door overlijden van eenen Broeder of Broeders, „regt op vrijstelling, overeenkomstig de bepaling bij art. „91 gemaakt, hebben verkregen, en hun ontslag diensvolgens zullen verlangen. Bij deze verzoekschriften zullen „moeten worden overgelegd de noodige bewijzen, ingerigt overeenkomstig de voorschriften, bij het aangehaalde art. 91 „gestatueerd. Tot het doen der voorschrevene jaarlijksche „aanvragen om ontslag zijn, evenzeer als de manschappen „zelve, ook derzelver Ouderen, Voogden, Curators en Gemagtigden bevoegd." — *Wordende de belanghebbenden bijzonder opmerkzaam gemaakt op de bepalingen van gemeld artikel, met waarschuwing tevens, dat ten aanzien der zoodanigen, die verzuimen mogten hun op grond van meergemeld artikel verkregen regt op ontslag vóór den 5den Januarij in te brengen, geene toegevendheid gebruikt zal worden, en de verzoeken, die later ten hunnen behoeve ter bekoming van verlof of ontheffing van de werkelijke dienst mogten worden ingediend, moeten worden van de hand gewezen.*

En brengen eindelijk ter kennis van diegenen, welke, tot vermindering van het contingent dezer Stad, als *Vrijwilligers* bij de Nationale Militie zouden willen dienen, dat zij zich tot dat einde kunnen aangeven ter Stads Secretarij, alwaar het daartoe bestemde Register ter inschrijving, gedurende de maand Januarij aanstaande, dagelijks, uitgezonderd de Zondagen, des morgens van 10 tot 12 uur, open zal liggen; zullende aan hen eene Premie van *dertig guldens* worden uitgereikt, wanneer zij door den Militieraad tot de dienst worden goedgekeurd.

En opdat deze Publicatie kome ter kennis van een' ieder, dien zulks mogt aangaan, zal dezelve worden geplaatst in de eerstvolgende *Groninger Courant*, en op de gewone plaatsen aangeslagen.

Gedaan in het Raadhuis te *Groningen*, den 18den Dec. 1851.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* waarschuwen bij deze degenen, welke iets aan de GEMEENTE wegens PACHT, HUUR als anders, verschenen in 1851, verschuldigd zijn, dat VERSCHULDIGDE uiterlijk in de maand JANUARIJ 1852 te betalen, bij gebreke waarvan dezelve in Regten zullen moeten worden aangesproken.

GRONINGEN, 15 December 1851.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

LEVERANTIE aan het
STADS ZIEKENHUIS.

Ter kennis van degenen wordt gebragt, die genegen zijn om aan het STADS ZIEKENHUIS, gedurende de eerste zes maanden van het jaar 1852, bij inschrijving, de ondervolgende **LEVENSMIDDELEN** of **VOORWERPEN** te leveren, als:

1. RUND- en KALFSVLEESCH;
2. BROOD, BESCHUITEN, TARWEMEEL;
3. PARELGORT;
4. BOTER;
5. KAARSEN;
6. KOFFIJ, THEE en SUIKER;
7. RIJST, ZOUT, SIROOP en GROENE ZEEP, en
8. JENEVER.

Dat de Voorwaarden van Levering aan het STADS ZIEKENHUIS ter lezing liggen, met de Monsters van alle Artikelen, welke daarvoor vatbaar zijn. De gesloten Biljetten van Inschrijving, houdende de bepaling der prijzen, moeten vóór of op ZATURDAG den 20sten December 1851 aan het GESTICHT worden bezorgd.

RAADSVERGADERING:
Zaturdag den 20sten December 1851, des middags te 12½ uur.

(*Zie de Nieuwstijdingen, enz. in het Bijvoegsel.*)

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen te Amsterdam den 14 Dec., kapit. *Brouwer* Ida Geziena, van Wilmington; *Smit* Aurora, van Bordeaux; *Vos* Concordia, van Nantes; den 15den *de Jong* Mina, van Hull. — Te Texel den 14 Dec., *Valk* Alberdina Gesina, naar Newcastle. — In het Vlie den 12 Dec., *Giezen* Nijverdal, van Dundee. — Te Dordrecht den 15 Dec., *Smid* Margina Bosscher, van Roche Bernard. — Te Triest den 10 Dec., *Lukkien* Herstelling, van Amsterdam. — Te Fredrikshaven den 6 Dec., *Roskamp* Iduna, van Riga naar Gend. — Te North Shields den 12 Dec., *de Boer* Hoop en Verwachting, van Aberdeen. — Te Hamburg den 14 Dec., *Haverbult* Jonge Johanna, van Bordeaux; *Korfker* Anna Martha, van Brussel. — Te Cuxhaven den 14 Dec., *Oostra* Annechiena, van Cardiff. — Te Randoesund den 18 Nov., *Pronk* Gesina, van Dantzig naar .... — Te Dantzig den 11 Dec. terug uit zee, *van der Borg* Geerdina.

Binnengekomen te Amsterdam den 16 Dec., kapit. *van der Meulen* Nooit Gedacht, van Hohewacht. — Te Porto den 6 Dec., *Bakker* Fouwina, van Memel. — Te Deal den 14 Dec., *Lindeboom* Margaretha, van Newcastle naar Livorno. — Bij Wight den 11 Dec., *Boswyk* Jantina, van Riga naar Brest. — Te Stockton den 11 Dec., *Brouwer* Ons Genoegen, van Amsterdam. — Te Rendsburg den 15 Dec., *Pik* Maria Aurelia, van Carlscrona naar Amsterdam; *Scholtens* Regina Hillegina, van Odensee naar Hull.

Vertrokken van Amsterdam den 14 Dec., kapit. *Zeilinga* Agatha, naar Syra en Smirna; den 15den *de Winter* Margaretha, naar Gibraltar; *Sietzema* Vier Gebrs. Veenhoven, naar Dublin; den 16den *Schaap* Bernhard en Elize, naar Hull. — Van Texel den 14 Dec., *Huges* Jacomina, naar Triest; *Borst* Jacobus en *Roelsema* Jonge Jan, beide naar Napels; *Schut* de Hoop, naar Messina;

Pybus Annechiena Jantina, naar Dinant; *de Boer* Verwachting, naar Marseille. — Van Vlissingen den 13 Dec., *Klok* Marie Amelie, naar Newijork. — Van Portsmouth den 12 Dec., *Struik* Dankbaarheid. van Amsterdam naar Bilbao. — Van Hamburg den 14 Dec., *Datema* Margaretha Hendrika, naar Amsterdam; *Boellens* Vriendschap, naar Bremen.

Vertrokken van Amsterdam den 16 Dec., *de Jong* Jonge Clemens, naar Hull. — Van Bordeaux den 15 Dec., *Mulder* Maria Catharina, naar Amsterdam — Van St. Nazaire den 10 Dec., *Speelman* Geertruida Speelman, naar Antwerpen. — Van Dartmouth den 13 Dec., *de Boer* Henrica, naar Suriname. — Van Seaham den 12 Dec., *Jonker* Swaanette, naar Amsterdam. — Van Hull den 13 Dec. *Ouwehand* Westphalia, naar Amsterdam.

DELFZIJL, 16 Dec. Binnengekomen den 15 Dec., kapit. *Oetzes* de Hoop, van Emden; den 16den *Strootman* Sijbrand Jan, van Leer. — Vertrokken den 16 Dec., kapit. *Stenger* Ons Genoegen, van Rostock naar Londen.

ZOUTKAMP, 17 Dec. Zeilklaar den 14 Dec., kapit. *Kliphuis* Juffer Grietje en *Kwint* Jantina, beide naar Londen; *Boiten* Cathrina Elisabeth, naar Southampton.

AMSTERDAM, 16 Dec. Aangaande het schip Aurora, kapt. *de Boer*, van hier naar St. Petersburg, met schade te Reval binnengeloopen, wordt van daar van den 2den dezer gemeld, dat, ofschoon de schade aan het roer gerepareerd was, hetzelve gedeeltelijk zou moeten lossen om het lek te vinden en te repareren.

REVAL, 2 Dec. Het schip Akke Boon, kapt. *Potjer*, van Wyburg naar Bordeaux, bij Pacheroet gestrand, is geheel wrak; van de lading zijn 15,000 deelen geborgen.

RAMSGATE, 14 December. Het schip Marie Amelie, kant. *Klok*, van Antwerpen navr Newxork, is heden morgen op het Goodwin Sand gestrand, doch lek en met verlies van anker en ketting weder afgebragt; zal waarschijnlijk met de vloed alhier in de haven komen.

DEAL, 14 December. Volgens alhier ontvangen berigt, zijn op het Goodwin Sand gestrand doch weder afgebragt, een Nederlandsche brik, genoemd Mars? en eene Nederlandsche kof.

THISTED, 11 December. Het schip Margaretha Everarda, kapt. *Sap*, van Wijburg naar Hull, bij Harhoore gestrand, is verbrijzeld doch een derde gedeelte der lading geborgen.

BURGERLIJKE STAND.

Van af den 12den tot en met den 18den December 1851 zijn te *Groningen* geboren 8 zoons en 9 dochters; gehuwd 8 paren; overleden 11 ouden en 8 jongen.

PRIJZEN DER GRANEN, ZADEN ENZ.

GRONINGEN, 16 *December*.

TARWE.	Zw. Zand 64 ℔ f 4,85	Bl. Voer 38 ℔ f 2,35
Oude Bak 72 ℔ f 7,50	Veen 64 » » 4,75	» 40 » » 2,55
N. Oml. 68 » » 6.10	» 66 » » 5,05	Zw. Voer 36 » » 2,05
» 70 » » 6.50	N. GERST.	» 38 » » 2,25
» 72 » » 6,90	Winter 56 ℔ f 4,05	» 40 » » 2,40
» Old. 68 » » 5,90	» 58 » » 4,35	BOONEN.
» » 70 » » 6,35	» 60 » » 4.65	Paardeb. f 3,75 tot f 5,50
» » 72 » » 6,80	Zomer 56 » » 3,80	ZADEN. ENZ.
ROGGE.	» 58 » » 4,10	Gr.Gortp.m. f 6.75 f 7,25
N. Inl. 66 ℔ f 6,35	Knobbe	(40
» » 68 » f 6,65	» 60 » » 4,20	Par.100 N.℔ f 10 f 13
» » 70 » » 6,95	» 62 » » 4,50	Koolz. f 9,25.50.60
O. » 66 » » 6,35	N. HAVER.	Oostfr. dito f 9,50,80
» » 68 » » 6,65	Dikke 38 ℔ f 2.40	Zomerz. f 5,50 a f 6,75
N. BOEKWEIT.	» 41 » » 2,60	Boterz. f 6,50,75
Gr. Zd. 62 ℔ f 4,70	» 44 » » 2,90	G.Mostz. f
» » 64 » » 5.00	» 46 » » 3,10	Raapol. p. v. f 30,50
» » 66 » » 5,30	» 48 » » 3,30	Prijs der Boter
	Bl. Voer 36 » » 2,10	1ste s. ¼ Ton f
		2de » ¼ Ton f

Oude Tarwe flaauw; nieuwe dito vond minder vraag en niet dan lager te plaatsen. — Rogge als genoteerd alleen bij kleinigheden te plaatsen. — Boekweit in een doen. — Gerst en Dikke Haver 10 a 15 cents lager. — Voersoorten niet driftiger. — Boonen als voren. — Gort slap. — Zaden bijna niets in omgegaan.

ROTTERDAM, 15 *December*. Tarwe: N. Zeeuws., Vlaams. en Overm., hoewel niet ruim ter markt, ging tot vorige prijzen aan consumtie en verzending slepende van de hand; Jarige schaarsch; goede en puike Nieuwe f 7,90 a f 8,20; Mindere f 7,20 a f 7,80; goede en puike Jarige f 7,50 a f 7,80; Mindere f 6,50 a f 7,40; Poolsche en Roode bij uitslijting: 158, 159 ℔ O. witbonte Poolsche f 290, f 295; 165 ℔ Jar. Hooglandsche Kleefsche f 293; 164, 165 ℔ N. dito f 282, f 285; 167 ℔ puike dito f 295; 160 ℔ Jar. Kleefsche f 267, f 270; 161 ℔ O. dito f 273; 163 ℔ N Bovenlandsche f 270; 166 ℔ dito Ris f 285; 167 ℔ dito f 280. — Rogge slap: Overm., Zeeuws. en Vlaams. f 6,30 a f 7; voorts 148, 152 ℔ N. Limb. f 204, f 210; 148 ℔ Fransche f 200; 150 ℔ N. Noordbrab. f 196, f 198. — Gerst: Zeeuws., Vlaams. en Overm. 20 cents lager; Winter f 4,60 a f 5; dito Zomer f 4,40 a f 4,80. — Haver 20 cents lager: Zeeuws. en Inl. Korte f 2,70 a f 3,30; dito Lange f 2 a f 2,80. — Boekweit f 5 lager: op 140 ℔ N. Noordbrab. f 165, f 167, f 170, f 174; O. Frans. f 132, f 135. — Erwten slap: Zeeuws. Groene f 6,20 a f 7,30; Groote dito f 7,20 a f 8; dito Witte f 6 a f 7; dito Graauwe f 6 a f 7,50; Gelders. dito f 8 a f 10. — Boonen: Zeeuws. en Walch. Witte f 8 a f 9,50; dito Bruine f 7,50 a f 9,50; dito Paardenboonen f 4,90 a f 5,10. — Koolzaad zonder handel.

AMSTERDAM, 15 *Dec.* De prijzen der Boter waren heden als volgt: Vriesche f 43 a f 45; Kuijnder f 37 a f 39; Kamper f 39 a f 41; Deventer f 29 a f 35; Zwolsche f 33 a f 37

AMSTERDAM, 17 *December*. Tarwe stil. — Rogge ter speculatie en cons. iets hooger. In entr.: 123 ℔ Pruis. f 202. In cons.: 121 ℔ Pruis. f 203; 115 ℔ o gedr. f 184; 120 ℔ Rijn in entr. f 193 bij partij. — Gerst tot vorige prijzen; p. n. Zeeuws. Winter f 158.

Koolzaad op het voorjaar ½ p. vl. lager. op het najaar onveranderd; op 9 vat in April 56 p. vl.; Sept. 58 p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — Raapolie dadelijk en op levering niet williger; op 6/w. f 33.50; Vlieg. f 32,50; Mei f 33,25 a 33; Sept. en Oct. f 34 a f 33,75: Nov. en Dec. f 34. — Lijnolie flaauwer; op 6/w. f 32,50; Vlieg. f 31,50; April f 31. — Hennepolie op 6/w. f 38; Vlieg. f 37.

LONDEN, 12 *Dec.* Holl. Boter stil en lager, als beste Vriesche 86 a 92 sh.; bijsoort 74 a 78 sh.; tweede soort 68 a 70 sh.; beste Holl. 72 a 76 sh.; inferieure 58 a 64 sh.; Kamper 78 a 80 sh.; Bossche 64 a 67 sh.; Gron. en Geld. 66 a 68 sh.

Van den 15*den*. Beste Vriesche Boter werd heden aan wal tot 94 à 96 sh. verkocht.

LONDEN, 15 *Dec.* Van inl. Tarwe was heden een matige voorraad ter markt, die tot nagenoeg de prijzen van l.l. Maandag trageltjk van de hand ging. Vreemde was bij vorige prijzen weinig begeerd. Gerst niet zoo wel te plaatsen als in de vorige week. Haver 6 p. a 1 sh. lager. Witte kook-Erwten 2 sh. minder aangeboden. Boonen onbegeerd, doch niet lager.

VEEMARKTEN.

LONDEN, 15 *December*. De aanvoer van buitenlands vee bestond vorige week in 567 runderen, 2574 schapen, 462 kalveren en 25 varkens.

Ten gevolge van het ontelbaar aantal koopers op de groote Kersmis veemarkt en het eenigzins gunstige slagtweder was de handel in runderen tamelijk vast en bijna alles werd opgeruimd tot zeer volle prijzen; eenige van de 1e. Schotsche bedongen 4/2, maar de meer algemeene prijs was 4/. Schoone schapen werden gretig gekocht tot 4|4; de middel en inferieure soorten werden minder verhandeld; niettemin bleven de prijzen goed gehouden. De kalverenhandel was loom en varkens weinig gevraagd. Het buitenlandsch vee was niet talrijk aangevoerd en meerendeels in inferieuren toestand.

(*Zie de Prijscour r Effekten in het Bijvoegs el.*)

ADVERTENTIEN.

*** Het **BESTUUR** der AKADEMIE van BEELDENDE KUNSTEN, BOUW, TOEGEPASTE WERKTUIG- en ZEEVAARTKUNDE, onder den naam ***MINERVA***, te *Groningen*, brengt bij deze ter kennis van de belanghebbenden:

1) Dat op de uitgeschrevene Prijsstoffe in het vak der Schilderkunst: »Eenige schapen en een paar bokken, door de avondzon beschenen, op een heideveld door twee kinderen met een' hond huiswaarts wordende gedreven," zijn ingekomen vier Schilderijen, geteekend met de navolgende spreuken:

No. 1. „Door de Natuur te bestuderen, leert men hare schoonheid kennen."

No. 2. „Niets erlangt de mensch zonder moeite."

No. 3. „Niet dat ik het alreede gegrepen heb, maar ik jaag er na."

No. 4. „Wilt gij uw kennis zien vermeêren, tracht door de natuur te leeren."

Terwijl bovendien nog eene Schilderij is ingezonden, welke echter, als eerst op den 25sten November l.l. aan het Lokaal der Akademie bezorgd, buiten beoordeeling heeft moeten blijven.

2) Dat in het vak der Teekenkunde, waarin gevraagd was: „het inwendige eener boerenschuur, waarin, onder anderen, eenige varkens en hoenders rondloopen, met verdere eigenaardige stoffaadje," zijn ingekomen drie Teekeningen, geteekend met de spreuken:

No. 1. „Het leven is kort, de kunst is lang."

No. 2. „Il n'est point de serpent ni de monstre odieux qui par l'art immité, ne puisse plaire aux yeux."

No. 3. „De natuur is de beste leermeesteres."

3) Dat, volgens het, door de overeenkomstig de wet zamengestelde Commissie uitgebragt rapport, het aan de beoordeelaren, na onderlinge vergelijking der stukken, niet moeijelijk is geweest tot een bepaald besluit te geraken; komende de meer bijzondere beoordeeling der Commissie kortelijk hierop neder.

De Schilderij nommer 1 heeft wel de eischen van het Programma in vele opzigten in het oog gehouden; is in sommige opzigten niet onbevallig, maar lijdt aan groote gebreken. Zoo zijn al de figuren, — een hoofdpunt bij dit Programma — misteekend, stijf en onbevallig; de kinderen, die echter als zoodanig naauwelijks kunnen worden erkend, komen niet in 't minst uit; het landschap stelt niet genoeg een heideveld voor en wordt in deze Schilderij vooral gemist de onderlinge evenredigheid in de grootte der figuren.

De Schilderij nommer 2 voldoet in vele opzigten minder aan de voorwaarden van het Programma, dan de Schilderij zoo even beschouwd. Immers de kudde schapen en bokken, enz., zijn hier geheel als bijzaak behandeld; de lucht is somber, vuil, stelt geen avondzon voor en is verder niet in overeenstemming met het doorvallend zonnelicht op den eersten grond, noch met den toon van geheel het landschap.

De Schilderij no. 3 heeft wel eenige verdienste in de voorstelling, maar bevat geene harmonie, geene waarheid genoeg, en is middelmatig bearbeid. De lucht duidt geenszins de avondzon aan, is hard, onnatuurlijk, blaauw; de figuren zijn hier en daar niet goed geteekend en de voorstelling der kinderen is geheel mislukt, om niet te zeggen dat geheel de voorstelling niet getrouw is aan de eischen der vraag.

De Schilderij no. 4, eindelijk, heeft in zeer vele opzigten de eenparige goedkeuring der Beoordeelaren weggedragen. Wel stelt deze Schilderij, als men de zaak ten allerstrengste wil opvatten, eigenlijk niet voor *een Heideveld*, en worden welligt de figuren niet genoegzaam door de avondzon beschenen, — doch dit zijn vlekjes, die verdwijnen bij de vele en velerlei wijzenlijke verdiensten, die in het stuk worden opgemerkt. De schilder heeft den geest der prijsvraag goed gevat en uitnemend wedergegeven; de hoofdzaken der vraag zijn bij hem hoofdzaken gebleven. Zoo zijn de kudde schapen en bokken, met de kinderen en den hond, de hoofdzaak der voorstelling geworden. De groepering is hier meesterlijk. De teekening en vooral de uitvoering der schapen, bokken en van den hond zijn zeer goed: enkele schapen zijn waarlijk fraai geschilderd. Ook het landschap is goed geschilderd en stemt overeen met de goed behandelde lucht.

Wat de teekeningen betreft, zoo is no. 1 goed van voorstelling, ook naar den geest der vraag, maar is zeer gebrekkig in den afstand der gronden en zoodoende ook in de proportie der daarop voorkomende figuren en voorwerpen. Een gedeelte der eigenaardige stoffaadje is ruw bewerkt en het geheele blad wat dik opgewasschen.

No. 2 is in de eerste plaats verward in de ordonnantie. Dan zijn de voorwerpen schier alle gebrekkig in de teekening, 't welk vooral moet gezegd worden van de jonge varkens, die er al zeer zonderling uitzien. Overigens heeft de teekenaar blijkbaar door kracht van kleuren willen vergoeden, wat hem in teekening mogt ontbreken en heeft hij nergens bonte en schitterende kleuren gespaard.

No. 3 heeft eene niet bevallige ordonnantie; het invallende zonnelicht beneemt licht, maar geeft geen licht en gloed aan de voorwerpen. De voornaamste voorwerpen, de varkens, bederven hier veel, daar ze als in den grond vastgeteekend zitten. De behandeling van geheel de teekening is dik en scherp uitgevallen.

De Beoordeelaren waren ten slotte eenparig van gevoelen, dat geen der ingekomen teekeningen genoegzame verdiensten bezat om bekroond te kunnen worden, doch dat daarentegen de Schilderij no. 4, met de spreuk: „Wilt ge uw kennis zien vermeêren, tracht door de natuur te leeren," in allen deele als aan de eischen der vraag en der kunst beantwoordende, der bekrooning waardig moest geacht worden.

4) Dat in de Vergadering der Leden van den 16 December l.l., bij de opening van het naambriefje bij no. 4 der Schilderijen behoorende, deze is gebleken vervaardigd te zijn door den Heer F. LEBRET, te *Dordrecht*.

Het Bestuur voornoemd herinnert de Inzenders der Stukken, dat de terughaling daarvan, met inachtneming van het deswege bepaalde, zal behooren te geschieden van den 1sten Januarij 1852 tot den 1sten Februarij daaraanvolgende, en verwittigt eindelijk de LEDEN der AKADEMIE, dat de ingekomene Stukken van heden af tot en met den 31sten December dezes jaars, aan het LOKAAL der AKADEMIE, voor de LEDEN en hunne DAMES ter bezigtiging voorhanden zullen zijn.

Namens het Bestuur voornoemd:
J. H. GEERTSEMA, C.z., *Secretaris.*

PICTURA.

Het BESTUUR van het KUNSTLIEVEND GENOOTSCHAP *tot aanmoediging en bevordering van Teeken- en Schilderkunst*, onder den naam ***PICTURA***, te *Groningen*, brengt bij deze ter kennis der belanghebbenden, dat op de uitgeschreven Prijsvraag in het vak van Schilderkunst, ten onderwerp hebbende: *Eene Fruitverkoopster op een plein of in eene straat zittende, en aan een of meer kinderen hare waar aanbiedende*, waarvoor tot prijs was uitgeloofd een Getuigschrift en vijfenzeventig Gulden, zijn ingekomen twee Schilderijen, met de spreuken: No. 1. *Het is een lust in 't leven, enz.*, en No. 2. *Alles voor de kunst.* Dat op de Prijsvraag in het vak van Teekenkunst, ten onderwerp hebbende: *Een Landschap, waarin eene hut met eenig geboomte aan een watertje, behoorlijk gestoffeerd*, waarvoor was uitgeloofd een Getuigschrift en vijftien Gulden, zijn ingezonden vijftien Teekeningen, met de spreuken: No. 1. *Want hoe men zich, enz.* No. 2. *Breng mij, enz.* No. 3. *Al ben ik jong, enz.* No. 4. *Dat zal wel waar zijn.* No. 5. *In mijn hutje, enz.* No. 6. *Arbeid naar belooning.* No. 7. *Al wordt de kunst, enz.* No. 8. *Tous les Commencemens, etc.* No 9. *Phantasie.* No. 10. *Hierna beter.* No. 11. *De vangst is slecht.* No. 12. *Hoop doet leven.* No. 13. *L'art est l'imitation, etc.* No. 14 en 15 *a.* en *b. Kunst veredelt het gemoed.* — Dat door de Commissie van beoordeeling eenstemmig de eereprijzen zijn toegekend: 1) aan de Schilderij No. 2, *Alles voor de kunst*, en 2) aan de Teekening No. 9, *Phantasie.* Bij de opening der naambriefjes bleken vervaardigers te zijn: van de Schilderij de Heer T. T. OOSTENGA, van *Groningen*, en van de Teekening de Heer G. RIJKENS, mede van *Groningen.*

De inzenders der niet bekroonde stukken worden verzocht, dezelve, benevens de ongeopende naambriefjes, tegen overgave van Spreuk of Merk en Cachet, daarop gesteld, binnen eene maand te laten afhalen aan het Lokaal des Genootschaps alhier. De uitdeeling van den behaalden prijs aan den bekroonde zal plaats hebben in de jaarlijksche vergadering des Genootschaps van Januarij 1852.

GRONINGEN, 14 December 1851.

Namens het Bestuur voornd.:
F. DE WITT,
fung. Secretaris.

*** De **COMMISSIE** over de **VOLKSZANGSCHOOL** te dezer Stede heeft het genoegen hierbij den naderen AFLOOP van het te houden ***GODSDIENSTIG MUZIJKFEEST*** mede te deelen:

PROGRAMMA van het GODSDIENSTIG MUZIJKFEEST op den TWEEDEN KERSDAG, des avonds te vijf uur, in de MARTINIKERK.

1. Inleiding met het Orgel.
2. Driestemmig lied van MOZART; door het 1ste Zangkoor.
3. Algemeen gezang, begeleid met het Orgel.
4. Driestemmig lied, afgewisseld door beide Zangkoren. (*Kollekte voor de voeding van Arme Kinderen in den Winter.*)
5. Vierstemmig koor met solo, van CONRARDIN KREUTZER; door het 2de Zangkoor.
6. Vierstemmig lied met solo, van ANTON ANDRÉ; door het 1ste Zangkoor.
7. Algemeen gezang (Engelenzang), begeleid met het Orgel.
8. Vierstemmig koraal, naar WERNER; door het 2de Zangkoor.
9. Vierstemmig lied van HORACE; door het 1ste Zangkoor.
10. Vierstemmig lied, van J. G. ADAM; door Zangkoor.
11. Vierstemmig danklied, van CONRARDIN KRE door het 2de Zangkoor.
12. Adagio, op het Orgel.
13. Kwartet met koor, van CONRARDIN KREUTZER het 2de Zangkoor.
14. Algemeen gezang, begeleid met het Orgel.
15. Vierstemmig koraal, door het 2de Zangkoor.

Kaartjes voor **Toegang** en de **Gezange** van nu af te bekomen bij den Boekhandelaar SCHIERBEEK, en op den avond van het Feest bij den Policiemeester WATERBORG, aan de Marti

De prijs van elk **Bewijs van Toegang** is 5 voor Kinderen **25** Ct., en van de **Gezangen** 1

Er zijn, behalve het Doophek, geene gerese plaatsen. De plaatsen in het midden der Kerk zij sluitend voor Vrouwen. — Precies te 4½ uur zullen d ter- en twee Zuiderdeuren worden geopend; na vijf u alleen door de Koordeur toegang verleend.

De Commissie voornd.:
R. G. RIJKENS, *Voorzitt*
J. SURINGA, *Secretaris.*

STADS SCHOUWBURG TE GRONIN

Onder Directie van den Heer ROSENVELDT, Di der Schouwburgen in *Groningen*, *Friesland* en *Dre*

Op Zaturdag den 20sten December 1

No. 1 in het ABONNEMENT.

Tot opening van het Tooneel:

HEILGROET AAN GRONINGENS KU MINNEND PUBLIEK,

uitgesproken door Mevrouw HUIJZERS-ROSENVELD

Na hetzelve:

DE MOEDER DES HUISGEZINS, OF DAN GEEN ORDETEEKEN VOOR E HUISVROUWEN?

Tooneelspel in 3 Bedrijven.

Tot slot:

MARGO, OF DE VOORDEELEN EEN GOEDE OPVOEDING,

Blijspel met Zang. (Nooit alhier vertoond.)

Prijs van het Abonnement per 12 kaar

1ste Rang f 1,40, — 2de Rang f 1,00, — 3de Rang en ket 70 ct., — 4de Rang 50 cents.

Het is *verboden* in de SCHOUWBURGZAAL te ROOKEN.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

Vijfentwintigjarige Echtvereeniging

van **E. R. HUISMAN**
met **A. N. SMAAL,**
en

Getrouwd: B. ROMELING
met **G. HUISMAN.**

DELFZIJL, 15 December 1851.

*** Ondertrouwd:

R. J. P. MULLER,
van *Uithuizen*,
met
H. E. M. J. SORMANI.

GRONINGEN, 14 December 1851.

*** Heden beviel zeer voorspoedig van eene DO TER Vrouwe J. L. E. M. CALAND—BAART FAILLE.

DRIEWEGE, 10 December 1851.

*** Bevallen van een MEISJE A. C. DOORNBOS geliefde Echtgenoot van

J. P. VOS.

DELFZIJL, 11 December 1851.

*** GRONINGEN, 17 December 1851. Heden mo beviel van eene DOCHTER H. VAN DER MEER, Ech genoot van

J. G. LAATS,
Huis-Onderwijzer in 't Lezen, Schrijven en Reke
Eenigste kennisgeving.

*** Heden beviel van een' ZOON GEESSIEN DE VRI Echtgenoot van

L. DE WINTER.

GRONINGEN, 18 December 1851.

*** Heden overleed, in den gezegenden ouderdom ruim tachtig jaren, onze waarde Oom CORNELI HOMMES.

GRONINGEN, 9 December 1851.

J. W. HOMMES.
Uit aller naam.

*** Nog treurende over het bittere verlies van ons geliefden Zoon HENDRIK, voor eenige maanden, verre ons verwijderd overleden; thans trof ons, en zijne treure Broeders en Zusters, een tweede slag, in het onverwa berigt van het afsterven, op den 7den dezer, na eene k ongesteldheid, van onzen hartelijk beminden tweeden Z DIRK HESSELINK, in leven *Cargadoor* te *Amsterdam.*

GRONINGEN, 9 December 1851.

J. HESSELINK, W.
A. HESSELINK.

*** Den elfden December overleed te *Eelde*, ten hu harer Dochter, Mejufvrouw JANTJE KLAASSEN B KEMA, Weduwe wijlen den Scheepskapitein WILLEM CRAMER, in den ouderdom van bijna 83 jaren.

Eenige kennisgeving.

*** Tot innige droefheid van mij, mijne 7 Kinderen waarvan 4 dit groot verlies nog niet beseffen, en van eenigen Broeder, overleed den 12den dezer mijn dierba Echtgenoot PIETER WINTERWERP, *Koopman alhier* in den ouderdom van 51 jaren.

Wed. **P. WINTERWERP—FORRIER.**

Algemeene en bijzondere kennisgeving, zoowel in buiten de Stad.

N.B. Minzaam blijf ik mij aanbevelen.

*** Na eene langdurige sukkeling overleed heden, bittere droefheid van mij en mijne Kinderen, mijne gelie Dochter PIETRONELLA JOHANNA, in den ouderdo van ruim achtentwintig jaren.

GRONINGEN, 14 December 1851.

Wedw. **BD. BULSING,**
geb. **BRUINS.**

*** Heden overleed onze teeder geliefde Moeder en Behuwd-Moeder TRIJNTJE R. ENGELSMAN, Wedw. W. G. WESTERBORG, in den ouderdom van bijna 79 jaren. Innig bedroefd geven wij hiervan kennis aan Vrienden en Bekenden.

GRONINGEN, 14 December 1851.

G. W. WESTERBORG.
Uit aller naam.

*** Heden overleed, tot diepe droefheid van mij en mijne zeven Kinderen en aangehuwde Dochter, mijn geliefde Echtgenoot, R. A. JONKHOFF, in den ouderdom van ruim 58 en na eene genoegelijke Echtvereeniging van ruim 26 jaren.

GRONINGEN, 15 December 1851.

G. DE VRIES,
Wedw. R. A. JONKHOFF.

N.B. De **AFFAIRE** van ***VERWEN, ENZ.*** zal blijven continueren in vereeniging met mijnen oudsten ZOON; ons als zoodanig minzaam aanbevelende.

Heden overleed mijn waarde Echtgenoot PIETER
KES PESTMAN, in den ouderdom van 67 jaren, in
Houtzaagmolenaar; betreurd door mij, mijne Kinderen
huwd-Kinderen.
LPMAN, 15 December 1851.

MARIA MULDER,
Wedw. P. P. PESTMAN.

Dezer dagen ontvingen wij het voor ons zoo
treurige berigt, dat onze Zoon WILLEM, oud ruim
ren, liggende met het Schip op de rivier van *Bor-*
, in den avond van den 9den dezer maand over
viel en, niettegenstaande alle aangewende pogingen
dding, verdronk.
NDAM, 17 December 1851.

D. H. BOSSCHER.
A. A. BOSSCHER, geb. HAZEWINKEL.

PRIJSVERMINDERING.

DE WAARD, te *Groningen*, debiteert met succes:
HET LEVEN VAN JEZUS, in deszelfs
chiedkundigen zamenhang en Geschied-
kige ontwikkeling, door Dr. *AUGUST*
NDER; uit het Hoogduitsch vertaald door *J. MEI-*
Theol. Doct. en *Predikant te Beetgum.* Twee Deelen.
Vroeger **f 7 — 20**, thans **f 3 — 75.**
GESCHIEDENIS DER CHRISTELIJKE
K, onder de leiding der Apostelen, door
UGUST NEANDER; uit het Hoogduitsch vertaald
. MEIJER, Theol. Doct. en *Predik.* te *Beetgum.*
Deelen.
Vroeger **f 8 — 00**, thans **f 3 — 75.**

In alle Boekwinkels is door **G. B. VAN GOOR**,
uda, verkrijgbaar gesteld: de 1ste AFL. met PRO-
TUS van een nieuw

OGRAPHISCH WOORDENBOEK
ER GEHEELE AARDE, door

J. KRAMERS, Jz.

In één Boekdeel kompleet.

EN DEN ZEER GERINGEN PRIJS VAN 15 GULDEN.

Woordenboek, naar de *nieuwste* en *beste* in- en uit-
bronnen met de meeste zorg bearbeid door eenen
die taak allezins berekenden Schrijver, zal, ondanks
betrekkelijk geringen omvang (ten gevolge zijner fraaije
raphische uitvoering slechts één lijvig Boekdeel), al het
rijke en wetenswaardige uit de Aardrijkskunde, Statis-
Volkenkunde bevatten, dat elders den inhoud van
Boekdeelen uitmaakt, en alzoo voor ieder eene zoo ge-
lijke als getrouwe Vraagbaak zijn.

De ERVEN **C. M. VAN BOLHUIS HOIT-**
A, te *Groningen*, hebben uitgegeven en algemeen
ijgbaar gesteld:

DE EERSTE AFLEVERING
VAN HET
HANDWOORDENBOEK
LATIJNSCHE TAAL,
DOOR
Mr. J. A. SCHNEITHER,
Rector aan het Gymnasium te Groningen.
In roijaal Octavo.

bij inteekening **f 0 — 90.** — De uitgave geschiedt
veringen van gelijken omvang als deze, die elkander
zullen opvolgen, tegen den uiterst goedkoopen prijs
18 cents per vel. Na het sluiten der inteekening
de prijs **30 cents** per vel.

---

rts kan bij alle Boekhandelaren worden ingeteekend
op den **Jaargang 1852** van

DE HUISVRIEND,

engde Lectuur voor Burgers in Stad
en Land;
VERZAMELD DOOR
J. J. A. GOEVERNEUR.

Werk dat steeds zijn' welverdienden bijval blijft genie-
waarvan de Jaargang bestaat in **26** vellen roijaal
van welke *ieder vel* zooveel druks bevat als op
ewone Octavo bladzijden wordt geplaatst. Prijs per
ng **f 3 — 60.** — Van de vorige Jaargangen zijn nog
plaren te bekomen tegen denzelfden prijs; de *vijf*
Jaargangen *bijeen* te zamen tegen **f 7 — 00.**

POSTKANTOOR GRONINGEN.

DIRECTIE van het POSTKANTOOR *GRONINGEN*
bij deze, dat,
beginnen op MAANDAG den 22sten dezer, de uren
rtrek der Post naar ***Appingedam*** en ***Delfzijl***
paald als volgt:
EXPEDITIE. Gedurende de maanden MAART,
, MEI, JUNIJ, JULIJ, AUGUSTUS, SEPTEM-
en OCTOBER per Schuit op *DELFZIJL*, 's mid-
een uur; laatste ligting der Bus te **12½** uur.
urende de maanden NOVEMBER, DECEMBER,
ARIJ en FEBRUARIJ te **twee uur** des namiddags;
ligting der Bus te **1½ uur.**
EXPEDITIE per Rijksbode gedurende het GE-
LE JAAR des avonds om **10 uur;** laatste ligting
s te **10 uur** des avonds.

POSTERIJEN.

DIRECTEUR van het POSTKANTOOR te ***AP-***
GEDAM brengt ter kennis van het Publiek, dat
den **22sten December** aanstaande het **vertrek**
aankomst der Posten zal zijn als volgt:
Vertrek van APPINGEDAM:
Naar *GRONINGEN* des namiddags te 2 uur.
„ „ „ avonds „ 10 „
Naar *DELFZIJL* „ „ „ 6 „
„ „ „ morgens „ 3 „
Geteekende en Gefrankeerde Brieven
een kwartier uurs vóór het vertrek moeten zijn be-
— De **ligting** der **BUS** tien minuten voor het
— De **laatste ligting** te tien uur des avonds.
Aankomst te APPINGEDAM:
Van *GRONINGEN* des avonds te 6 uur.
„ „ „ morgens „ 3 „
Van *DELFZIJL* „ namiddags „ 2 „
„ „ „ avonds „ 10 „
De Directeur van het Postkantoor voornd.:
VINCKERS, Tz.

EXTRACT.

Vonnis der ARRONDISSEMENTS-REGTBANK
APPINGEDAM, van den vierden DECEMBER 1800
vijftig, naar vereisch op de Grosse geregistreerd,
KLIJNK KARSENS SMAAL, Koopman en
er van Werken, wonende te *Farmsum*, verklaard te
staat van FAILLISSEMENT, hetwelk gerekend
te zijn aangevangen op den achtentwintigsten NO-
BER bevorens, en is voorts daarbij tot Regter-Com-
in dit Faillissement benoemd de Heer Mr. **J. C.**
CHERS, President van gemelde Regtbank, en tot
aangesteld Mr. **M. E. CLEVERINGA**, Pro-
bij diezelfde Regtbank, wonende te *Appingedam.*
Voor Extract conform,
De Curator voornoemd:
M. E. CLEVERINGA.

Een ieder die iets verschuldigd is aan —
of eene vordering heeft ten laste van nu
wijlen **A. HOVING**, in leven *Vleesch-*
houwer te *Groningen*, wordt verzocht daarvan betaling
of schriftelijke opgave te doen vóór den 1sten Januarij
1852, ten Kantore van den Notaris

Mr. C. DE RANITZ.

Maandag *den* **22sten** ***December***
1851, des voormiddags te 10 uur, zal, bij het Koetshuis
en de Stalling van den Hoog Wel Geboren Heer Mr. W.
M. DE MAREES VAN SWINDEREN, op den Ouden Weg,
te *Groningen*, publiek worden verkocht: Eene partij **AF-**
BRAAK, als: KOZIJNS, RAAMS, PANNEN en
STEENEN, alsmede onderscheidene STAMMEN van AP-
PEL- en PERENBOOMEN.

Mr. J. W. QUINTUS, *Notaris.*

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS,**
Notaris te *Groningen*, zullen, op ZATURDAG den 3den
Januarij 1852, des namiddags te 4 uur, ten Huize van
den Kastelein R. ABELS, te *Haren*, in het openbaar
worden verkocht:
I. Een Kamp BOUWLAND, *DE KAMP VOOR*
KOOPSHUIS genoemd, groot 1 B., 58 R., 30 E.
II. Een perceel WEIDELAND, in drie stukken, *HET*
STEENLAND, groot 2 B., 65 R., 20 E.
III. Een Kamp BOUWLAND, *DE KOEKAMP*, groot
1 B., 23 R.
IV. Een stuk BOUWLAND en een BOUKJE, *DE*
ESKAMP genoemd, gelegen op de Harender Es, groot 78
R., 50 E.
V. Een perceel BOSCHLAND, *OUDE BURGSINGEL*
en LOKVEEN genoemd, groot 65 R., 60 E.
VI. Een perceel HOOILAND, *BOLLEMAAT*, groot
2 B., 61 R.
VII. Een perceel HOOILAND, *DE MADEN*, groot
2 B., 88 R., 40 E., alles gelegen te *Haren.*
VIII. 1/2 in de ROGGE- en HAVER TIENDE in het
Karspel *Haren.*
IX. Twee MANS en twee VROUWEN ZITPLAATSEN
in de Abbringbanken in de Kerk te *Haren.*
X. Eenige GRAVEN op het Kerkhof te *Haren.*
XI. Een stuk HOOILAND, *DE HARSKAMP*, groot
ongeveer 1½ B., gelegen te *Haren.*
De tien eerstgemelde Perceelen behoorende tot de Nalaten-
schap van de Weduwe J. SWARTWOLT. Alles te aanvaar-
den dadelijk na den toeslag.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS,**
Notaris te *Groningen*, zullen, op MAANDAG den 5den
Januarij 1852, des avonds te 7 uur, ten Huize van den
Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt aldaar,
publiek worden verkocht:
I. Eene HEEREN BEHUIZING,
get. O 16 rood, met fraaijen TUIN
er achter, staande en gelegen Oost-
zijde in de Nieuwe Ebbingestraat te
Groningen, door wijlen den Heer W. FOCKENS bewoond
geweest.
II. Eene WOONKAMER, get. O 112 rood, staande
aan het Boterdiep te *Groningen*, achter het vorige perceel.
III. Eene ruime, weldoortimmerde en tot vele Affaires
geschikte BEHUIZING, get. R 69 rood, zijnde sedert
jaren eene beklante **GOUD- en ZILVERSME-**
DERIJ, staande op eigen grond, Zuidzijde in de Steen-
tilstraat, te *Groningen*, wordende door J. H. SELDERS
en Mejufvrouw in eigendom bewoond.
Over dit Perceel kan de halve Koopprijs blijven beleend.
IV. Eene nette BEHUIZING met OPEN PLAATS er
achter, get. D 69 rood, staande en gelegen op eigen grond,
Noordzijde aan het Kattendiep te *Groningen*, wordende door
T. F. HUISMAN bewoond.
Over dit perceel kan 2/3 van den Koopprijs, naar 4½
pCt., blijven uitstaan.
V. Eene net betimmerde HEEREN BEHUIZING,
met een' VRIJEN GANG ter zijde, get. G 254 V rood,
no. 235, staande en gelegen op eigen grond, Oostzijde in
de Nieuwe Boteringestraat te *Groningen*, wordende door
Mejufvr. de Wedw. W. BIELEVELDT bewoond.
En voorts de **17 perceelen EIGENDOMMEN**
van LANDERIJEN, omschreven in de *Groninger* en
Provinciale Groninger Couranten van den 9den December 1851.
Om te aanvaarden de perceelen 1 tot en met 5 op den
1sten Mei 1852, en de overige perceelen dadelijk na den
finalen toeslag.
Te bezien, de perceelen 1, 2, 3 en 4 ZATURDAG vóór en
op den Verkoopdag, des namiddags van 2—4 uur, en perceel
5 alleen op den dag van verkoop, des voormiddags van
10—12 en des namiddags van 2—4 uur, op BEWIJZEN VAN
TOEGANG ten Kantore van den Notaris te bekomen.

*** Ten overstaan van Mr. **J. J. DE SITTER,**
Notaris te *Groningen*, zal, op ZATURDAG den 10den
Januarij 1852, des avonds te 7 uur, ten Huize van den
Kastelein H. MENSINGA, buiten de Boteringepoort, te
Groningen, publiek ter verkoop worden aangeboden:
Eene **BEHUIZING,** get. W
3, G 134 V, met de VASTE BE-
KLEMMING van eenen grooten
Moestuin, doende jaarlijks tot huur
f 38—00, staande en gelegen buiten de Boteringepoort,
onder *Groningen*, aan de Oostzijde van de Straat, wordende
door BASTIAAN ROELFS JANS en Vrouw in Eigendom
bewoond en gebruikt.
Te aanvaarden de Behuizing op den 1sten Mei 1852 en
den Tuin op Gregori e.k., en te bezien op den Verkoop-
dag van 9—4 uur.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS,**
Notaris te *Groningen*, zullen, op MAANDAG den 12den
Januarij 1852, des avonds te 7 uur, ten Huize van den
Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt, te
Groningen, publiek worden verkocht:
I. Eene nette BEHUIZING met VRIJEN GANG
ter zijde, get. R, 490 rood, staande Zuidzijde
aan het Zuiderdiep, tusschen de Heere- en Ooster-
terpoortenbogen, te *Groningen*, door de Erven
J. H. DE JONGE bewoond.
II. Eene WOONKAMER, get. R 491 rood, staande
naast perceel I, door VAN BRUGGEN bewoond.
III. Eene BEHUIZING, get. F 115 rood, zijnde eene
BROODBAKKERIJ, staande Oostzijde in de
Harderingestraat, te *Groningen*, thans door den Kuiper
BULTHUIS bewoond.
IV. Eene WONING, get. L 285 rood, met OPEN
GROND er achter en het REGT tot een' MANDEELIGEN
PUT, staande en gelegen Noordzijde in het Appelstraatje,
te *Groningen*, door HOLLE GRAAF bewoond.
V. Eene WONING, als voren, get. L 286 rood, naast
de voorgaande, door BIELEVELD bewoond.
VI. Eene WONING, als voren, get. L 287 rood, naast
de voorgaande, door SCHOLTENS bewoond.
VII. Eene WONING, als voren, get. L 288 rood, naast
de voorgaande, door LUIDER bewoond.
VIII. Eene WOONKAMER, get. C 90 rood, staande
Zuidzijde in de Sint-Jansstraat, te *Groningen*, door WIJN-
GAARD bewoond.
IX. Eene WOONKAMER, get. P 14 rood, staande
Zuidzijde in de Bloemstraat, te *Groningen*, door GRENDEL
bewoond.
X. Eene WOONKAMER, get. O 192 rood, staande
Noordzijde aan den Jacobijnerweg, bij het Boterdiep, te
Groningen, door C. SCHIPPER bewoond.
XI. Eene WOONKAMER, get. O 188 rood, staande
mede aldaar, door GOEDHUIS bewoond.
XII. Eene WOONKAMER, get. E 159 rood, staande
Zuidzijde in den Achter-den-Muur tusschen de Gelkinge-
en Oosterstraten, te *Groningen*, door DERKJE JAN
bewoond.
XIII. Eene BEHUIZING, get. S 33 rood, met OPEN
GROND, staande en gelegen Westzijde in de Kleine Raam-
straat, te *Groningen*, door STAAL bewoond.
XIV. Eene ruime WOONKAMER, S 41 rood, staande
Zuidzijde aan het Zuiderdiep, op den hoek van de Kleine
Raamstraat, te *Groningen*, door de Wedw. SCHEFFER
bewoond.
XV. Eene WOONKAMER, mede aldaar, in de Kleine
Raamstraat, get. S 38 rood, door KOETS bewoond.
XVI. Eene WOONKAMER, mede aldaar, get. S 36 rood,
door de Weduwe VEGER bewoond.
Alles toebehoorende aan de Erven van wijlen JAN HEN-
DRIKS DE JONGE en Vrouw.
XVII. Eene ruime BEHUIZING met OPEN PLAATS er
achter, staande en gelegen Noordzijde op de Nieuwstad,
tusschen de Harderinge- en Folkingestraten, te *Groningen*,
wordende door den Vleeschhouwer COHEN in huur bewoond.
XVIII. Eene BEHUIZING, get. M 154 V, met BO-
VENWONING met VRIJEN OPGANG, staande Oostzijde
in den Achter-den-Muur, achter het Provinciehuis, te *Gro-*
ningen, wordende beneden door EBERS en boven door de
Weduwe ELBERS bewoond.
XIX. Eene WOONKAMER, get. X 224 V, staande op
eigen grond, Oostzijde in de Poort op het Woerdje, te
Groningen, door Vrouw SALM bewoond.
XX. Eene WOONKAMER, get. X 225 V, staande
mede aldaar, op eigen grond, door SMILDE bewoond.
XXI. Eene WOONKAMER met OPEN PLAATSJE er
achter, get. J 112 rood, staande Oostzijde in den Pot- en
Pannengang, tusschen de Visscherstraat en de Achter-den-
Muur, te *Groningen.*
Om te aanvaarden Perceel I den 1sten Februarij en de
overige Perceelen den 1sten Mei 1852.
Te bezien Zaturdag vóór en op den Verkoopdag, des
namiddags van 2—4 uur.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS,**
Notaris te *Groningen*, zullen, op DINGSDAG den 13den Ja-
nuarij 1852, des avonds te 7 uur, ten Huize van de Erven
E. J. TIDDENS, in het *Huis de Beurs*, aldaar, publiek
worden verkocht:
I. De EIGENDOM van 40 B., 47 R., 40 E. *Behuisd*
Land, gelegen te *Maarslag*, *Mensingeweer* en *Maarhuizen*,
onder de Gemeenten *Leens* en *Winsum*, wordende door GER-
HARDUS EEMES KADIJK en zijne twee minderjarige
Kinderen onder vaste beklemming gebruikt voor eene jaar-
lijksche, op Midwinter verschijnende, huur van *f* 240—50.
II. De VASTE BEKLEMMING van 4 B., 56 R., 90 E.
best *Groenland*, gelegen in twee stukken buiten de Boteringe-
poort, aan den Adorperweg, onder *Groningen*, *DE VLINTE-*
VENNE genoemd, doende op Gregorie tot vaste huur
f 84—00.
III. De HELFT in den EIGENDOM van evengemelde
4 B., 56 R., 90 E. *Land*, voor deze helft huur gevende
f 42—00.
IV. De VASTE BEKLEMMING van ongeveer 2½ Bunders
best *Groenland*, gelegen in twee Stukken aan den Trekweg
buiten het Kleine poortje, onder *Groningen*, doende jaarlijks
op Martini tot vaste huur *f* 55—00.
V. De VASTE BEKLEMMING van ongeveer 3 Bunders
best *Groenland*, gelegen aan den Korreweg buiten de Ebbin-
gepoort, onder *Groningen*, doende jaarlijks op Midwinter
tot vaste huur *f* 50—00.
VI. De VASTE BEKLEMMING van ongeveer 1½ Bun-
der best *Oud Groenland*, gelegen aan den Boermandeweg,
buiten de Steentilpoort, onder *Groningen*, doende jaarlijks
op Martini tot vaste huur *f* 40—00.
VII. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de Akerk te
Groningen, in de Bank C, de 3de plaats, no. 346.
VIII. 1/16 AANDEEL in het KOFSCHIP *Gepkelina*
Luretia, gevoerd door den Kapitein J. DOMMERING.
IX. Een AANDEEL, groot *f* 500—00, in den Straatweg
van *Winsum* naar *Groningen.*
X. 1/5 AANDEEL in eene STEENFABRIJK of TIG-
CHELWERK met daarbij behoorende GEBOUWEN,
GEREEDSCHAPPEN en LANDERIJEN, staande en gelegen
onder *Oostum*, gemeente *Ezinghe.*
XI. Een GRAF op de Zuiderbegraafplaats te *Groninger*
1ste Klasse, 5de Rij, no. 89.
Om te aanvaarden de perceelen 1, 3, 8, 9, 10 en
11 dadelijk na den finalen Toeslag, de perceelen 2, 4, 5
en 6 op Gregori 1852 en perceel 7, zijnde de Zitplaats
in de Akerk, welke te bezien is den dag vóór en op den
Verkoopdag, des namiddags van 2—4 uur, op den 1sten
Mei 1852.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS,**
Notaris te *Groningen*, zullen, op DONDERDAG den 15den
Januarij 1852, des avonds te 7 uur, ten Huize van de
Erven E. J. TIDDENS, in het *huis de Beurs*, aldaar
publiek worden verkocht:
I. Eene roijale HEEREN BEHUIZING, get. C
116, met STALLING en zeer grooten en fraaijen
TUIN, voorzien van vele fijne Vruchtdragende
Boomen, staande en gelegen Noordzijde in de Turf-
torenstraat, te *Groningen*, hebbende ACHTERUITGANG
door eenen MANDEELIGEN GANG naar de Oude Kijk-in-
't Jatstraat, wordende door den Hoog Welgeboren Heer
Jonkheer Mr. W. M. DE MAREES VAN SWINDEREN
en Mevrouw in eigendom bewoond.
II. Eene ruime, geheel nieuws doortimmerde HEEREN
BEHUIZING, get. E 37 rood, met TUIN er achter, staande
en gelegen Oostzijde in de Heerestraat, te *Groningen*, heb-
bende ACHTERUITGANG in het Hoogstraatje, wordende
door den Heer J. MULDER en Mejufvrouw in eigendom
bewoond.
III. Eene zeer nette BEHUIZING, get. G 9 rood, met
fraaijen TUIN er achter, staande en gelegen Zuidzijde aan
Der-Akerkhof, te *Groningen*, wordende door den WelEdel
Gestrengen Heer JUTA en Mevrouw in huur bewoond.
Over dit perceel kan 2/3 van den Koopprijs, naar 4½ pCt.,
blijven uitstaan.
IV. Eene wèldoortimmerde, tot vele Affaires geschikte
BEHUIZING, get. D 140 V, staande Westzijde in de
Oude Kijk-in't Jatstraat, op den hoek van den Kleinen
Kromelleboog, te *Groningen*, wordende door J. L. BRAS
en Mejufvrouw in eigendom bewoond.
V. Eene BEHUIZING, get. F 244 rood, met OPEN
GROND er achter, staande en gelegen Westzijde in de
Folkingestraat, te *Groningen.*
VI. Eene ruime en wèl ter nering staande KOOPMANS
BEHUIZING met PAKHUIS, get. T 111 rood, staande op
eigen grond, Westzijde aan de Lage Der-A, te *Groningen*,
wordende door T. R. SWART en Mejufvrouw in eigendom
bewoond.
VII. Eene WONING, get. P 1, met annexe SCHUUR
en daarbij behoorende LIJNBAAN en GEREEDSCHAPPEN,
volgens INVENTARIS, staande en gelegen op den Stadswal,
bij de Bloemstraat, te *Groningen*, doende jaarlijks tot grond-
pacht *f* 5.
Alles om te aanvaarden den 1sten Mei 1852.
Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, perceel
1 van 10—1, perceel 2 van 2—4, perceel 3 van 11½—2
en de overige perceelen van 2—4 uur, en wel de percee-
len 1, 2 en 3 op BEWIJZEN VAN TOEGANG, ten Kantore
van den Notaris te bekomen.

In JANUARIJ 1852 zal, op nader
te bepalen tijd en plaats, in het
openbaar worden verkocht: Eene
BOERENPLAATS te *Klooster-*
buren, bestaande uit eene nieuwe ge-
timmerde BEHUIZING en SCHUUR, met ongeveer 50 Bun-
ders LAND, doende tot vaste huur op Midwinter *f* 180—00
en *f* 20—00.

Mr. J. J. CREMERS.

Maandag den 22sten Dec. 1851, des namiddags te twee uur, zullen, vóór en in het BOELHUIS in de Gelkingestraat, **door vertrek naar elders**, publiek worden verkocht:

Eene groote hoeveelheid wélgeconserveerde **MEUBELEN**, als: eene fraaije MAH. LINNENKAST, DITO SECRETAIRES, CHIFFONNIÈRES, COMMODE, KISTKABINETTEN, KOLOM- en UITTREKTAFELS, STOELEN en SPIEGELS, KLOKKEN, PENDULE met VAZEN en andere HUISHOUDELIJKE GOEDEREN; best BEDDEGOED, 300 a 400 Ellen fijne WOLBLAAUWE DUFFELS en CASTORINES, Zwart, Rood en Paars VIJFSCHACHT, ENZ., ENZ. Te bezien Zaturdag namiddag van 2—4 uur.

FOKKO NIEWOLD BOSCH.

*** **J. J. DE BLÉCOURT** en *Mr.* **J. C. VAN SLOOTEN**, Notarissen te *Wildervank* en *Veendam*, gedenken op MAANDAG den 22sten December 1851, des avonds te 6 uur, ten Huize van den Logementhouder D. E. EVERTS, te *Veendam*, ten verzoeke van den Heer W. BRANS en CONS., publiek te veilen en verkoopen:

De **STEEN-** en **PANNENFABRIJK**, staande vóór aan de Ommelanderwijk te *Veendam*, met de daartoe behoorende WERKTUIGEN en GEREEDSCHAPPEN; alsmede vier stukken GROENLAND, ter grootte van pl. min. 3 Bunders, bij de Fabrijk gelegen, benevens twee zoogenaamde TASKESCHEPEN.

De Conditiën van Verkoop zullen van heden af ten Kantore van den Notaris VAN SLOOTEN ter lezing liggen.

*** De beneficiaire Erfgenamen van wijlen OTTO HARMS HOLTHUIS, in leven Scheepsbouwer te *Veendam*, gedenken, ten overstaan van den Notaris **J. J. DE BLÉCOURT**, te *Wildervank*, publiek te verkoopen:

I. Eene florisante ***SCHEEPSTIMMERWERF***, bestaande in eene nieuwen en zeer net betimmerde BEHUIZING, met derzelver HEEM, TUIN en ERF, de daarop staande ruime SCHEEPSTIMMERSCHUUR, alles staande en gelegen aan het Oosterdiep te *Veendam*, naast den Houtzaagmolen van de firma K. & J. WILKENS, en zulks vooreerst in perceelen, te weten:

Het Woonhuis en den Tuin afzonderlijk;
Het Heem en Erf tot Heemsteden;
De Scheepstimmerwerf op afbraak.
En naderhand alles in massa.

II. Een nieuw gebouwd open PRAAMSCHIP met Vooronder, bij de Werf liggende.

Deze Verkoop zal gehouden worden op MAANDAG den 29sten December 1851, des avonds te zes uur, ten Huize van den Logementhouder E. J. DUINTJER, in het Logement *de Unie*, te *Veendam*.

*** Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR**, Notaris te *Winschoten*, zal, ten verzoeke van de Erven wijlen den Heer JOH. POST en Mejufvrouw S. VAN UILDRIKS, in leven Echtelieden, onder inwachting der vereischte regterlijke autorisatie, in openlijke veiling ter verkoop presenteren

I. Eene roijale HEEREN BEHUIZING, bevattende onderscheidene Beneden- en Bovenkamers, Keuken, Kelders en meerdere Gerijfelijkheden, met daarbij behoorende Opene Plaats en Bleekveld, staande en gelegen aan de Langstraat en het Hoofddiep te *Winschoten*.

II. Een PAKHUIS of BERGPLAATS, met daarachter gelegen GROND, onmiddelijk aan het eerste perceel.

III. Een' grooten TUIN, waarin vele vruchtdragende Boomen, aan de Buitenvenne te *Winschoten*, in twee perceelen.

IV. Een' TUIN aan de Torenstraat te *Winschoten*, in gebruik bij R. BRONSEMA.

V. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 33 R., 60 E. *Land*, aan de Rensel te *Winschoten*, in gebruik bij E. VAN DIJK, zullende tot huur doen *f* 25 — 00.

VI. Den EIGENDOM daarvan.

VII. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 77 R., 70 E. *Land*, bij den Nieuwen Weg gelegen, in gebruik bij de Weduwe UFKES, zullende tot huur doen *f* 35 — 00.

VIII. Den EIGENDOM daarvan.

IX. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 68 R. *Land*, mede aldaar, in gebruik bij de Weduwe UFKES, zullende tot huur doen *f* 35 — 00.

X. Den EIGENDOM daarvan.

XI. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 51 R., 80 E. *Land*, mede aldaar, in gebruik bij J. MERJAAN, zullende tot huur doen *f* 30 — 00.

XII. Den EIGENDOM daarvan.

XIII. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 34 R., 80 E. *Land*, te *Winschoten* gelegen, in gebruik bij E. WOLDENDORP, zullende tot huur doen *f* 25 — 00.

XIV. Den EIGENDOM daarvan.

XV. De ONGESCHEIDEN HELFT in 2 B., 01 R., 60 E. *Eigen Land*, naast het vorige gelegen, in gebruik bij den Heer Mr. J. F. VIËTOR.

XVI. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 02 R., 30 E. *Land*, achter den Zaagmolen te *Winschoten* gelegen, in gebruik bij B. H. MUNTINGA, zullende tot huur doen *f* 16 — 00

XVII. Den EIGENDOM daarvan.

XVIII. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 02 R. *Land*, mede aldaar gelegen, bij denzelven in gebruik, zullende tot huur doen *f* 16 — 00.

XIX. Den EIGENDOM daarvan.

XX. Twee Akkers VEENBOUWTE, te *Sint-Vitusholt*, groot 1 B., 23 R., 60 E., in gebruik bij H. FRANSEN en H. W. KUIPER.

XXI. Een Akker DITO en eenigen DALGROND, mede aldaar, groot 2 B., 03 R., 80 E., dusver gebruikt door wijlen W. J. VEENHUIS.

XXII. Drie Akkers BOUWLAND, op de Garste, te *Winschoten*, zijnde nos. 58, 59 en 60, in drie perceelen.

XXIII. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Heemstede* en Akker *Bouwland*, te *Winschoten* gelegen, in gebruik bij W. J. VEENHUIS, voor eene jaarlijksche huur van *f* 8 — 00.

XXIV. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Heemstede* en *Tuin*, te *Sint-Vitusholt* gelegen, in gebruik bij den Heer E. POST, jaarlijks voor *f* 10 — 00, en

XXV. Den EIGENDOM van eene *Huisplaats*, aan den *Ouden Dijk*, bij de *Nieuwe Schans* gelegen, in gebruik bij Mejufvrouw de Weduwe H. B. SMEDES, 's jaars voor *f* 12 — 30.

Perceelen 1 en 2 kunnen op Donderdag en Vrijdag den 18den en 19den December, alsmede op de dagen van Verkoop, op Bewijzen van Toegang, verkrijgbaar ten Kantore van den Notaris, door Gadingmakenden worden bezigtigd.

De eerste Veiling van deze Goederen zal plaats hebben ten Huize van den Logementhouder EGGO VAN DIJK, Maandag den 22sten December 1851, en de tweede Veiling Dingsdag den 23sten, ten Huize van den Logementhouder A. S. NIES, terwijl de Toe- of Ontslag zal worden gegeven ten Huize van Mejufvrouw de Weduwe WISSEMANN, Woensdag den 24sten December 1851, alle te *Winschoten*, telkens des avonds te zes uur te beginnen, en zullen de Verkoop-Conditiën in tijds te lezing liggen in de Verkoophuizen, alsmede ten Kantore van den Notaris

B. HAITZEMA VIËTOR.

*** Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR**, Notaris te *Winschoten*, gedenkt, op MAANDAG den 5den Januarij 1852, des namiddags precies te drie uur, ten Huize van Mejufvrouw de Weduwe WISSEMANN, te *Winschoten*, in openlijke Veiling te verkoopen:

Eene groote partij **AANDEELEN in NEDERLANDSCHE SCHOONER-KOFSCHEPEN**, breeder omschreven in *de Groninger-* en *Provinciale Groninger Couranten* van den 16den dezer maand.

B. HAITZEMA VIËTOR.

*** Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR**, Notaris te *Winschoten*, gedenkt, ten verzoeke van A. REMMERTS en Vrouw, op ZATURDAG den 27sten December 1851, des avonds te zes uur, ten Huize van den Logementhouder K. FOLKERS, te *Winschoten*, in openlijke veiling te verkoopen:

Eene **BEHUIZING**, waarin twee afzonderlijke WONINGEN, en een' TUIN, staande en gelegen aan de Langstraat te *Winschoten*, vrije eigen grond, tot velerhande Affaires geschikt.

B. HAITZEMA VIËTOR.

*** Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR**, Notaris te *Winschoten*, zal, ten verzoeke van LUPKO H. VAN DER VEEN en Vrouw, op DINGSDAG den 6den Januarij 1852, des avonds te 5 uur, ten Huize van den Kastelein K. DAMHOF, te *Midwolda*, in openlijke veiling verkoopen:

Eene **BOEREN BEHUIZING** en **SCHUUR, HOF** en **TUIN**, met de VASTE BEKLEMMING der daarbij behoorende *Landerijen*, te zamen groot 23 Bunders, 40 Roeden, 50 Ellen, staande en gelegen te *Midwolda*, doende telken jare aan onderscheidene Eigenaren tot vaste huur *f* 228—35, thans in gebruik bij JACOB N. JAGER.

Kunnende de Kooper des verkiezende hierbij *voor zes jaren* in **losse huur** overnemen, ruim 15 Bunders **LAND**, bij deze Plaats gelegen, voor *f* 400 — 00 jaarlijks.

De Verkoopconditiën zullen in tijds ter lezing liggen ten Kantore van den Notaris

B. HAITZEMA VIËTOR.

*** Mr. **M. DE MUINCK**, Notaris te *Grijpskerk*, gedenkt, ten verzoeke van AREND L. MODDERMAN en PIETERKE R. ROZEMA, Echelieden op de *Waarden*, en de Kinderen van laatstgenoemde, in een vroeger huwelijk verwekt, op ***DINGSDAG den 23sten December 1851*** en niet, zoo als vroeger is geannonceerd, op MAANDAG den 22sten dezer maand, des avonds te vijf uur, ten Huize van den Kastelein H. LUURS, te *Niezijl*, publiek te verkoopen:

I. Eene kapitale **BOERENPLAATS**, *MENNO DOEMA HEERD* genoemd, bestaande in eene Behuizing, nommer 37, en SCHUUR, met het REGT der VASTE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 32 Bunders, 88 Roeden en 30 Ellen *Groen-* en *Bouwland*, staande en gelegen op den *Oosterwaard* onder *Grijpskerk*, jaarlijksche vaste huur *f* 325 — 00.

II. Eene BEHUIZING, nommer 3, en TUIN, benevens het REGT der VASTE BEKLEMMING van drie Kampen *Land*, groot min of meer 2 Bunders en 50 Roeden, staande en gelegen te *Nuis*, Gemeente *Marum*; jaarlijksche vaste huur *f* 10—00.

*** Mr. **J. D. TRESLING**, Notaris te *Scharmer*, gedenkt, op ZATURDAG den 27sten December 1851, des namiddags te 2 uur, ten Huize van JACOB T. LENTING, Kastelein te *Hellum*, ten verzoeke van de Erven M. G. GERRINGA en Vrouw, publiek te veilen en verkoopen:

Eene **BEHUIZING** en **SCHUURTJE**, met de VASTE BEKLEMMING van ruim 1 Bunder *Land*, doende jaarlijks tot vaste huur *f* 6 — 00, staande en gelegen te *Hellum*.

Mr. J. D. TRESLING.

*** Mr. **J. D. TRESLING**, Notaris te *Scharmer*, gedenkt, op ZATURDAG den 10den Januarij 1852, des namiddags te 2 uur, ten Huize van H. J. BOELMANS, Logementhouder te *Slochteren*, publiek te veilen en te verkoopen:

Eene **BOEREN BEHUIZING** en **SCHUUR**, met 4 B., 50 R. EIGEN LAND, staande en gelegen aan den Weg te *Slochteren*; toebehoorende aan de Kinderen van wijlen de Wedw. FOKKE DRIJFHOLT.

Mr. J. D TRESLING.

*** Mr. **H. P. WICHERS**, Notaris te *Leek*, gedenkt, ten verzoeke van HERE PIETERS BEUKEMA, Landbouwer, wonende te *Oostwold*, en de Erven van wijlen zijne Echtgenoot ANJE KLAASSEN ZUIDHOF, op DINGSDAG den 30sten December 1851, des namiddags te 4 uur, ten Huize van den Kastelein DUURT JANS BEUKEMA, bij de Lettelberter Klap, publiek te verkoopen:

Eene **BOEREN BEHUIZING** en **SCHUUR**, geteekend no. 24, benevens de VASTE, ONOPZEGBARE EN IN ALLE GRADEN VAN BLOEDVERWANTSCHAP VERERVENDE BEKLEMMING van 35 B., 82 R., 20 E. daarbij behoorende *Landerijen*, staande en gelegen te *Oostwold* en *Lettelbert*, doende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur de som van *f* 120—00.

*** Mr. **H. P. WICHERS**, Notaris te *Leek*, gedenkt, ten verzoeke van SANDER JANS VENEMA, Verveener en Landbouwer te *Zevenhuizen*, en Vrouw, op VRIJDAG den 2den Januarij 1852 provisioneel, en op DONDERDAG den 8sten Januarij 1852 finaal, telkens des voormiddags te elf uur, ten Huize van den Kastelein PALSMA, te *Nuis*, te veilen en verkoopen:

I. Het REGT VAN VASTE, ONOPZEGBARE, ALTIJDDURENDE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 25 B., 69 R., 40 E., alle goed aangemaakte *Landerijen*, gelegen te *Zevenhuizen* aan de Jonkersvaart, met 5 daarop staande ARBEIDERSHUIZEN, zullende voortaan op Midwinter tot vaste huur doen *f* 80—00.

II. Den EIGENDOM daarvan.

III. Hetzelfde REGT VAN BEKLEMMING van 36 B., 90 R., 75 E. gedeeltelijk aangemaakte *Landen* en *Veld-* en *Kliengronden*, mede aldaar gelegen, met 2 daarop staande DUBBELE TENTEN en 4 ARBEIDERSHUIZEN, zullende voortaan op Midwinter tot vaste huur doen de som van *f* 80—00.

IV. Den EIGENDOM daarvan.

V. 11 B., 41 R., 20 E. VELDGROND, mede aldaar gelegen.

Nader aanwijs te bekomen bij S. J. VENEMA, te *Zevenhuizen*, en bij PALSMA te *Nuis*.

*** Mr. **J. D. TRESLING**, Notaris te *Sch*[…] gedenkt, op DONDERDAG den 8sten Januarij 18[…] namiddags te 2 uur, ten Huize van H. J. BOEL[…] Logementhouder te *Slochteren*, en ten verzoeke [van] E. KUBBINGA, Landbouwer te *Slochteren*, en de [Erven] van wijlen zijne Ehevrouw DIEWERTJE GEERT[…] BOER, publiek te veilen en te verkoopen:

I. Eene BOEREN BEHU[IZING] en SCHUUR, met 29 Bunde[rs,] […] Roeden, 40 Ellen eigen *Bou*[*wland*] *Groenland*, staande en gele[gen te] *Slochteren*.

II. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Heems*[*tede*] *Tuin*, groot 29 R., 40 El., mede aldaar, worde[nde] JACOB HERINGA en Vrouw onder vaste bekle[mming] gebruikt, voor eene jaarlijksche huur van *f* 4—00; en

III. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Heems*[*tede*] *Tuin*, groot 1 B., 50 R., 02 El., mede aldaar, w[…] bij de Volmagten van den Ruitenmolenpolder onde[r] beklemming gebruikt, voor eene jaarlijksche hu[ur] *f* 4—00.

Mr. J. D. TRESLI[NG].

*** Mr. **H. GUICHART ABRESCH**, [Notaris] te *Zuidhorn*, gedenkt, op ZATURDAG den 10den J[anuarij] 1852, des avonds te vijf uur, ten Huize van den K[astelein] K. R. STOIT, te *Noordhorn*, in het openbaar te ver[koopen:]

Eene **BEHUIZING** en **T**[…] zijnde sinds jaren eene *NERING*[*DOENDE*] *BAKKERIJ*, get. no. 87, staande [en ge]legen aan de Straat te *Noordhorn*, [benevens] een **ROGGEMOLEN**, in de [onmid]dellijke nabijheid van bovengemelde Bakkerij gelegen, staande op VRIJ EIGEN GROND en te zamen gr[oot …] Roeden en 20 Ell.; alles toebehoorende aan E. H[…]KER en Kinderen.

Mr. H. GUICHART ABRESCH.

Na bekomene Regtsautorisatie, zal, [… Ja]nuarij 1852, te *Sappemeer* publiek verkocht: eene **BEHUIZING**, […] ***GROFSMEDERIJ***, met ER[F en] TUIN, groot 13 Roeden, 50 Ellen, staande te *Sapp*[*emeer*] aan den publieken Rijweg, in eigendom toebehoorend[e aan] de Erven PIETER T. SMITH en Vrouw.

Informatiën te bekomen ten Kantore van den Nota[ris]

Mr. C. HARTMAN BUSMANN.

UIT DE HAND TE KOO[P]

Een hecht sterk en wél ter[…] staand nieuw vertimmerd **H**[…] staande en gelegen regt [over] het benedenste Verlaat te *Ve*[…] voorzien van drie VERTREKKEN, groot VOOR[…] twee KELDERS, PUT en REGENBAK, groot PAK[…] en SCHUUR, STOOKPLAATS, groote TUIN en een half Deimt LAND, onmiddellijk achter het Huis.

Te bevragen bij den Eigenaar en Bewoner

E. H. TREIJ.

TE HUUR,

boven den Boekbandelaar K. DE WAARD, Oude Boteringestraat: Eene roijale **BOV**[**EN**]**WONING**, bestaande uit vier KAMERS, K[…]KEN, TURF- en LINNENZOLDER, KEL[…] ENZ. Te aanvaarden tegen Mei aanstaande, of, des ver[kie]zende, vroeger.

UIT DE HAND TE KOO[P]

Een welbevaren **KOFSCHEEPJE**, volgens Meetbrief achtentwintig *Zeeto*[*nnen*,] met COMPLETEN INVENTARIS, ligge[nde te] *Groningen*.

Te bevragen bij den Scheepsmakelaar **J**[…] **BULSING, B.Zn.**

EENE HALVE TREKSCHUIT,

varende van ***GRONINGEN*** op ***DELFZIJL*** **UIT DE HAND TE HUUR OF TE KO**[**OP**].

Te aanvaarden op den 1sten Februarij, en te bevrag[en bij] H. B. BOSSIEN, in de Visscherstraat.

BRANDHOUT EN PLANTSOEN.

A. VREDEVELD, boven Koopman[…]DERS, in de Gelkingestraat, neemt **BEST**[**EL**]**LING** aan op alle soorten van **BRANDH**[**OUT**] en **BAKKERS SCHENSEN**. Ook **op**[…] **speend plantsoen**, als: EIKEN-, ESSCHEN-, [BEUKEN-] DEBOOMEN TELGEN ENZ. ENZ.

In de afgeloopene **215DE STAA**[**TS**]**LOTERIJ** zijn getrokken de […] **PITALE PRIJZEN** van *f* **5**[…] en vier van *f* **1000**, waaronde[r …] **Heel Huurlot**, en nog andere **PRIJZEN**. […] kommandeert zich in het LEVEREN van **LOTEN** [voor] de aanstaande ***216de STAATS-LOTERIJ***, [vol]gens Prijs-Courant.

J. S. FRANKFORT, in de Gelkinge[straat].

Alhier is gearriveerd de Koopv[rouw] **LOUIZE ERNST**, met eene [partij] **SAKSISCHE KANARIEVOG**[**ELS**] is te Huis bij **J. LIEBEN**, aan het Bote[ring…]

De ondergeteekende, HOUDER [van een] HUUR- en VERHUURKANTOOR, kommandeert zich ten vriendelijk[ste] bij het VER- en INKOOPEN van **H**[**UI**]**ZEN, PAKHUIZEN, KAMERS, TUIN**[**EN**] Enz., en in het HUREN en VERHUREN van de[…] tevens beveelt hij zich verder aan in het BESTEDEN [van] **MANNELIJKE** en **VROUWELIJKE DIENDEN** en **DIENSTBODEN**; ook […]er **LEERLINGEN** in **KRUIDENIERS**[…]**KELS** geplaatst worden. *Brieven franko.*

B. HOUWERZIJL, *aan het Schuitendiep.*

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschapp*[*en*.]

DECEMBER 1851.

[Dag]	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER.			VOCHTIGHEIDSTOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur.
7	765,63	766,12	765,94	7,7	8,6	8,0	0,92	0,92	0,92	Z.W.t.W.	Z.W.t.W.	Z.W.	betrokken	betrokken	betrokken
8	760,98	759,51	760,88	5,1	6,0	7,0	0,84	0,89	0,86	Z.Z.W.	Z.W.	W.Z.W.	bewolkt	»	bewolkt
9	765,58	764,47	763,11	5,0	6,2	7,8	0,92	0,94	0,96	Z.W.t.W.	Z.W.t.W.	Z.W.	betrokken	»	betrokken
10	763,10	762,73	761,65	9,1	9,8	8,7	0,97	0,95	0,91	Z.W.	Z.W.	Z.W.t.Z.	mistig	»	bewolkt
11	765,82	770,78	772,98	7,3	8,5	5,8	0,91	0,87	0,89	W.N.W.	N.W.t.W.	W.N.W.	helder	helder	helder
12	775,28	774,88	776,18	4,2	6,2	3,7	0,94	0,94	0,94	Z.W.	Z.W.	Z.W.	mistig.	mistig	mistig
13	775,59	775,05	775,56	1,5	2,7	2,2	0,92	0,92	0,92	Z.	N.	N.O.	»	»	»

Te Groningen, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

BIJVOEGSEL

tot de Groninger Courant van den 19den December
1851, *no.* 101.

NEDERLANDSCH OOST-INDIE.

BATAVIA, 29 October.

De berigten omtrent de cholera morbus luiden, nopens Batavia en Soerabaya, niet ongunstig; van Macassar wordt d.d. 17den September gemeld, dat er geene sporen der ziekte meer zijn aangetroffen in de gouvernements-landen van Celebes, en dat zij ook grootendeels uit het gebied der vorsten zou zijn geweken. Bima was ook nagenoeg van den ramp verlost; het getal slagtoffers aldaar werd op 2000 begroot. De Resident van de Zuid- en Oost-afdeelingen van Borneo berigtte, dat de ziekte algemeen in de residentie verspreid was. — In de Lampings was de ziekte van een zeer zachten aard; ook heerschten aldaar koortsen, voornamelijk van rheumatischen aard, gepaard met buikziekte.

— Tot dusverre had de regering, ten behoeve der kommissie tot ondersteuning van behoeftige Christenen in de Bataviasche, Samarangsche en Soerabaische afd., jaarlijks eenige gelden beschikbaar gesteld, tot het doen van bedeelingen. Herhaalde malen om verhooging gevraagd, heeft de regering geantwoord, dat het onderhouden van behoeftigen uit de publieke kassen overal het ongelukkig gevolg heeft gehad, de armoede te vermeerderen en de particuliere liefdadigheid te verminderen. De regering heeft dus besloten de subsidie in geen geval, nu, noch later, te verhoogen en de commissie naar de particuliere liefdadigheid verwezen.

— Te Batavia zijn op den 13den Sept. verkocht, 41 kisten vogelnestjes a *f* 65,320.

— Te Soerabaya is eene Chineesche vrouw bevallen van 4 welgeschapen doch doode kinderen.

NIEUWSTIJDINGEN.

DUITSCHLAND.

Pruissen moet aan de Bondsvergadering een voorstel hebben gedaan om Keurhessen van het regt tot mede-beraadslaging uit te sluiten, zoo lang *Hassenpflug* aan het hoofd van het ministerie staat. — Dit berigt vereischt echter bevestiging.

— De Noordzee-staten, — die van Hannover, Oldenburg, Brunswijk en de Hanzee-steden, — beraadslagen thans over de middelen, om de Duitsche vloot, des noods voor hunne rekening alleen, in de Noordzee te onderhouden.

— De Oldenburgsche landdag heeft zich, met groote meerderheid, voor de door de regering voorgestelde herziening der staatsregeling verklaard.

— Tusschen Hamburg en Koppenhage zal eene telegrafische linie worden daargesteld. (?)

— In Beijeren is beslag gelegd op dagbladen, die den staatsstreek van den 2den Dec. in Frankrijk gispten.

— De Weener *Morgenpost* is voor 8 dagen geschorst wegens een ongunstig artikel over *L. N. Bonaparte*.

De zusters van *Kossuth* werden onlangs aldaar als gevangenen uit Pesth binnengebragt.

— Uit Petersburg wordt van den 1sten December gemeld, dat in vele jaren de weêrsgesteldheid niet zoo zacht is geweest. Sedert 14 dagen is de thermometer niet onder nul gedaald en over dag had men 4 tot 7 graden R. warmte.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 14 December.

De directeuren van den onderzeeschen telegraaf zullen eerstdaags verscheiden andere metallieke draden doen leggen naast den reeds gebruikt wordende, omdat het eene kabel niet toereikende is bevonden voor de drukke gemeenschap.

Van den 15*den*. Bij Lloyd is over Malta den 8sten Dec. het ontzettende berigt ontvangen van eene vreesselijke ramp, door twee vervaarlijk groote waterhozen op het eiland Sicilië te weeg gebragt, waardoor huizen, boomen, menschen en vee met onweerstaanbare kracht werden opgeligt en een eind verder neder gesmeten. Te Castellamare werd de halve stad vernield, omtrent 200 ingezetenen in de zee geworpen en verscheiden schepen met derzelver bemanning in den afgrond geslingerd. Het verlies aan menschen alleen wordt op ruim 500 gesteld.

— De stoomboot *Africa* heeft 7 dagen latere tijdingen uit New-York, namelijk tot den 3den December, aangebragt. — Het Amerikaansch congres was den 1sten December bijeen gekomen. De boodschap van den President der Unie was den volgenden dag aan de vergadering voorgedragen. — De president ontwikkelt daarin zijne staatkunde van onzijdigheid en non-interventie en wenscht het land geluk met den voortduur des vredes. Over *Kossuth* wordt weinig gesproken; de president verlangt van het congres te weten, hoedanig men zich te zijnen aanzien zal hebben te gedragen.

(Per telegraaf had men te New-York uit Washington vernomen, dat de senaat het voorstel had gedaan, om *Kossuth* een nationale ontvangst bij zijne aankomst toe bereiden; — ook was het voorstel gedaan om van de Britsche regering de loslating der Iersche bannelingen op van Diemesland te verwerven en hun de Noord-Amerikaansche gastvrijheid aan te bieden.)

FRANKRIJK.

PARIJS, 14 December.

Men erkent het groote gewigt van de adhaesie der legitimistische commissie van 12 aan de regering van *L. N. Bonaparte*. Gedurende 18 jaren heeft deze partij een hardnekkigen strijd gevoerd tegen het bewind van *Lodewijk Philips*, en het valt niet te ontkennen, dat deze vijandige gezindheid ook het hare heeft bijgedragen tot den eindelijken val van het huis van *Orleans*. Des te meer mag zich derhalve *L. N. Bonaparte* geluk wenschen met het toevallen van deze rijke en magtige partij, en hij heeft onverwachts een steun gevonden daar, waar hij moest vreezen, steeds tegenkanting en eene vijandige gezindheid te zullen aantreffen. Voor een gedeelte zeker heeft hij deze gelukkige wending te danken aan de onmiskenbare behendigheid en veerkracht, waarmede hij zijne onderneming heeft uitgevoerd. Overigens valt heden geene gewigtige gebeurtenis te melden. De toestand van Parijs is buitengewoon gunstig op dit oogenblik; gerustheid heerscht er en de handel heeft levendigheid verkregen; het vertrouwen is herleefd, zoo als men in langen tijd niet heeft ondervonden. Tot dit vertrouwen draagt ongetwijfeld veel bij, dat de President blijken geeft van een vast staatkundig plan gevormd te hebben, hetwelk hij in al zijne deelen rijpelijk overwogen heeft in zijnen geest en hetwelk hij met onwrikbare vastberadenheid schijnt te willen uitvoeren.

Zoo als men gemeld had, bevat de *Moniteur* heden ochtend de definitive lijst der leden van de raadgevende commissie; hun getal bedraagt 178. Deze commissie zal den 23sten eene bijeenkomst houden, om over te gaan tot het opmaken der stemming van den 20sten en 21sten over het ontwerp-besluit des Presidents. De heer *Hochet*, oud secretaris-generaal van den raad van state, is tot secretaris-generaal der commissie benoemd. De heer *Lagarde*, oud secretaris-redacteur van de kamer der Afgevaardigden en van de Nationale Vergadering, is tot dezelfde betrekking bij de commissie benoemd.

Bij een ander besluit, in den *Moniteur* voorkomende, wordt bepaald, dat de buitengewone zending, welke aan de heeren *Maurice Duval*, *Carlier* en *Berard* was opgedragen, geëindigd is, en wel op grond, dat de anarchistische woelingen zijn bedwongen; het bewind heeft zijn gezag herwonnen door de dapperheid van het leger en den ijver der arbeidende klasse, om deel te nemen aan deze pogingen van hunne valsche broeders.

De berigten uit de departementen luiden die dan ook een weinig bevredigender.

In het departement de Var was de opstand gedempt.

Het departement de beneden-Alpen is echter nog niet geheel gezuiverd van de bandelooze horden. De troepen uit Marseille en andere omsingelen ze van alle kanten.

Een gedeelte van Vaucluse was thans in opstand. De stad Apt was ingenomen en de mairie uitgeplunderd. Er waren troepen derwaarts gedirigeerd, en men hoopte weldra de orde te zullen herstellen.

De gemeente Catrière d'Aigues viel mede in handen van het gepeupel, hetwelk er echter, na een bloedig gevecht, weder door de troepen uit verdreven werd.

[Aan een particulier berigt uit Parijs, van den 10den December j.l., ontleenen wij nog de navolgende bijzonderheden aangaande den *coup-d'etat* van den President der republiek.

Men geloofde hier ter stede wel dat de President, om zich in het hoog gezag te handhaven, tot een onwettig middel zijne toevlagt zou nemen, doch niemand heeft het juiste tijdstip, het oogenblik der uitvoering zijner ontwerpen voorzien. Niettemin heeft de heer *Thiers*, deze zoo bekwame staatsman, het publiek er van verwittigd; hij had zelfs in den nacht van den 17den op den 18den November, ten gevolge van het voorstel der kwestoren, eene patrouille gevormd, zamengesteld uit volksvertegenwoordigers. In het algemeen waren de hoofden der Orleanistische partij ieder oogenblik op een *coup de main* van het uitvoerend bewind voorbereid. Eenige legitimistische notabiliteiten deelden in die vrees. De heer *A. Nettement*, redacteur der „*Opinion Publique*," sprak zelfs van een 18den Fructidor, doch de vereeniging van de straat der Pyramiden, de h.h. *Molé* en *Broglie*, het „*Journal des Débats*," de oude behoudende en doctrinaire partij van den heer *Guizot*, door de Elyseërs verschalkt, zocht ongelukkiglijk het publiek gerust te stellen. Deze heeren geloofden aan geene vrijheid vernielende pogingen van het Elysée. Even zoo was het gesteld met den heer *de Lamartine* en *Emile de Girardin*. Deze laatste, die het bondgenootschap van den Berg met het Elysée bevestigd heeft, is òf onbehendig òf zeer schuldig geweest. De bergpartij, onder magtige begunstiging der h.h. *Crémieux*, *Jules Favre* en *Michel de Bourges*, heeft zich laten verstrikken. Het scheen hun toe, dat eene witte conventie meer te duchten was, dan eene overweldiging van *Bonaparte*.

Het Elysée werd van zijn' kant krachtig verdedigd en ondersteund door de h.h. *Véron* en *Granier de Cassagnac*, redacteur van den „*Constitutionnel*," en door den heer *Delamarre*, redacteur van de „*Patrie*." Deze heeren zochten tot elken prijs het parlementaire bewind in minachting te brengen, door het te beschuldigen van slechts een brandpunt van kuiperijen en woelingen te zijn: zij beweerden zelfs dat het vertegenwoordigende stelsel niet strookte met de Fransche zeden. Elk oogenblik deden zij het schrikbeeld eener witte conventie verrijzen: nu eens bragten zij de witte dictatuur van den generaal *Changarnier*, dan weder de roode van den generaal *Cavaignac* op het tapijt, naardien deze laatste zich bij de parlementaire partij der Orleanisten was gaan voegen, om de overweldigende pogingen van het Elysée te bestrijden. Deze coalitie der gematigde republikeinen en der Orleanisten werd aan het publiek als eene afschuwelijke handeling kenbaar gemaakt, bestemd als zij was, om de maatschappij aan de anarchie over te leveren. Wat *Lodewijk Bonaparte* betreft, moet men erkennen, dat hij en zijne vertrouwde raadslieden, de h.h. *de Persigny* en *de Morny*, bewijzen hebben gegeven van groote bekwaamheid, veel koenheid, bescheidenheid, behoedzaamheid en koelbloedigheid, eene betere zaak waardig, dan die, welke zij voorstaan. Overigens lijdt het geen twijfel, of *Lodewijk Napoleon* zal herkozen worden.]

— Het stedelijk bestuur van Parijs beijvert zich, in navolging van het gouvernement, gelegenheid tot werk aan de arbeidende klasse te geven. Het heeft 300,000 fr. bestemd tot herstellingen aan openbare gebouwen; twee volksscholen met eene bewaarschool zullen worden gebouwd; een aantal kunstenaars zullen ter verfraaijing van een kerkgebouw worden te werk gesteld; de verbreeding van verschillende straten zal krachtig worden voortgezet en daarbij eene groote kazerne weggebroken worden. „Het nut — zegt de *Constitutionnel* — hetwelk deze kazerne nog hebben kon, heeft het bestuur niet weêrhouden; het oordeelt, en te regt, dat de arbeid thans de beste bondgenoot der staatkunde is."

— De President der republiek is op dit oogenblik bezig met het voltallig maken van zijn militair huis. Alle korpsen der armée, zonder uitzondering, zullen voortaan bij zijn persoon vertegenwoordigd zijn.

Van den 15*den*. Een besluit van den President der republiek opent aan den minister van oorlog een krediet van 2 millioen 700 duizend frcs. voor pensioenen en onderstand aan elfduizend gewonde oude militairen.

De *Moniteur* behelst overigens besluiten waarbij aan 16 in de eerste dagen van December gewonde militairen het ridderkruis van het Legioen van Eer wordt verleend.

Bij andere besluiten worden 3 divisie-generaals tot grootofficieren dier orde benoemd; een generaal en 6 kolonels zijn tot kommandeur benoemd; 6 kolonels en 14 officieren van een' minderen graad zijn tot officieren benoemd, en er zijn 80 ridderkruizen toegekend.

— De bisschop van Chartres heeft zich schriftelijk tot de priesterschap gewend met dringend verzoek, dat zij den 20sten en 21sten December ten gunste van *Lodewijk Napoleon* zal stemmen.

Van het leger hebben zich reeds 270,000 man benevens 11,000 veteranen voor den President der republiek verklaard.

Voortdurend worden nog vele betuigingen van aanhankelijkheid en adressen ingezonden.

De magistratuur laat zich, als ligchaam, echter niet op het Elysée zien. Dit ergert den President.

Zoo verhaalt men, dat hij den heer *de Portalis* op het Elysée ontbood en tegen dezen — terwijl beide stonden — op gevoeligen doch tevens waardigen toon zeide: „het bedroeft mij, dat de eerste magistratuur des rijks mij de roeping niet verligt, die ik tracht te vervullen. Dat is eene roeping tot heil van *allen* en daarom kon, noch *mogt* de magistratuur hare hulp weigeren."

De Portalis zou hebben geantwoord: „Monseigneur! gij begrijpt voorzeker het arrest, door het hoogste geregtshof gegeven, niet wèl. De magistratuur bevond zich in een' buitengewonen toestand. Als *gij* pligten hadt te vervullen, — zij ook. Zij moet de wet beschermen. Overigens kan zij u niet hinderen in de voltooijing van uw werk. Immers de hand die de constitutie verscheurde, kon ook haar arrest vernietigen.... Ieder heeft zijne roeping en zijne pligten!"

De President der republiek scheen getroffen over dit antwoord, verzocht den president van het hof van cassatie te gaan zitten, sprak toen over diens verdiensten en die zijns vaders, enz., en toen scheidden de beide personaadjes, met afspraak, dat nà de stemming op den 21sten dezer, de magistratuur op het Elysée zou komen, ten einde den uitverkorene der natie te huldigen. De heer *de Portalis* gelooft dus ook, dat de stembus een algemeen *ja* zal doen hooren.

— Het getal gearresteerden bedraagt 1500. Hun lot is in handen gesteld van 18 regters van instructie. Men zal zoo veel haast maken als mogelijk is, om de onschuldigen weder op vrije voeten te stellen.

— De Hollandsche reiziger, de heer *Voet*, welke op verdenking in hechtenis was genomen te Valenciennes, is weder op vrije voeten gesteld.

Van den 16*den*. Eene sectie van de raadplegende commissie, onder den naam van sectie van bestuur, bestaande uit 28 leden, onder het voorzitterschap van den heer *Barothe*, is zamengesteld en zal correspondentie voeren met de ministers.

De besluiten der prefecten, waarbij de departementen Aveyron en Vaucluse in staat van beleg worden gesteld, zijn door een besluit van den President bekrachtigd.

De *Moniteur* bevat ook een besluit, waarbij het 6de legioen van de nationale garde van Parijs ontbonden wordt verklaard.

Bij eenige andere besluiten worden talrijke decoratiën van het legioen van eer toegekend aan officieren van de marine en van het leger.

De minister van binnenl. zaken heeft eene circulatie gerigt aan de prefecten nopens de viering van den Zondag.

De tijdingen uit de departementen zeggen, dat overal handel en nijverheid wederom eene groote levendigheid vertoonen.

Bij den heer *Baze* moeten voor hem gevaarlijke papieren in beslag genomen zijn.

— Het ministerie van binnenlandsche zaken geeft niet onduidelijk te kennen, dat een '*neen*', uitgebragt op des Presidents vraag, door ambtenaren, beschouwd zou worden als eene niet betamende vijandelijkheid tegen den volks-wil!

De vijf generaals op het kasteel Ham, mogen leden hunner familie ontvangen.

Gisteren ging men eene weddingschap aan, dat *Louis Napoleon* eene meerderheid van 6 à 7 millioen *ja*-zeggers zou erlangen. Welligt is dit cijfer overdreven, maar het schijnt toch, dat zelfs de landlieden, die de bergliedén op de handen zouden hebben gedragen, als deze overwinnaars waren geweest, nu zeer Elyseesch zijn geworden.

Carlier is uit de departementen te Parijs teruggekeerd en hangt — zegt men — een verschrikkelijk tafereel op van den toestand der streken, die hij bezocht. Men wil, dat zijn verslag zal worden openbaar gemaakt.

Na de stemming der natie zou er eene amnestie worden uitgevaardigd en de doodvonnissen veranderd worden in deportatie-straffen.

BELGIE.

BRUSSEL, 14 December.

De heer *Thiers*, die, gelijk de dagbladen reeds hebben gemeld, te Brussel aangekomen en in het hotel *de Bellevue* afgestapt is, begeeft zich naar Engeland met zijne gemalin, die hem hier eergisteren avond zou ontmoeten. Men zegt, dat hij zeer neerslagtig is.

— De heeren *Victor Hugo*, *Bancel*, *Edgard Quinet* en *Forel* zijn te Brussel aangekomen. Zij moeten met eene visschersboot van Etretat zijn vertrokken en te Breskens aan wal gestapt. Ook de heeren *Yvan* en *Lepelletier* zijn hier aangekomen. Zij zijn voornemens naar Engeland te vertrekken. — De heer *A. Dumas* is ook te Brussel gearriveerd.

NEDERLAND.

STATEN GENERAAL.

Eerste Kamer.

Zitting van Maandag den 15*den December*.

In deze zitting is van de Tweede Kamer ontvangen het wets-ontwerp nopens de middelen tot dekking der staatsuitgaven over 1852, hetwelk naar de afdeelingen wordt verzonden.

— De commissiën van rapporteurs zijn gereed met de algemeene verslagen nopens verschillende wets-ontwerpen, waarover de beraadslagingen op morgen worden bepaald.

Zitting van Dingsdag den 16*den December*.

Ingekomen het door de Tweede Kamer goedgekeurde ontwerp, betreffende de wering van den sluikhandel op de Pruissische grenzen.

Met algemeene stemmen zijn goedgekeurd de wetten op de begrooting van het pensioenfonds; op de dading over de domaniale eigendommen onder Zaamslag; op het overbrengen van fondsen voor het herstel van het muntwezen; op de wijziging van het 3de hoofdstuk der begrooting van 1851, en het verleenen van neutralisatie aan de heeren *Thomasset* en *Krämer*.

Tweede Kamer.

Zitting van Maandag den 15*den December*.

In deze zitting is ingekomen eene Koninklijke boodschap, ten geleide van een wetsontwerp, strekkende tot vaststelling van eenige bepalingen tot uitvoering van art. 187 der Grondwet (wegens de kosten van militaire inkwartiering). — Verzending aan de afdeelingen.

Voorts is beraadslaagd over het wetsontwerp tot goedkeuring eener overeenkomst tot wering van den sluikhandel tusschen Nederland en Pruissen. Er hebben daarover eenige beraadslagingen plaats gehad, bij welke gelegenheid door den minister van buitenlandsche zaken, ten gevolge van den aandrang van vele leden, namens de regering de stellige verzekering is gegeven, „dat de uitwisseling der ratificatiën „van deze overeenkomst, tot wering van den sluikhandel, „niet zal plaats hebben dan *gelijktijdig* met de ratificatie „der overeenkomst wegens de aansluiting van den Rijnspoorweg aan de Pruissische spoorwegen."

Ten slotte is het ontwerp tot bekrachtiging van de overeenkomst nopens den sluikhandel aangenomen, met 43 tegen 5 stemmen. — Tegen: de heeren *Dullert*, *van der Heyde*, *Hengst*, *Dommer* en *Limpens*.

De commissie van rapporteurs heeft verslag gedaan op de ontwerpen van wet: 1), nopens de heffing van provinciale belastingen; de beraadslagingen worden bepaald op aanstaanden Woensdag; 2), op onderscheidene naturalisatie-wetten; de discussiën zullen daarover mede Woensdag worden gehouden; 3), op het ontwerp tot bekrachtiging van het traktaat met België; de discussiën worden bepaald op Donderdag aanstaande, des morgens te 11 uur, en 4), op het ontwerp betrekkelijk de jagt en visscherij. — De Voorzitter stelt voor de discussiën over die voordragt nader te bepalen (alzoo na het te houden reces). De minister van binnenlandsche zaken brengt daartegen bedenkingen in het midden en dringt op eene spoedige behandeling van het ontwerp aan. Hierover hebben eenige woordenwisselingen plaats. Ten slotte wordt beslist dat de dag der beraadslagingen nader zal worden bepaald.

De Vergadering is daarna gescheiden.

De commissie van rapporteurs over het ontwerp van wet, tot uitvoering van art. 8 der wet van den 30sten Mei 1847 (*regten van in- en uitvoer op de granen*), heeft haar verslag uitgebragt. Die commissie bestaat uit de heeren *Hoffman*, *Storm*, *Bachiene*, *Sloet tot Oldhuis* en *Reinders*. Uit het verslag blijkt, dat men zich over het algemeen goed kan vereenigen met het eenig artikel. Maar men meent, dat de proefneming van 1847 niet lang genoeg had geduurd om tot een vast resultaat te kunnen komen, vooral ook daarom, omdat de laatste jaren, door buitengewone omstandigheden beheerscht, niet kunnen doen besluiten tot een gewonen regel. De meerderheid der commissie had dus aanvankelijk gewenscht, dat ook in dit ontwerp van wet het beginsel van herziening binnen zekeren termijn zou worden behouden. Maar door verschillende aanmerkingen van den minister is de meerderheid minderheid geworden, en heeft de meerderheid het ontwerp aan de Kamer tot aanneming aanbevolen, gelijk het is voorgesteld.

In de zitting van den 5den Dec. l.l. is ingekomen een adres van *H. N. Addens*, te Bellingwolde, houdende aandrang op afschaffing van den accijns op den turf.

'sGRAVENHAGE, 17 December.

Tot ridders der orde van den Nederl. Leeuw zijn door Z. M. benoemd de kapitein-luitenant ter zee *C. J. Eeg* en de luitenant ter zee 2de kl. *J. Slegt*.

— Bij Zijner Majesteits besluit van den 13den dezer is met den 1sten Januarij aanstaande benoemd tot secretaris-generaal bij het departement van Marine de heer *D. G. Muller*, thans referendaris bij dat departement, en aan den gepensioneerden kapitein-luitenant ter zee *J. Modera*, met dien datum, de betrekking van referendaris bij het departement van Marine opgedragen.

Voorts zijn bij besluit, met ingang van den 1sten April 1852, bij dat departement eenige ambtenaren bevorderd en anderen ten gevolge eener reorganisatie van het departement van Marine, onder toekenning van een nader te regelen pensioen of wachtgeld, met den laatsten Maart 1852 eervol uit hunne betrekkingen bij gemeld departement ontslagen.

— Te Middelburg liep het gerucht, dat de baron *van Vredenburgh*, commissaris des Konings in Zeeland, zijn ontslag zou hebben gevraagd en vervangen zal worden door den heer *van 's Gravesande*, lid van de Tweede Kamer.

— De Staten van Vriesland hebben *f* 500 ter beschikking gesteld voor het achtste Landhuishoudkundig Congres, dat in 1852 te Leeuwarden zal gehouden worden.

— De *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* meldt, dat de heer *Thiers* te 's Gravenhage is aangekomen, doch een streng incognito bewaart.

AMSTERDAM, 16 December.

Ons wordt van eene geachte zijde medegedeeld de inhoud van de conclusie, door de commissie van rapporteurs voor het traktaat tusschen Nederland en België vastgesteld. Zij komt hierop neder:

Een lid (de heer *Sloet tot Oldhuis*) heeft zich reeds van den aanvang af verklaard voor de onvoorwaardelijke verwerping, en niet de laatste zitting bijgewoond van de commissie van rapporteurs, waarin de conclusie werd vastgesteld.

Twee leden hebben zich, na ernstige overweging van al het vóór en tegen, verklaard *tegen* de aanneming; de *twee* overige leden adviseren tot de wel aanneming, ofschoon zij bij dat advies uitdrukkelijk verklaren, in geenen deele te miskennen de groote bezwaren, welke tegen het traktaat zijn aangevoerd. Die leden gronden hun advies bovenal op de overwegingen, dat de toestand tusschen Nederland en België bij eene eventuële verwerping minder aangenaam zou worden, en dat op dit oogenblik toch geene betere bepalingen voor Nederland, noch een kortere duur van het traktaat verkregen konden worden.

Indien, bij het bekend maken van het rapport, de conclusie eenigzins anders mogt luiden, het zal niet anders kunnen wezen, dan dat 3 leden, in plaats van *twee*, de verwerping zullen aanraden, daar men welligt nog ééne zitting zal houden, om aan dat eene weggebleven lid gelegenheid te geven, tegenwoordig te zijn. (*H. B.*)

[De centrale sectie uit de Kamer der Belgische representanten heeft zich met 4 tegen 3 stemmen *tegen* het handelsverdrag tusschen Nederland en België verklaard; de meerderheid der centrale sectie heeft besloten aan de Kamer voor te slaan, de beraadslagingen over het verdrag uit te stellen tot na de aanbieding van het handels-programma van het Kabinet en tot na de beraadslagingen daarover. De Belgische Regering moet het met het Kabinet te 's Gravenhage eens zijn, om de uitwisseling der ratificatiën veertien dagen uit te stellen en dus tot den 1sten Januarij 1852 te verschuiven.]

— Op de laatste algemeene vergadering van leden en correspondenten van het Kon. Nederl. Instituut, welke gisteren alhier werd gehouden, is door de Tweede klasse berigt uitgebragt omtrent de door haar in der tijd gedane prijsuitschrijving, en is gebleken dat op de vraag, ten onderwerp hebbende eene *geschiedenis der Nederduitsche versificatie*, is in-

gekomen *één* antwoord, aan hetwelk de uitgeloofde prijs eenparig is toegekend, en waarvan bij de opening van het naambriefje is gebleken schrijver te zijn de heer *Prudens van Duijse*, archivarius te Gent.

[De tweede klasse wenscht, en met dien bescheiden wensch neemt zij afscheid van de regering, de natie en de geleerde wereld: dat door het rijksbewind maatregelen zullen genomen worden, om den schrijver in het bezit te stellen van den regtmatig verworven eereprijs, en de vaderlandsche letterkunde met zijnen verdienstelijken arbeid te verrijken.]

LEIDEN, 15 December.

Gelijk bekend is, hadden de raad dezer stad, de kerkeraad der Herv. gemeente en een aanzienlijk getal ingezetenen zich tot den Koning gewend met het verzoek, dat Z. M. het besluit van Gedep. Staten van Zuid-Holland, waarbij de goedkeuring der schikking in de bekende zaak van het Huiszittenhuis alhier geweigerd werd, vernietigende, die schikking zoude goedkeuren. Men verneemt thans, dat Z. M. op die rekesten *afwijzend* heeft beschikt.

ASSEN, 16 December.

Met den 1sten Jan. 1852 zal eene dagelijksche postgemeenschap worden geopend tusschen Assen en de Leek over Peize, Roden, ter Heil en Nietap; — van Emmen over Sleen naar Oosterhesselen; en van Oosterhesselen naar 't Hoogeveen; terwijl de bestaande postdiensten geene de minste verandering ondergaan.

— Men verneemt, dat door de algemeene synodale commissie der Ned. Herv. kerk, als correspondent voor de adressen tot het bekomen van subsidie uit het fonds voor noodlijdende kerken, enz. voor gemeenten in het ressort van Drenthe, benoemd is de heer mr. *H. Nienhuis*, hoogleeraar te Groningen.

— Daar er door het klassikaal bestuur van Meppel ouderlingen en diakenen voor de nieuwe gemeente in het Hollandsche Veld, gemeente Hoogeveen, benoemd zijn en er dus thans een kerkeraad bestaat, zal, naar men verneemt, den 26sten dezer door den heer *van Schaick*, predikant te Dwingelo, de nieuwe kerk worden ingewijd.

— Door *H. E. van Veen* alhier is dezen zomer een Meiknol verbouwd, die thans 8 halve N. ponden en 1 ons weegt, en 80 Ned. duimen omtrek heeft.

— Een arbeider te Langeloo heeft gepoogd een einde aan zijn leven te maken, door zich levend te begraven; bij had een gat van aanmerkelijke diepte gedolven, ging daarin en liet toen het zand van de kanten over zich heen vallen. Intusschen was hij door het afglijdende zand niet bedekt. In dezen toestand vond hem zijne dochter, die hem van den door hem gewenschten dood redde. Men geeft wel eene reden voor deze wanhopige daad op, doch weet niets daaromtrent met zekerheid. (*Dr. Ct.*)

GRONINGEN, 18 December.

In ons vorig nommer werd met een kort woord melding gemaakt van het feest der 25jarige Evangeliebediening, den vorigen Zondag door den hoogleeraar P. HOFSTEDE DE GROOT in ons midden gevierd. Wij moeten nog eenige bijzonderheden er van vermelden.

Voor den hoogleeraar zelven was het een dag van rijke en dankbare herinnering. In 1827, na het afleggen der laatste akademische examens, tot doctor in de Godgeleerdheid bevorderd, werd zijn hooggeleerde toegelaten tot de Evangeliebediening, ontving een beroep, en werd op den tweeden Zondag in December te Ulrum bevestigd. Maar in dat zelfde jaar legde hij ook den grondslag tot zijn huiselijk geluk, en werd door de toen heerschende ziekte op den rand des grafs gebragt. Vijfentwintig jaren lang had de hoogleeraar nu het ambt der Evangeliebediening bekleed, eerst als predikant te Ulrum, later als Akademieprediker aan de Groninger Hoogeschool, en bij mogt God nu danken, dat Hij hem onder allerlei arbeid had doen toenemen in gezondheid en kracht, en hem dus verre gesteund en gezegend.

De gemeente deelde hartelijk in de vreugde en dankbaarheid van den jubilant, en terwijl zij met hem den Hemelschen Vader dankte voor 's mans behoud, deed zij dat tevens voor het haar geschonken voorregt, dat zij hem zoo lang in haar midden hebben mogt, en vruchten plukken kon van zijne zoo veel omvattende, zoo heldere wetenschap, zijne eenvoudige, warme voordragt, die de diepste zaken tot het verstand en hart van den ongeleerde weet te brengen, en zijne nooit vermoeide werkzaamheid, met zoo veel nederigheid gepaard, waardoor hij, zonder voor zich zelven eere, voordeel of invloed te bejagen, het ongeloofelijke voor anderer belang weet af te doen.

Talrijk was de schare, die bij de avondgodsdienstoefening was opgekomen. De hoogleeraar sprak naar aanleiding van II Cor. 3: 5—8 *over het heerlijke van den arbeid, ook hem, als Evangeliedienaar opgedragen*. Eerst schetste hij het heerlijke der Evangeliebediening in haren *aard*, *vrucht en oorsprong*. De Evangeliebediening is geene bediening der letter, maar des Geestes, zij niet op steenen tafelen, maar in het harte schrijft. Dit blijkt uit het onderscheid tusschen het O. V., 't welk geschrevene wetten, en het N. V., 't welk eene levende prediking bezigt; dat heeft PAULUS ervaren, die, na eerst een wetdienaar geweest te zijn, later een Evangeliedienaar is geworden; dat is in de latere kerk steeds op nieuw erkend, door de Hervormers, na de heerschappij der wet in de middeneeuwen, door onzen tijd, na de magt van wet en letter, ook in de Protestantsche kerk weer ingeslopen. De vrucht der Evangeliebediening is *leven*, naardemaal de Geest levend maakt, maar de letter doodt. Ook dat blijkt zonneklaar. De letter doodde in Israël, maar ook menigmaal in Christenen, de edele bewegingen des harten, de liefde en de barmhartigheid, de letter doodde CHRISTUS en STEPHANUS, HUSS en SERVETUS; maar de geest maakte Israël weer levend, deed Christus opstaan uit de dooden en de hervorming herleven in tal van Evangelische, vrije mannen Gods. In haren oorsprong is de Evangeliebediening heerlijk; want zij is uit God. Uit God waren priesters en profeten, tegen over rabbijnen en schriftgeleerden, uit God was PAULUS vorming tot apostel, tegenover die andere vorming uit menschen, die hem tot een letterdienaar had bestemd, uit God was de kracht en blijmoedigheid der kerkvaderen, hervormers en van elken waren Evangeliedienaar, tegenover zoo veel uit menschen dat hen drukt en kwelt.

In het tweede deel der feestrede werd die heerlijke Evangeliebediening voorgesteld als eene *stof tot dankbaarheid voor ons allen*. PAULUS spreekt hier tot de *gemeente* en acht de Evangeliebediening voor haar een zegen, en zij is 't niet alleen dat de gemeente heeft, die prediken, maar vooral dat zij heeft die 't vrije Evangelie prediken, en zich hunne vrijheid gewaarborgd zien. Maar PAULUS spreekt ook over zijne bediening *voor zich zelven* met hooge ingenomenheid, en stelt ze boven alles. Dat doet de ware Evangeliedienaar ook, hij acht het zijne hoogste eere een bode van Christus te zijn, en in diepen ootmoed erkent hij in zijnen zegen de genade en kracht zijns Gods.

Een hartelijk woord tot de Godgeleerde studenten, tot de studenten in het algemeen besloot deze rede.

Na afloop der godsdienstoefening werden den hoogleeraar aan zijne woning van allerlei zijden de bewijzen van deelneming in zijn feest gebragt, in gewone taal en in poëzij, uit verschillende oorden des lands. Wij zwijgen van menig geschenk van vriendenhand. Maar wij mogen een drietal geschenken niet met stilzwijgen voorbijgaan, daar zij *openlijke* blijken waren van hoogachting. De studenten in de Godgeleerdheid schonken hunnen hoogvereerden leermeester eene sierlijke pendule, regt gepast geschenk voor eenen man, die zóó zijnen tijd weet uit te meten, zóó rijk te woekeren met elke minuut, elken oogenblik. Een groot aantal ingezetenen dezer stad van allerlei rang en stand, zoo velen als in den korten tijd sinds het ruchtbaar worden van de aanstaande feestviering zich hadden kunnen vereenigen, boden eene overheerlijke schilderij aan van KRUSEMAN, voorstellende de arme vrouw, die haar penningske in de schatkist werpt; terwijl een aantal personen uit alle oorden des lands, uit allerlei kerkgenootschappen, deels oude vrienden, deels vroegere leerlingen, maar deels ook den hoogleeraar van aangezigt onbekend, hem eenen zilveren inktkoker met gepaste inscriptie hadden doen toekomen.

De rijke mate van eerbetoon woog den jubilant zwaar op het hart, en hij kon niet begrijpen, hoe men hem scheen dank te weten, wat niet zijn, maar zoo veler gezamentlijk werk was. Maar wij weten 't wel. De man, die zoo veelzijdig is gevormd, dat hij Christus niet alleen op den kansel, maar overal kan verkondigen, die dat doet in de vergaderingen der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, en ter beoefening der Natuurkundige wetenschappen, die eene taal spreekt welke door allen begrepen wordt, die voor allerlei genootschappen en vereenigingen tijd heeft, en waar hij nederzit, nooit werkeloos nederzit, — is velen dierbaar geworden in deze stad.

Zijne ambtsbetrekking als gewezen predikant te Ulrum, als hoogleeraar in de Godgeleerdheid, als schoolopziener dwongen hem, menigmaal op den voorgrond te treden, en te spreken over zaken, die veel besproken werden in dezen veelbewogen tijd. Met moed en eerlijke rondborstigheid werkte en streed hij onverdroten, en handhaafde voor alle rigtingen en partijen den zegen, waarvoor hij zijnen God en Heiland dankte, Evangelische vrijheid en leven in Christus. Daarom achten hem zoo velen, eeren hem ook dezulken, die van zijn kerkgenootschap niet zijn, of in dat kerkgenootschap verre van hem in denkbeelden verschillen. De hulde hem gebragt — al kan zijne nederigheid dat niet dan met moeite toestemmen, — was wel degelijk bedoeld voor den man, die op de plaats, waar zijn Hemelvader hem stelde, zoo velen tot licht, en kracht en leven werd, en toonde het in plaats van het te zeggen, hoe men voor God en Christus leven zal. Maar met en in den man was de hulde der heilige zaak gebragt, waarvoor hij zijn leven stelt, der zaak van waarheid, reinheid, liefde en kracht, der zake des zaligen levens in God door Christus.

Wij wenschen en bidden, dat de Hoogleeraar nog lang gespaard worde, en dat zijn God en Vader hem steeds beware bij dien rijkdom van talent, wetenschap, kracht, moed en ijver, waardoor hij reeds zooveel zegen werkte, en nog zoo veel zegen werken kan.

— De opening der stembiljetten voor de keuze van een lid van den Gemeenteraad, in plaats van den heer H. W. VAN GIFFEN, had l.l. Dingsdag morgen plaats. Er waren ingekomen in de bus A 317 en in de bus B 281, te zamen 598, waarvan 4 van onwaarde zijn verklaard, blijvende het getal stemmen alzoo 594, zoodat de volstrekte meerderheid was 298. Hiervan zijn uitgebragt op den heer

J. SWAAGMAN, JR....... 190, en op
Prof. CL. MULDER........ 177 stemmen,

tusschen welke heeren alzoo eene herstemming zal moeten plaats hebben, welke bepaald is op Maandag den 29sten aanstaande. Verder waren stemmen uitgebragt op de heeren:

Jhr. mr. *T. J. v. Iddekinge*	46.	Mr. *I. L. Schaap*........	4.
A. Zeper................	45.	Mr. *J. H. Geertsema*, *C.z.*	4.
Mr. *H. van Giffen*......	21.	*J. H. Jappé*..............	4.
J. J. Sormani............	21.	Jhr. mr. *O. Q. J. J. van Swinderen*............	4.
Mr. *M. Bakker*..........	13.	Mr. *C. M. Nap*..........	3.
Mr. *H. O. Feith*.........	8.	*Mr. J. H. van Hasselt*....	3.
J. H. ter Spil...........	7.	Jhr. mr. *E. J. Thom. à Thuessink van der Hoop*	3.
Dr. *L. Ali Cohen*........	6.	*J. Cardinaal*..............	2.
J. Swaagman.............	6.		
M. Hesseling............	5.		
Mr. *W. Wolthers*........	4.		

Voorts hadden nog een 18tal personen ieder 1 stem verkregen.

— Bij besluit van Gedeputeerde Staten dezer provincie van den 12den dezer, no. 2, is, ter vervulling der vakature ter provinciale griffie, ontstaan door het overlijden van den heer mr. H. L. WICHERS, W.z., in leven adjunct-commies der 1ste klasse met den personelen rang van commies, benoemd tot adjunct-commies der 1ste klasse de adjunct-commies der 2de klasse H. M. BAKKER en tot adjunct-commies der 2de klasse mr. S. T. BUSMANN, advokaat te *Groningen*, in plaats van H. M. BAKKER voornoemd.

— Den 15den December is bij onze Hoogeschool, na afgelegd examen en het verdedigen van Verloskundige stellingen, tot Doctor in de Vroedkunde bevorderd de heer H. DIEPHUIS, med. doctor te Augustinusga.

Heden zijn aan onze Hoogeschool bevorderd tot Doctors in de Regten de heeren C. F. T. VAN MAANEN, van Groningen, en H. A. ENGELKENS, van Winschoten, na het verdedigen van eenige quaestiones juris inaugurales.

— Het is ons zeer aangenaam te kunnen berigten, dat bij de beide hier ter stede gevestigde stichtingen ter bevordering, onder meer van den bloei der schoone kunsten, dezer dagen bekrooningen hebben plaats gehad van prijsantwoorden op de over den jare 1851 uitgeschrevene prijsstoffen, uit het vak van schilder- en teekenkunst.

Bij de Akademie *Minerva* waren op de prijsstof uit het vak der Schilderkunst ingekomen 4 antwoorden. Bekroond (met getuigschrift en *f* 100) werd de schilderij van den heer F. LEBRET, te Dordrecht. — In het vak der Teekenkunst heeft geene bekrooning plaats gehad.

Bij ons Kunstlievend Genootschap, onder den naam *Pictura*, zijn op de uitgeschrevene prijsvraag over 1851, in het vak der schilderkunst, ingekomen 2 schilderijen, waarvan een is bekroond (met het uitgeloofde getuigschrift en *f* 75), zijnde van den heer T. T. OOSTENGA alhier. — Op de prijsvraag in het vak der Teekenkunst waren ingekomen niet minder dan 15 antwoorden, waarvan een is bekroond (getuigschrift en *f* 15), zijnde van den heer G. RIJKENS, mede alhier.

— Zekere BERENDINA TERIET, oud 27 jaren, dienstmeid, geboren en wonende te *Groningen*, overtuigd van, terwijl zij, sedert Mei dezes jaars tot den 31sten Augustus laatstleden, bij mevrouw de weduwe van den hoogleeraar mr. B. H. LULOFS, en vroeger bij den heer rector SCHNEITER, alhier, als loonbediende inwoonde, aan genoemde haren meester en meesteresse, respectievelijk onderscheidene goederen bedriegelijk te hebben ontvreemd, is, te dier zake, door het Provinciaal Geregtshof, bij arrest van heden, *eerloos* verklaard en veroordeeld tot *rasp- of tuchthuisstraf* voor den tijd van zes jaren.

— Betreffende het op den tweeden Kersdag alhier te houden Godsdienstig Muzijkfeest, in de Martinikerk, te geven van wege de Commissie over de Volks-Zangschool, verwijzen wij den belangstellenden lezer naar de hierachter geplaatste aankondiging.

— Het *Provinciaal blad van Groningen*, no. 159, bevat eene publicatie van den Staatsraad, Commissaris des Konings, d.d. 11 December 1851, no. 2*a*, houdende bepalingen nopens de voorloopige werkzaamheden, betrekkelijk de ligting der nationale militie voor 1852; — eene circulaire van denzelfden, d.d. 11 December 1851, no. 2*b*, ten geleide van voormelde publicatie, — en eene circulaire van denzelfden, d.d. 11 December 1851, no. 2*c*, geleidende materiëel voor de ligting der nationale militie, voor 1852.

Het *Provinciaal Blad*, no. 160, behelst eene notificatie van Gedeputeerde Staten, d.d. 12den December 1851, no. 18, houdende mededeeling der benoeming van de leden der commissie van landbouw in dit gewest, —

uit het kanton Groningen de heer M. BACKER; uit het kanton Zuidhorn de heer R. DE MAREES VAN SWINDEREN; uit het kanton Hoogezand de heer J. T HUISMAN; uit het kanton Winschoten de heer T. BORGESIUS; uit het kanton Zuidbroek de heer C. L. GEERTSEMA; uit het kanton Appingedam de heer J. D JENSEMA en uit het kanton Onderdendam de heer C. REINDERS. — Voorts tot secretaris de heer H. C. VAN HALL; — welke commissie van landbouw, volgens artikel 5 van het plan van zamenstelling, vastgesteld bij besluit der Staten van den 22sten Julij j.l., no. 3, in functie zal treden op den 1sten Januarij 1852.

— Men berigt ons uit BIERUM, 3den December 1851:

„In een der vorige vergaderingen van den raad dezer gemeente, is bij de beraadslagingen over de gemeentebegrooting, op voorstel van het lid P. W. WIERTSEMA, met zes tegen vijf stemmen besloten, de uitgaven, voortvloeijende uit het in deze provincie vigerend reglement op het betalen der schoolgelden, niet op de begrooting te brengen. De aldus ingezondene begrooting is door den Heer Staatsraad Commissaris des Konings in deze provincie, teruggezonden, onder opmerking, dat bedoeld reglement is gearresteerd door de bevoegde autoriteit en door den Koning is goedgekeurd, en alzoo in deze provincie heeft kracht van wet, weshalve de gemeentebesturen gehouden zijn aan dat reglement uitvoering te geven. Dien ten gevolge is de gemeentebegrooting op nieuw aan de deliberatiën van den raad onderworpen, en is in de zitting van heden met *zes* tegen *drie* stemmen besloten, die uitgaven alsnu op de begrooting te brengen.

„*Voor* hebben gestemd de heeren E. S. DOORNBOS, J. VAN WEERDEN, J. ZAND, N. L. BIERREMA, H. T. SEBENS en de burgemeester.

„*Tegen* de heeren W. J. BAKKER, H. J. VAN DER VEEN en J. POELMAN.

„*Afwezig* waren de heeren P. W. WIERTSEMA en H. L. NIENHUIS.

„In die zelfde zitting is voorts nog met *zeven* van de *acht* stemmen tot secretaris verkozen de burgemeester J. G. BLEEKER."

— Tot gemeente-ontvanger te *Haren* is benoemd de heer BLANKERT, rijks-ontvanger aldaar.

— Onlangs is door den raad der gemeente *Onderdendam* besloten, om zijne vergaderingen, alsmede de zittingen van burgemeester en wethouders, van hier naar Bedum te verleggen, en in de jongste vergadering van den raad heeft men het besluit genomen, om zich te wenden tot Z. M. den Koning, met verzoek, om, óf de arrond.-regtbank van Appingedam naar Onderdendam te verplaatsen, óf dezelve te supprimeren en bij die van Groningen in te lijven.

Onderdendam is thans *niet* de hoofdplaats eener gemeente, terwijl zij zulks *al* is van een uitgestrekt kanton, en indien het eerste gedeelte van het verzoek mogt worden toegestaan en de regtbank hierheen verplaatst, dan zoude de arrondissements-hoofdplaats niet de hoofdplaats eener gemeente zijn; misschien in dit rijk zonder voorbeeld.

Intusschen moeten door de raden van onderscheidene naburige gemeenten gelijke besluiten, tot verzoek om verplaatsing of opheffing van de arrond.-regtbank te Appingedam, genomen zijn. (*N. R. C.*)

— Te *Oude Pekela* is den 11den Dec. met goed gevolg te water gelaten de galjoot *Anna Arendina*, gebouwd door den scheepsbouwmeester F. L. DRENTH, hetwelk gevoerd zal worden door kapt. ULM E. POTT, onder directie van den heer WDS. W. POTT.

— Den 16den Dec. l.l. heeft ten huize van den logementhouder RIJKENS, te *Wildervank*, plaats gehad de verhuring van het Wildervankster verlaat met de daarbij behoorende behuizing, en is voor den tijd van drie jaren huurder geworden G. E. SLIM, van Ommelanderwijk, voor eenen jaarlijkschen huurprijs van .... *f* 6875 — 00.
De tegenwoordige huurder betaalt .... - 5525 — 00.

Zoodat de jaarlijksche huurprijs is verhoogd met *f* 1350 — 00.

Tevens is voor den tijd van twee jaren verpacht de ontvangst der tolgelden op den grindweg te Wildervank, waarvan pachter is gebleven de tegenwoordige tolgaarder JAN J. SMIT, voor eene jaarlijksche pachtsom van *f* 1070 — 00.
Thans betaalt hij de som van ...... - 600 — 00.

Alzoo eene jaarlijksche verhooging van .... *f* 470 — 00.

— Zondag avond l.l., tegen tien uur, werd in het huis van den heer B., landbouwer te *Beerta*, eene brandlucht waargenomen, waarom het huis werd doorzocht, zonder iets te ontdekken dat de lucht konde voortbrengen; den volgenden morgen echter bleek het, dat de vrees niet zonder grond was geweest, dewijl nabij den turf, boven de dorschvloer, de onderste dokken en latten verbrand waren door eene kool vuurs, die van buiten door de pannen op den balk die over den muur loopt, was nedergelegd. Gelukkig was door de vochtigheid van de dokken het vuur van zelf weder uitgegaan, waardoor misschien een verschrikkelijk onheil voor de gemeente, in 't bijzonder voor den heer B. en naburen, voorbijgegaan is.

Hoogst wenschelijk is het dat de justitie den dader van dat gruwelstuk in handen moge krijgen.

— Gaarne deelen wij het volgende mede:

„Door de kerkvoogden der Hervormde gemeente te *Augustinusga* is eene belangrijke som gelds op de kerkbegrooting van het jaar 1852 gebragt, tot oprigting eener schoolbibliotheek en tot uitreiking van premiën voor de vlijtige kinderen, welke de dorpsschool bezoeken. Deze hoogst nuttige beschikking is door den heer Burgemeester der gemeente *Achtkarspelen* niet alleen goedgekeurd, maar ook hoogelijk geroemd, omdat ook deze als ijverig voorstander van het onderwijs der jeugd het belang hiervan inziet. Eere en dank zij daarom deze heeren toegebragt, die den onderwijzer zoo wel *in* als *buiten* de school behulpzaam zijn om de jeugd verstandelijk, zedelijk en godsdienstig op te voeden."

— Men schrijft ons uit *Peize*, van heden: Woensdag l.l. kwamen van Zuidlaren tot ons over 3 manschappen, onder het kommando eens brigadiers, van het korps dragonders, ten einde gedurende eenigen tijd als hulpmaréchaussees in deze en omliggende plaatsen te surveilleren.

„Wij wenschen van ganscher harte, dat hunne verschijning aan aardappeldieven, schapenslagters bij nacht, zonder patent, makke eendenjagers, en al zulk lastig volk wat meer eerbied voor 't eigendom van anderen moge inboezemen, dan onze politie tot dus verre met den besten wil vermogt."

Houtgas.

Te *Munchen* heeft men met goed gevolg de verlichting ingevoerd met houtgas. Het stationsgebouw wordt onder anderen daarmede verlicht. De 50 kilogram droog hout levert ongeveer 600 Engelsche kubiek voeten gas. De soort van hout is onverschillig. Elk kan zich overtuigen, dat het houtgas even zoo veel licht geeft als het steenkolengas; en het is goedkooper, daar de houtskool, welke men verkrijgt, van eene zeer goede hoedanigheid is.

Correspondentie.

Wij hebben weder klagten ontvangen over de (ijzeren) „steenen de aanstoots" in de Poelestraat, waarop reeds voor eenigen tijd in dit blad de aandacht is gevestigd. Wij rekenen te kunnen volstaan met deze korte vermelding, ter herinnering zoo veel noodig.

Kerknieuws.

LOSDORP, 16 December. De Hervormde gemeente alhier, door het vertrek van ds. *du Cloux* naar Oldebroek, vacant geworden, en ten gevolge van *vier* achtereenvolgende vruchtelooze beroepingen nog vacant gebleven zijnde, is men heden alhier overgegaan tot eene *vijfde* beroeping, na alvorens het navolgende zestal geformeerd te hebben: ds. *Adriani*, te Westerlee; *du Cloux*, te Oldebroek, in Gelderland; *Cool*, te Bierum; *Graafmeijer*, te Onstwedde; *Guldenarm*, te Engwierum, in Friesland, en *Sijpkens*, te Spijk. Uit welke nominatie dadelijk is benoemd en beroepen ds. *Graafmeijer*, bovengenoemd.

Te Harderwijk is het volgende zestal van predikanten geformeerd, om daaruit eene beroeping te doen ter vervulling der vakature, ontstaan door het vertrek van ds. *Taats* naar Middelburg: *Slothouwer*, te Hulzen; *Molenaar*, te Hilversum; *du Cloux*, te Oldebroek; *Siblesz*, te Steenwijk; *Verhoef*, te Sluis; *Molenaar*, te Scheveningen.

— Ds. *A. Snethlage*, pred. te Hijlaard, Lions en Huins, heeft de beroeping naar Boxum en Blessum, klassis Leeuwarden, aangenomen.

— Te Wijk, klassis Heusden, is tot herder en leeraar beroepen ds. *W. Zegers*, *J.z.*, pred. te Warns en Scharl, klassis Sneek, aan wien de beroepsbrief, na bekomen agreatie van den h. welgeb. heer *van Kretschmer van Wijk*, zoo wordt toegezonden.

— Ter vervulling der vacature, ontstaan door het overlijden van ds. *J. A. Helper Sesbrugger*, hebben de leden der Herstelde Evangelisch Luthersche gemeente te Amsterdam tot haren herder en leeraar gekozen ds. *G. H. Sesbrugger*, thans te Gorinchem.

PRIJSCOURANT DER EFFEKTEN.

Amsterdam, 17 *December*.

NEDERL., Werk. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $57\frac{5}{16}$, $57\frac{1}{2}$, $57\frac{1}{2}$; Dito Certific. 3 pCt. $66\frac{1}{4}$, $66\frac{1}{2}$, $66\frac{1}{2}$; Dito Dito 4 pCt. $87\frac{1}{2}$, $87\frac{3}{8}$, $87\frac{9}{16}$; Amortisatie-Syndicaat $3\frac{1}{2}$ pCt. 88. — BELGIE, bij *Rothschild* $2\frac{1}{2}$ pCt. $46\frac{7}{8}$, $47\frac{1}{4}$, $47\frac{1}{4}$. — FRANKRIJK, Oblig. 3 pCt. 58, 59, 59. — SPANJE, L. bij *Ardoins* v. 85 £ 5 pCt. $15\frac{13}{16}$, $15\frac{15}{16}$, $15\frac{7}{8}$; Dito Dito van 510 £ 5 pCt. $15\frac{13}{16}$, $15\frac{15}{16}$, $15\frac{15}{16}$; Dito bij Dito, Onbep. Stukken 5 pCt. $15\frac{13}{16}$, $15\frac{7}{8}$; Dito 3 pCt. 39, $39\frac{1}{8}$; Dito Binnenl. à 6/m. 3 pCt. $35\frac{3}{4}$, 36, $35\frac{15}{16}$; Coup. Ard. 8, $8\frac{1}{8}$, $8\frac{1}{8}$; Passive 5; Fransche Uitg. $4\frac{15}{16}$, 5. — PORTUGAL, te Londen 5 pCt. $33\frac{3}{8}$, $33\frac{3}{8}$, $33\frac{3}{8}$; Dito Dito 4 pCt. $32\frac{13}{16}$, 33, 33. — RUSLAND, Obl. *Hope* 1798 en 1816 5 pCt. $104\frac{3}{4}$; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. $103\frac{3}{8}$; Certific. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. 94, $94\frac{1}{4}$; Dito $4\frac{1}{2}$ pCt. $99\frac{1}{2}$, $99\frac{3}{8}$, $90\frac{3}{8}$; Dito bij *Hope* 4 pCt. $87\frac{1}{2}$; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. $87\frac{3}{8}$; Certific. van Inschr. in Assign. 6 pCt. $64\frac{3}{8}$. — POLEN, Aand. met Loten fl. 500 *f* 270. — OOSTENRIJK, Metalliek 5 pCt. $71\frac{5}{8}$, $71\frac{1}{2}$; Dito Nieuwe $2\frac{1}{2}$ pCt. $36\frac{7}{8}$, $37\frac{1}{8}$; Dito Nieuwe 5 pCt. $77\frac{3}{4}$, $78\frac{1}{2}$, $78\frac{1}{2}$; Amerik. Bank-Act. $3\frac{13}{16}$, $\frac{7}{8}$; Braz. 5 pCt. $92\frac{1}{2}$; Dito 1843 5 pCt. $89\frac{3}{4}$; Mex. $24\frac{13}{16}$, 25, 25; Ecuador $2\frac{3}{4}$, $\frac{13}{16}$; Venez. $3\frac{1}{4}$ pCt. $34\frac{1}{4}$; 5 pCt. Metall. Letter B $77\frac{3}{4}$, 78, 78.

Onze binnenl. fondsen waren heden, onder den invloed der lager afkomende koersen van Parijs van gisteren, over het algemeen iets flaauwer.

Van vreemde effekten waren Russische, Spaansche en Mexik. prijshoudend.

Naar Oostenr. en Portug was eenige meerdere vraag.

In Fransche vertoonden zich aanvankelijk, op de verlaagde koersen van Parijs van gisteren, tot verminderde prijzen veelvuldige verkoopers, doch daar zich van den anderen kant tot deze verlaagde prijzen weder onderscheidene koopers opdeden, hebben zij zich wel eenigermate hersteld, maar blijven ten slotte nog circa $1\frac{1}{2}$ pCt. lager dan gisteren.

Over het algemeen was de affaire vrij geanimeerd.

Braz. 1839 v. 100 £ $89\frac{3}{4}$; Dito v. 200 £ $89\frac{1}{4}$.

Koers van het Geld: Beleening $2\frac{1}{2}$, Prolong. 3, Disconto 2 pCt.

Laatste Prijzen te 5 uur. Integr. $2\frac{1}{2}$ pCt. $57\frac{1}{2}$; Ard. à 510 £ $15\frac{15}{16}$; Binnenl. 3 pCt. $36\frac{1}{8}$; Metall. 5 pCt. $71\frac{1}{2}$; Dito $2\frac{1}{2}$ pCt. $37\frac{1}{8}$; Mexik. $24\frac{7}{8}$.

Te Groningen, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

Bijblad bij de Gron. Courant. — **REDEVOERINGEN,** — 19 *December* 1851. No. 101.

UITGESPROKEN IN DE

TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL.

REDEVOERING *van den Heer* **R. WESTERHOFF,** *uitgesproken in de Zitting van den 29sten November l.l., bij de beraadslaging over het Vde Hoofdstuk der Staatsbegrooting* (Binnenlandsche Zaken).

n den uitgewerkten en toelichtenden staat bij dit Vde, thans in beeling zijnde, hoofdstuk der staatsbegrooting behoorende, vind ik it artikel (art. 93) eenige posten, M. H., nopens welke ik gemeend eenige woorden in het midden te moeten brengen, en waarop ik el uwe aandacht als die der Regering wensch te vestigen. Het in de eerste plaats de sommen, welke daar onder litt. *b* 4, 5 en *e* uitgetrokken voor het onderhoud, de herstelling en verbetering zeehavens en zeewerken van de eilanden Marken, Urk en Schok-. Toen ik in het jaar 1849 voor het eerst geroepen werd om taatsbegrooting voor het dienstjaar 1850 mede te helpen vasten, vond ik in de ons toen voorgelegde begrooting, voor boenoemd einde uitgetrokken: voor het eiland Marken *f* 13,600, het eiland Urk *f* 9000 en voor het eiland Schokland *f* 28,721, alzoo te zamen voor *f* 51,321. Hoewel die sommen mij voor weinig beteekenende eilandjes vrij hoog voorkwamen, maakte toen echter op die posten geene bijzondere aanmerking, aann ik vooronderstelde dat er in dat jaar *buitengewone* herstein aan gezegde zeehavens en zeewerken zouden moeten plaats en, en die hooge sommen in een volgend jaar niet weder den gevraagd worden. Ik bedroog mij daarin echter, aange- bij het ons in 1850 voorgelegde wets-ontwerp tot vaststelling de staatsbehoeften voor 1851, wederom voor Urk juist dezelfde van *f* 9000, voor Marken *f* 11,000 en voor Schokland *f* 17,771, dus te zamen eene som van *f* 37,771 werd aangevraagd. Toen onnen die hooge cijfers meer bijzonder mijne aandacht tot zich trekken, en ik gaf bij de overwegingen in de afdeeling waartoe estijds behoorde, dan ook mijne bevreemding te kennen, dat er rmaal zulke aanzienlijke sommen uit 's Rijks schatkist gevraagd den voor zulke nietige en weinig beteekenende eilandjes als Mar-, Urk en Schokland zijn. Maar ook toen nog vleide ik mij met edachte, dat die sommen welligt gevraagd werden tot voortzet- en voltooijing van groote werken en herstellingen die in het jaar begonnen waren, en die slechts zeldzaam, bijv. twee of keeren in eene eeuw, zouden terugkomen. Maar ook op de in beraadslaging zijnde begrooting voor 1852, vinden wij voor ken *f* 11,400, voor Urk *f* 9000 en voor Schokland met de sluisken te Dronten, in één' post te zamen getrokken, voor *f* 30,575, dus te zamen *f* 50,975 aangevraagd, en blijkt het alzoo, dat dit , jaarlijks terugkomende posten zijn. Bij deze gelegenheid heb onderzocht wat die drie eilandjes aan zee- en havenwerken wel st hebben in de jaren 1847, 1848 en 1849, en daarbij is mij eken, dat op de onderscheidene begrootingen zijn aangevraagd: Urk in 1847 *f* 8375, in 1848 *f* 6600 en in 1849 insgelijks 00; voor Marken in 1847 *f* 7020, in 1848 *f* 5692 en in 1849 97; en voor Schokland in 1847 *f* 27,632, in 1848 *f* 25,443 en 849 *f* 23,221.

zoo blijkt hieruit, dat deze drie eilandjes, welke bijna niet op aart gevonden kunnen worden, aan zee- en havenwerken gedue de laatste zes jaren den lande gekost hebben de verbazende van *f* 259,547. Voegt men — zonder te denken aan de kapen rk, die in 1847, 1848 en 1849 jaarlijks *f* 3345 gekost heb-, aan het jaarlijksch onderhoud der verlichtingen, dat voor ieder eilanden jaarlijks *f* 250 beloopt; aan het inkomen der wachters, op Urk *f* 300, op Marken *f* 250 en op Schokland met den op- *f* 450 's jaars hebben, en eindelijk aan de lantaren op den enschen Dam, in de Goudzee, die jaarlijks *f* 400 kost, aann wij willen aannemen, dat deze gelden in de vuur- en bakenn zullen worden teruggevonden — voegt men, zeggen wij, nu nog bij het jaarlijksch subsidie uit 's Rijks kas voor het olwezen op Urk en Schokland, ten bedrage van *f* 450; het jaarh tractement van een' politiedienaar op Urk, ten bedrage van 00 (nu door de afstemming van art. 17 van hoofdstuk IV der tsbegrooting vervallen) de landstractementen der predikanten, elk voor Urk jaarlijks *f* 775, voor Marken *f* 875 en voor Schok- *f* 750 beloopt; het nog ouderwetsche tractement van den rijksnger op Urk ten bedrage van *f* 194,62; het voor 1852 op de tsbegrooting uitgetrokken subsidie ten behoeve van het gemeentebe- van het eiland Schokland ad *f* 1750, en eindelijk welligt het tement voor schoolonderwijzers, 't welk wij echter niet weten, de tractementen van eenige commiezen, die er wel zullen zijn, die vindt men toch overal, — dan moet wel erkend worden, dit voor den Staat dure eilandjes zijn, en dan rijst onwillekeurig raag, of deze hooge uitgaven van staatswege wel noodig zijn, et andere woorden, of die gelden wel nuttig, en niet in strijd eene gezonde oeconomie besteed worden? Ik zal die vragen beantwoorden, Mijne Heeren, maar kortelijk opgeven wat Mar-, Urk en Schokland zijn en welke directe voordeelen zij aan de kist afwerpen, ten einde hen, die deze eilandjes minder ken- in staat te stellen de zoo even gestelde vraag te beantwoorden. *ken* dan, dat vroeger voor de halfscheid in eigendom aan terdam behoorde, tegenover de stad Monnikkendam en de ouderban aan het einde van Pampus ligt, en door de Goudzee het vaste land gescheiden is, beslaat, volgens het kadaster, ts eene oppervlakte van 296 bunders, 16 vierkante roeden 5 vierkante ellen, waaronder 295 bunders, 46 vierkante roeen 93 vierkante ellen belastbaar land. Dit land is door lagen ringdijk tegen overstrooming beveiligd. Men telt er meestal houten huizen, die doorgaans geene schoorsteenen en door even zoovele huisgezinnen bewoond worden, uitnde eene bevolking van 740 inwoners, die meest hun bestaan visscherij vinden. Zij winnen jaarlijks ook nog al wat hooi, ij meestal naar elders verzenden en verkoopen, want enkelen n ook nog koeijen, maar die er zes hebben zijn groote n. — *Urk*, ofschoon sterker bevolkt, is nog veel kleiner Marken, daar het volgens het kadaster eene oppervlakte van meer dan 80 bunders, 5 vierkante roeden en 62 vierkante beslaat, waaronder slechts 74 bunders, 36 vierkante roeden 4 vierkante ellen belastbaar land. Het wordt in zijnen omtrek één uur gaans begroot, heeft in zijne grootste lengte ruim en in zijne grootste breedte ruim 753 ellen, en verheft zich, het westelijk gedeelte, waarop de huizen gebouwd zijn, betreft, eer 8 ellen boven de oppervlakte der zee; terwijl het oostedeel met een dijkje beschermd is, dat echter 's winters over-, latende het laagste gedeelte van het eiland met poelen , die altijd met water staan. Men telt er ruim 200 huizen, ond door ruim 210 huisgezinnen, uitmakende eene bevolking ruim 1150 inwoners, die uitsluitend in de visscherij op de rd- en Zuiderzee hun bestaan vinden, en dit bedrijf met een van 110 schuiten uitoefenen. Men heeft er doorgaans een tal koeijen en een viertal paarden, die er des zomers hun l kunnen vinden. Doch er wordt niet zooveel hooi gewonnen men des winters voor onderhoud van dit vee genoeg heeft, er van elders moet worden aangevoerd en aangekocht. — *land* eindelijk, dat een uur van de kust van Overijssel ver-en met zijne geheele lengte van het zuiden naar het noorvóór het Zwolsche en met den zuid-oosthoek vóór het Kamp ligt, heeft, bij eene lengte van het zuiden naar het noor-, van slechts 5200 ellen of bijna een uur gaans, eene breedte op sommige plaatsen naauwelijks 300 ellen beloopt. De opkte van dit kostbare eiland, dat vóór 1795, voor de noorhelft, aan Amsterdam behoorde, doch als lastpost zeker aan is geworden, beloopt, volgens het kadaster, niet meer 143 bunders, 15 vierkante roeden en 93 vierkante ellen, en et met 148 huizen, die bewoond worden door 154 huisgezinnen, uitmakende eene bevolking van 700 inwoners, die meest in de vischvangst hun bestaan vinden en, volgens de dagbladen van 't begin van Februarij j.l., voor ¾ gedeelte noch brandstoffen noch levensmiddelen hadden, en dus, zonder bijstand, verkleumen en verhongeren moesten. Het ligt zeer laag, zoodat bij elke geringe verheffing der zee boven den dagelijkschen waterstand, het grootste deel van het eiland onder water wordt gezet. Bij de laatste veetelling, die van gouvernementswege ten behoeve der belasting voor het vee-fonds in 1844 plaats vond, had men op het geheele eiland niet meer dan 6 runderen boven de twee jaren en 1 beneden 2jarigen ouderdom; geen enkel paard en 86 schapen, zoo als dit wordt opgegeven door JENNES in zijne *verhandeling over den Overijsselschen veestapel*, Zwolle 1849.

Ziedaar, Mijne Heeren, in het kort u bekend gemaakt met de drie eilandjes Marken, Urk en Schokland, die den lande, gedurende de zes laatste jaren, behalve de straks opgenoemde tractementen, gemiddeld jaarlijks ruim *f* 43,257 gekost hebben. Dat de opbrengst aan 's Rijks schatkist niet groot zal zijn, kan gemakkelijk reeds uit het aangevoerde worden opgemaakt. Ziehier dezelve. De haven-gelden ten voordeele van het Rijk geheven wordende, beliepen in:

	voor Urk:	voor Marken:
1848	*f* 628,80	*f* 364.00
1849	671.45	371.75
1850	725.95	311.75

waarvan echter nog moet worden afgetrokken 10 per cent perceptieloon; terwijl de directe belastingen in 1850 opbragten: te Urk *f* 1975.57½, te Marken *f* 1577.30, en op Schokland *f* 841.32. Weinig beteekenende sommen voorwaar, in vergelijking van die, welke het Rijk daaraan jaarlijks opoffert! Ik zal hier, zoo als ik reeds aanmerkte, het vonnis over deze eilandjes niet vellen, maar wil hier de vraag herhalen, of deze sommen wel nuttig besteed worden, en of er aan het behoud dezer eilanden zoo bijzonder veel gelegen ligt? Ik weet wel, dat men veelal zegt, dat de instandhouding derzelve vooral voor de binnenlandsche scheepvaart van het hoogste belang en noodzakelijk is, aangezien de zeevarenden bij storm er veilige noodhavens vinden, en hiermede komt ook overeen hetgeen ten vorigen jare in § 118 der memorie van beantwoording op het in § 117 van het verslag der Kamer gevraagde, is geantwoord geworden. Het zou vermetel zijn dit op stelligen toon tegen te spreken, maar het zij mij toch vergund hieraan te twijfelen, aangezien de Zuiderzee in bijna alle rigtingen en in bijna alle windstreken, bij eene enkele uitzondering welligt, zeer goede havens aanbiedt, die bij stormweder, in den regel, genaakbaar zijn, en het overigens ook niet bekend is, dat in de nabijheid van deze eilanden minder ongelukken voorvallen dan wel op andere deelen der Zuiderzee. Voor Urk zoude ik dit al eens kunnen toegeven; maar in allen gevalle minder toch voor Marken en Schokland, aangezien het eerste onmiddellijk onder de kust van Noordholland en daardoor voor de meest heerschende westelijke stormen beschut ligt; en Schokland, als schuilplaats — want eigenlijke haven heeft het niet — veel minder belangrijk is geworden sedert men in de nabijheid van dit eiland de uitmuntende noodhaven *Kraggenburg*, onmiddellijk aan den mond van de werken voor het Zwolsche diep, heeft aangelegd. Maar ook, zouden deze eilandjes, zonder havens ook geene veilige schuilplaats voor de schepen aanbieden? De Oost-Friesche eilanden, en ook de meeste van ons land die onmiddellijk aan de Noordzee en dus minder gunstig liggen, hebben ook geene havens en toch vinden de schepen er bij stormweder, in den regel, eene veilige reede en veilige schuilplaats! Waarom dan ook hier niet? Tot dekking of beschutting van de kust, daarvoor behoeft geen een derzelve geconserveerd te worden, aangezien zij in dat opzigt geen het minste nut doen. Maar oordeelt men derzelver conservatie nuttig, ja noodzakelijk, en wil men die eilandjes en hunne havens tegen zulke zware opofferingen volstrekt behouden, iets waartegen ik mij niet verzetten zal, is het dan niet billijk, Mijne Heeren, dat het rijke Noordholland jaarlijks een gedeelte uit de provinciale fondsen voor Marken en Urk, en Overijssel voor Schokland bijdragen, even als Groningen en Friesland zulks ten opzigte van de eilanden doen, die langs hunne kusten gelegen zijn? Noordholland heeft op zijne begrooting niets voor deze eilanden, dan alleen *f* 250 voor jaarwedde van den burgemeester en secretaris van Urk, en zulks niettegenstaande de haven van Marken in 1837 mede voor rekening dier provincie vergroot is geworden, en dat gewest zeker bij het behoud dier twee eilanden, zoowel wegens de scheepvaart als wegens den visch die er gevangen en meestal in Noordholland gesleten wordt, meer dan eenig deel van ons Vaderland belang heeft. Indien de Staat daar zulke kostbare posten maar bereidwillig geheel voor zijne rekening neemt, en eene rijke provincie daarvan ontlast, mij dunkt dat hij dan ook wel wat meer voor andere meer verwijderd liggende landprovinciën mogt doen: die behooren toch ook tot het gemeene Vaderland, die brengen toch ook hunne offers aan de schatkist! en daarvoor doet de Staat schier niets.

Voor de provincie Groningen bijv., die ten oosten, ten noorden en voor een deel ten westen door de zee bespoeld wordt, zijn eiland, zijne havens en rivieren en dus met het water te kampen heeft, nog zoo veel niet als voor één der opgenoemde eilandjes! Overijssel drijft de zaak, zoo mogelijk, ten aanzien van Schokland, nog wat verder, dan Noordholland, ten opzigte van Urk en Marken, daar dat bloeijend gewest, volgens de toelichting op artikel 84, thans zelfs weigert om de jaarwedden van den burgemeester, ambtsdienaar, heelmeester en vroedvrouw op Schokland, die sedert 1821 steeds uit de provinciale middelen bestreden zijn geworden, langer ten laste der provincie te brengen, maar ook dit geheel aan de groote Rijkskas wil hebben overgelaten. Indién men zoo maar aan alle calamiteuse, improductive en hulpbehoevende gedeelten van zijn gewest allen bijstand en hulpbetoon kan weigeren en naar de staatskas kan verwijzen, en indien die daar met open armen ontvangen worden, dan geloof ik, dat dit wel spoedig elders navolging zal vinden, maar tevens geloof ik, dat dan ook het cijfer van staats-uitgaven weldra nog hooger zal klimmen dan het nu reeds is. Ik noem dit hoogst onbillijk, Mijne Heeren, en daarom zie ik met verlangen te gemoet het wets-ontwerp waarover in de toelichting op artikel 84 door de Regering gesproken wordt en waarbij dergelijke kosten als welke thans door de Staten van Overijssel geweigerd worden ten laste hunner provincie te brengen, voortaan ten laste der respective provinciën zullen worden gebragt, en ik hoop en vertrouw, dat bij dat wets-ontwerp door de Regering ook zullen worden opgenomen posten als die van Urk, Marken en Schokland, waarover wij gegesproken hebben, aangezien het onaangenaam en hard aan andere, meer verwijderde, zich zelve helpende landprovinciën moet vallen, om voor dergelijke uitgaven het hare te moeten bijdragen. Wil men voor soortgelijke lastposten de provinciën in welke zij gevonden worden en wier vermogen te kort schiet om daarin te voorzien, door eenig subsidie uit 's Rijks kas te gemoet komen, helpen en ondersteunen, ik heb er niets tegen; maar ik kan het niet goedkeuren, dat soortgelijke posten *geheel* voor rekening van het Rijk komen.

Mogt dit echter onverhoopt in het vervolg voortduren, — mogt de regering van oordeel zijn, dat het haar pligt was om uit de staatskas in dergelijke werken, zonder daarin door de betrokkene provinciën ondersteund te worden, te moeten voorzien, dan wil ik der regering drie zaken in overweging en in bedenking geven, en wel vooreerst, of men bij de opgenoemde waterbouw-werken ook niet met voordeel van andere minder kostbare stoffen dan hout en steen, bijv. van zeewier of zeegras, hetzij dan alleen, hetzij in vereeniging met hout en steenwerk, gebruik zoude kunnen maken. Ten tweede, of men den eilanders de verpligting niet zoude kunnen opleggen, om aan deze werken tot behoud en verdediging van hunnen geboortegrond, mede te werken, zoo al niet door *schot*, dan toch door *werk*, zoo als het verzamelen en aanvoeren van zeewier enz., enz., want zóó voortgaande zal het welligt niet lang meer duren of de staats-begrooting zal ook een post aanbieden voor het onderhoud en het opbouwen hunner woningen. Onze voorouders hebben, bij veel geringer hulpmiddelen en onder veel ongunstiger omstandigheden, steeds zich zelven geholpen, eenen voortdurenden strijd met het water en met de stoffelijke wereld in het algemeen gevoerd, en nog menig grootsch en verwondering wekkend gedenkteeken van dien strijd en van hunnen moed en volharding in dezen is tot het nageslacht, al zijn er dan ook eeuwen over vervlogen, overgebragt, en wij zien geen de minste reden, waarom een verwijfd en ontzenuwd nakroost, dat onverschillig de verwoesting en vernietiging van zijnen grond aanschouwt en de handen daarbij slap laat hangen, hier de ellendige rol van lijdelijk toeschouwer zoude moeten spelen, en in dezen door het gouvernement zelfs zoude moeten gesterkt en ondersteund worden; en eindelijk in de derde plaats, of er wel naauwkeurig genoeg op die werken wordt toegezien, of met de daarvoor besteed wordende gelden wel spaarzaam wordt omgegaan, en of zij werkelijk wel goed en tot die einden besteed worden, waarvoor men ze vraagt en waarvoor zij ook worden uitgegeven? Ik geloof dat hieraan wel getwijfeld mag worden en wijs, tot staving daarvan, hier, zonder aan meer te denken, alleen op het gebeurde bij den vloed van 1825. Toen toch sloeg op den 4den en 5den Februarij het water een groot deel van het pas voltooide paalwerk op Schokland uit en rameide den Overijsselschen dijk zoodanig, dat die doorbrak, en nu bleek het — althans zoo heeft men mij verzekerd en ook geloof ik dat het overigens eene zaak van algemeene bekendheid is — dat de uitgeslagen palen veel, ik meen wel *de helft*, korter waren dan bij het bestek bepaald en voorgeschreven was geworden.

De tweede zaak, waarop ik uwe aandacht en ook die der Regering wenschte te vestigen, is de post, die in den uitgewerkten en toelichtenden staat op dit artikel onder lit. *c.* no. 2 voorkomt: „*te kort op de gewone werken der calamiteuse polders* (in Zeeland), „*mitsgaders buitengewone voorzieningen*, ad *f* 266,600." Ook deze post, Mijne Heeren, schijnt, even als Marken, Urk en Schokland, vaste en diepe wortelen in onze staatsbegrooting geschoten te hebben, daar bij reeds lang en wel tot een verbazend hoog cijfer telken jare op dezelve voorkomt en het bewijs alzoo met zich voert, dat Zeelands calamiteiten niet van voorbijgaanden, maar integendeel van blijvenden aard zijn en den lande nog al wat kosten. Dit laatste zal men vooral beseffen, wanneer men onder anderen nagaat en optelt de sommen, welke die zoogenaamde calamiteuse polders gedurende de laatste vijf jaren uit 's Rijks schatkist hebben getrokken, en dit doende, dan bevindt men, dat dit volgens de vier laatste staatsbegrootingen beliep, over:

1848,	*f* 320,000
1849,	320,000
1850,	276,600
1851,	266,600
1852,	266,600
en dus te zamen.....	*f* 1,449,800.

Inderdaad, Mijne Heeren, eene hoogst aanzienlijke som, en wie weet hoe vele jaren die subsidiën reeds geloopen hebben, en genoten zijn geworden! Reeds in den jare 1696 toch, begon men naar 't schijnt in Zeeland, dat zich vroeger altijd zelf geholpen en moedvol op eigen krachten vertrouwd had, tot instandhouding van het dijkwezen naar vreemde hulp om te zien en eigen krachten te wantrouwen, daar SMALLEGANGE (*Nieuwe Kron. van Zeeland*, Dl. I, bl. 251) van den Westkappelschen zeedijk sprekende en de groote kosten van het onderhoud daaraan verbonden — die volgens hem toen reeds zóó groot waren, dat men ze gemakkelijk voor die sommen van massief koper zoude hebben kunnen maken, — de aandacht der Hollanders en zelfs der Friezen op dien dijk op eene beangstigende wijze tracht te vestigen, als zijnde derzelver instandhouding ook voor het behoud van hunnen grond, ja van geheel den Nederlandschen Staat, gelijk hij zich uitdrukt, „van schier onbedenkelijk belang." Want, zegt hij, in zijn angstwekkend betoog, „vooreerst sou dit kostelijk eiland van Walcheren sonder desen Dijk, niet konnen bestaen, en welhaest gants van de woedende zee worden ingeswolgen; in plaets van hetwelke door het verschrikkelijk geweld der swaer-stortende zee-golven, in korten tijd hier ongemeene diepten souden komen, wanneer het eiland van Zuid Beveland, Wolfardsdijk en Noord Beveland terstond alle mede souden wech sijn. Hier door het swaer stortend zee-water omtrent dese stroomen met schrikkelijke brandingen noch meerder en geweldiger kracht krijgende, souden de eilanden van Schouwen en Duveland het niet lang konnen tegenhouden; waarop mede de landen van Overflackée en Voorn, kort souden moeten volgen: en dan sou het vorder niet mogelijk zijn, dat de Maesdijk van Holland, tot Maeslands-sluis, Vlaardingen en Schiedam het groot geweld van de zee sou konnen wederstaen, zoo dat de zee in de Veenlanden stortende, geheel Holland sou overloopen, wanneer de machtige sluisen tot Amsterdam tegen het swaer-persend en invallend zeewater van vooren gemaekt, geen dienst meer souden doen, het water van achter ingekomen heel Holland doende wechspoelen, 't welk, na 't verlies van den Westkappelschen dijk, lichtelijk in 25 jaren sou geschieden; en dan sou Vriesland, dat het swaer genoeg heeft om sijne Dijken tegen de Zuiderzee te bewaren, tegen alle dese zeewateren het niet konnen uithouden, maar mede den droevigen en afgrijsselijken gank van alle laege Landen van Nederland gaen. Dus is geheel onzen Staet ten hoogsten aen 't behoud van dit eiland en desen Dijk gelegen, terwijl het sonder die niet lang zou kunnen bestaen."

Men ziet dus dat men toen reeds andere gewesten op hulp en bijstand voorbereidde. Maar zoo als ik gezegd heb, wanneer men met de subsidiën voor de calamiteuse polders is begonnen, is mij onbekend; de geschiedenis daarvan ken ik niet en ik heb geen tijd kunnen vinden om dit thans na te gaan. Genoeg echter voor ons tegenwoordig doel, dat wij weten, dat de sommen, daarvoor in de laatste vijf jaren besteed of nog te besteden, eene som beloopen van *f* 1,449,800, eene som, die dunkt mij groot en belangrijk genoeg is, om onze bijzondere aandacht er op te vestigen en tevens de vraag te regtvaardigen, of Zeeland dezen bijstand wel volstrekt noodig heeft; of de verstrekking daarvan uit 's rijks kas onvermijdelijk en volstrekt noodzakelijk is? En wanneer wij die vraag doen, Mijne Heeren, met het oog vooral op de uitstekende hoedanigheid en groote vruchtbaarheid van den Zeeuwschen bodem; — op het minder wisselvallige der oogsten dáár in vergelijking met elders; — op de hooge prijzen welke men in Zeeland bij verkoop nog voor het land besteedt en hetgeen niet sterk voor groote calamiteiten pleit; — op hetgeen van wege het gewestelijk bestuur in Zeeland voor hare zeewerken in vergelijking met andere provinciën besteed wordt, — en eindelijk op de betrekkelijk geringe sommen, die men na aftrek van het rijks-subsidie aan de calamiteuse polders besteedt, — dan geloof ik, dat wij zulks mogen betwijfelen en de vraag, zonder onbillijk of onregtvaardig te zijn, ontkennend mogen, ja moeten beantwoorden.

De voortreffelijkheid van Zeelands bodem voor den landbouw en de uitstekende oogsten die hij geeft, is algemeen bekend. Over het geheel genomen staan de andere gewesten daarbij ten achteren. LEVINUS LEMNIUS (*De Occul. Natur. Mirac.* Cap. II, p. 357) zegt onder anderen, dat twee jukken lands in Zeeland meer opbrengen dan vier in Brabant, en dezelfde SMALLEGANGE, dien ik zoo even genoemd heb, getuigt (bl. 308, 309), „dat in Zeeland het *Teelandt* verre boven alle andere de croone spand" en tevens dat de landman er minder aan ongevallen en misgewas is blootgesteld dan wel elders. „De aarde," schrijft hij, „is hier meerendeel vet, machtig en kleijachtig; mild, in het geven van vele, schoone ende veelderhande kostelijke vruchten. *Selden kreunt sich hier den landman over quade jaerschaten; ende word niet zoo dikmael, als elders, door*

vyerige winden, quade lochten, swarte vliegen ende dierelijke ongevallen, in syn hope bedrogen." En van daar dan ook is het dat, in weerwil der calamiteiten, het land bij verkoop zulke hooge prijzen opbrengt, hooger bijv. dan in Groningen. Zulke landerijen nu uit 's Rijks kas te ondersteunen tot instandhouding der dijken, die haar tegen het water moeten beschutten, men duide mij deze uitspraak niet ten kwade, vind ik niet noodzakelijk, Mijne Heeren, en ik ben overtuigd, dat indien het zoogenaamde *spade schieten*, dat oudtijds bij calamiteuse polders hier en daar en welligt ook in Zeeland in gebruik was, nog heden ten dage bestond, er geen enkele Zeeuwsche landbezitter zoude zijn die er aan dacht om deze operatie te ondernemen.

Gaarne wil ik echter gelooven, dat de Zeeuw zware offers ter instandhouding van zijne dijken moet brengen, maar is dit ook niet het geval in Noordholland, Friesland, Groningen en elders? De meergenoemde SMALLEGANGE erkende zelf reeds in zijnen tijd: „dat Vriesland het swaer genoeg heeft om syne dyken tegen de Zuiderzee te bewaren", en wie, die ooit de Friesche zeeweringen langs de Wadden en vooral langs de Zuiderzee gezien heeft, zoo kostbaar zeker als ergens ter wereld, is daarvan niet volkomen overtuigd? Friesland nu, dat zich zelf eerbiedigt en met verontwaardiging terugdeinst voor de schande van afhangeling van 's Rijks kas te zijn, dat bijna van alle kanten zeeweringen heeft, helpt zich zelf even als Noordholland, Overijssel en Groningen (want de f 6000, die deze laatste provincie ter instandhouding van de zeeweringen langs den Dollard van 't Rijk ontvangt, worden verstrekt in het belang der domeinen), en waarom dan ook niet Zeeland met zijnen vruchtbaren en gezegenden bodem?

„Het valt toch in het oog — zeiden de rapporteurs ten vorigen jare in hun verslag (bl. 19, § 117), — dat terwijl de Staat hier voor de zeeweringen van de eene provincie tusschen beide treedt, die elders geheel ten laste der ingelanden worden gelaten," en het antwoord, dat de Regering in § 118 van hare memorie van beantwoording daarop gaf, dat namelijk „de zeeweringen, waar zij ten laste der ingelanden worden gelaten, voornamelijk tot bescherming hunner bijzondere bezittingen en dus tot bevordering van plaatselijke belangen bestemd zijn," laat zich gewis niet wel op de onderhavige calamiteuse polders in Zeeland toepassen. Immers die polders, waarvoor thans f 266,600 op de begrooting staan uitgetrokken en dus bijna de halfscheid der som, welke Zeeland jaarlijks aan grondbelastingen opbrengt en meer dan het drievoudige van het totale cijfer van Zeelands begrooting van provinciale uitgaven, zijn bijzondere bezittingen der ingelanden en behooren gewis niet aan den Staat. Maar indien die polders inderdaad zoo calamiteus zijn, indien de ingelanden inderdaad niet bij magte zijn om hunne dijken in stand te houden — iets hetwelk wij echter de vrijheid nemen te betwijfelen, — waarom vinden zij dan in dat onderhoud niet de meer natuurlijke ondersteuning uit de provinciale kas? Deze toch kan niet gezegd worden zoo bijzonder veel voor het onderhoud der zeewerken op te offeren! Integendeel, in vergelijking van andere provinciën uiterst weinig. Immers Zeeland met 164,232 bunders bebouwden grond, van de uitstekendste kwaliteit, zoo als wij gezien hebben, en geheel door de zee omringd, heeft op het IIde hoofdstuk, afdeeling II van haar budget van provinciale uitgaven voor het dienstjaar 1851, voor kosten van onderhoud der zeewerken niet meer dan f 5000, terwijl Groningen met 182,292 bunders bebouwden grond, waarvan een groot deel weinig opbrengt en zeer veel te wenschen overlaat, zonder hier te denken aan de f 11,935 voor rivierwerken, waarvoor Zeeland niets op zijn budget voor 1851 gebragt heeft, voor het onderhoud der zeewerken, niet minder dan f 46,250, het hoogste van alle provinciën van ons Vaderland. Inderdaad een zeer groot verschil, hetwelk gewis ook niet zoude plaats vinden, indien Groningen ook, gelijk Zeeland, op de Staatsbegrooting voorkwam met een" post van f 266,600 als subsidie voor calamiteuse polders. Ik geloof daarom, dat, indien de polders werkelijk ondersteuning behoeven, het niet meer dan billijk is, dat de provinciale kas in dezen optrede en onderstand verleene; te meer daar het budget van uitgaven dezer rijke provincie, wier bebouwde oppervlakte in vergelijking van Groningen, wij zoo even hebben opgegeven, voor 1851, in alles niet meer beliep dan f 70,829, terwijl de uitgaven voor Groningen dat jaar niet minder dan f 220,730 beliepen. Maar het niet noodzakelijke van dit subsidie, althans niet tot de voorgedragen hoogte, schijnt mij ook overtuigend te blijken uit de hoegrootheid der som, die aan de calamiteuse polders besteed wordt.

Daaruit toch blijkt, dat men de zaak gevoegelijk zou kunnen omkeeren en het gouvernement beschouwen als belast met het onderhoud, de ingelanden daarentegen als subsidie gevende. Immers volgens het verslag van Gedeputeerde Staten van Zeeland over het jaar 1849, hadden er in dat jaar tot verbetering van *alle* calamiteuse Zeeuwsche polders onderscheidene uitbestedingen plaats gehad, voor een gezamenlijk bedrag van f 464,249 50; en welke som verstrekte daartoe in dat jaar de Rijks kas? Niet minder dan f 320,000 en dus nog aanzienlijk veel meer dan twee derden der geheele som, iets dat men bezwaarlijk met den naam van subsidiëren zal kunnen bestempelen en dat tevens bewijst, dat de calamiteuse polders, die, naar ik meen, nog al een vrij groot getal uitmaken, zeer wel bij magte zijn om zich zelve te helpen. Doch aangenomen dat die polders werkelijk ondersteuning behoeven en deze niet uit de gewestelijke kas mag of kan verleend worden, waarom wordt die hulp dan niet verleend door de achter- of meer binnenwaarts gelegen landerijen, even zoo als dit in Noordholland, Friesland en elders plaats vindt? Indien deze hulp verleenen en voldoende hulp verleenen, dan zal toch wel de hulp van 's Rijks kas niet noodig zijn, althans niet die verbazend hooge sommen, welke thans daartoe verstrekt worden. Nu heb ik uit het verslag van Zeelands Gedeputeerde Staten over 1848 wel gezien, dat er een plan in onderhandeling was tot het regelen van den maatstaf, naar welken door achterliggende polders werd bijgedragen ten behoeve der dijkgeschoten in de calamiteuse Zeeuwsche polders; maar van de definitieve vaststelling heb ik nog niets vernomen.

Het is in mijn oog te wenschen, dat dit reglement de zaak zoodanig regele, dat men voortaan het subsidie uit 's Rijks kas niet meer zal noodig hebben en Zeeland voor het vervolg, even als andere provinciën, zich zelf zal helpen, en eerst dan al de schoone, moedademende en trotsche spreuk, die Zeelands leeuw in zijn wapen voert: *„Ik worstel tegen de baren en houd mij boven"*, met regt gevoerd worden en niet meer als thans in lijnregten strijd met de waarheid zijn. Ik heb het woord over dezen post niet gevoerd, Mijne Heeren, om Zeeland dit subsidie te bestrijden; integendeel, ik heb het alleen gedaan om de aandacht op dezen post, die even als andere in de begrooting als verroest is en waarover men jaarlijks zoo ligt henenglijdt, te vestigen en een onderzoek daaromtrent uit te lokken, te meer, omdat ik het heb hooren mompelen, dat — althans in vroegere jaren — deze sommen niet altijd op de regte plaats besteed zijn geworden, iets dat nog wel eens in mindere of meerdere mate het geval schijnt te zijn, daar wij toch in het verslag van Zeelands Gedeputeerde Staten over het jaar 1848 lezen, dat bij twee calamiteuse polders verdachte handelingen opgemerkt waren geworden, en in dat over het jaar 1849 melding vinden gemaakt van achteloosheid van beambten in het keuren van geleverde materialen ten behoeve van calamiteuse polders; terwijl ons allen gewis nog versch in het geheugen ligt het gebeurde met zekeren dijkgraaf en zekeren opper-commies in Schouwen. Want indien Zeeland deze hulp werkelijk noodig heeft, zal ik, even als voor de subsidiën van Marken, Urk en Schokland, er gaarne mijne stem voor uitbrengen, want de Zeeuwen staan hoog in mijne achting aangeschreven: het is een volk, welks geschiedenis menige schoone bladzijde aanbiedt en waarvoor gewis ieder, die zelfstandigheid en geestkracht op prijs stelt, achting en eerbied moet hebben.

Maar zoolang ik daaromtrent niet beter word ingelicht, kan ik de *volstrekte noodzakelijkheid* van dit zoo hoog opgevoerd subsidie niet inzien; integendeel, uit welk een oogpunt ik de zaak ook beschouw, in geen geval kan ik het onvermijdelijke dezer versterking beamen, en ik plaats dit subsidie daarom, tot dat ik beter zal zijn ingelicht, op ééne lijn met de premiën voor de visscherij en met den soepketel voor de armen, dezelve, even als deze, beschouwende als schadelijk in uitwerking, verderfelijk in gevolgen. Bezwaren toch, Mijne Heeren, wij kunnen dit gerust aannemen, zijn van meer nut voor den mensch, dan hetgeen wij hulpmiddelen noemen; zij ontwikkelen zijne geestkracht en voeden de nijverheid. Aan de worsteling immers met bezwaren en moeijelijkheden, aan inspanning is de mensch hoofdzakelijk zijne kracht en ontwikkeling verschuldigd; neemt men die weg, spijzigt men maar terstond waar honger gevoeld, dekt men waar koude geleden en verleent men bijstand, waar met de elementen gestreden wordt, in één woord: helpt men en helpt men van alle kanten, dan schept men een verwijfd, ontzenuwd, lui, hulpbehoevend, onbruikbaar en nietswaardig menschenras; en gewis, ik ben daarvan verzekerd, zouden Zeelands geschiedboeken die schoone bladzijden, waarvan ik zoo even sprak, niet kunnen aanwijzen, indien deszelfs bewoners niet aanhoudend met tallooze moeijelijkheden geworsteld, niet met de stoffelijke wereld voortdurend strijd hadden gevoerd en alzoo in de school der tegenspoeden opgevoed en gevormd waren geworden.

[Naar aanleiding van deze Rede, zeide o. a. de heer JONGSTRA: „Ik wil niet ontveinzen, dat ik met genoegen de rede van ons geacht medelid uit Groningen heb gehoord, te meer, omdat die rede niet strekte om den bedoelden post op deze begrooting te bestrijden of de verwerping er van te bekomen, maar alleen om de aandacht te vestigen op eene belangrijke uitgave, welke althans voor mij, niet genoegzaam was gestaafd door het wets-ontwerp en den daartoe gevoegden toelichtenden staat en memorie.

Ik geloof dat het inderdaad is in het belang van waarheid en regt dat op dergelijke posten van tijd tot tijd de aandacht meer bijzonder worde gevestigd. Maar nu moet ik zeggen het te betreuren, dat die rede heeft uitgelokt discussiën, riekende naar den ouden geest van provincialisme. Ik wenschte dat die geest voor altijd uit deze Vergadering verbannen ware. Ook bij de behandeling der gemeente-wet heb ik mij veroorloofd dien geest te veroordeelen en te doen opmerken, hoe hij was de bron van zooveel ellende, van zooveel rampen, van zooveel krachtsverspilling voor het Nederlandsche volk. Ik zal dus aan eenen strijd over provinciale belangen, strijdig met de algemeene belangen, geen deel nemen, maar integendeel verklaren, dat ik ernstig wensch, dat het nu althans voor het laatst moge zijn, dat de geest van provincialisme worde opgewekt in deze Vergadering, waar wij toch niet met de belangen der provinciën op zich zelve, maar met het belang van den geheelen Staat ons hebben bezig te houden. Ik zal dan ook niet beantwoorden den geachten spreker uit Zeeland, die zich veroorloofd heeft te zeggen, dat indien Friesland niets wilde genieten uit 's Lands kas, het dan zou moeten teruggeven wat het genoten heeft. Ik zou daarop kunnen antwoorden, indien ik wilde, dat, indien die provincie met de andere in eene berekening deswege mogt treden en het slot daarvan genieten, haar inderdaad eenige millioenen bij die berekening te beurt zouden vallen, omdat zij zeer zeker niet het vierde gedeelte heeft genoten uit 's Lands kas van hetgeen haar in verhouding tot de belastingen, die zij heeft opgebragt, zou toekomen. Ik zou dus den geachten spreker uit Zeeland kunnen beantwoorden met het betoog, dat het voor Friesland allezins raadzaam zou zijn alles terug te geven, wat het immer uit 's Lands kas heeft genoten, indien ook de andere provinciën zich daaraan wilden onderwerpen.

Ik had voor het overige, Mijne Heeren, het woord bij deze beraadslagingen niet willen vragen, omdat ik mij had voorgenomen het hoofdstuk van Binnenlandsche Zaken, zoo als het daar ligt, goed te keuren, en daarvóór mijne stem uit te brengen. Nu ik evenwel aan het woord ben, meen ik te mogen opmerken, dat wij niet met elkander moesten twisten over provinciale belangen, maar dat er in deze vergadering veeleer diende te worden gevraagd *in hoe verre de Staat zich mag belasten met de uitgaven voor openbare werken, en wat de grondslag moet zijn waarnaar dergelijke uitgaven behooren of niet behooren te geschieden."*]

REDEVOERING *van den Heer* **S. BLAUPOT TEN CATE**, *uitgesproken in de Avondzitting van denzelfden dag, bij de beraadslaging over hetzelfde Hoofdstuk.*

Na alles wat reeds dezen avond over het onderwerp van het onderwijs gezegd is, kan ik mijne rede aanmerkelijk bekorten. Ik wensch eenige woorden te spreken; vooreerst, *over de wet op het onderwijs*, en in de tweede plaats, *over de ondersteuning van het onderwijs.*

Wat het eerste punt betreft, ik zal slechts eenige bedenkingen daaromtrent mededeelen, om niet te zeer in herhaling te vallen van datgene, wat reeds dezen avond door anderen gesproken is. De noodzakelijkheid van de wet op het onderwijs valt, mijns achtens, iedereen in het oog. De ondervinding raadt het aan, en de grondwet beveelt het.

De ondervinding raadt het aan. Wanneer wij ons voornemen om slechts eenige eenvoudige vragen te beantwoorden, zoo als daar zijn: of er ook iets te verbeteren valt bij het lager, bij het middelbaar en bij het hooger onderwijs? of de beginselen van het onderwijs bij al die deelen goed paedagogisch zijn? of ze daar, waar zij dat zijn, goed in praktijk worden gebragt? of de redenen, die er tot klagte worden opgegeven en tot gemoedsbezwaren, ook wezenlijk gegrond zijn? en of die klagten ook zouden kunnen worden weggenomen, met instandhouding van den bloei van het onderwijs? — wanneer ik mij dat alles vraag, Mijne Heeren, dan zeg ik volmondig: eene herziening van het onderwijs is zeer noodzakelijk. Maar wij weten immers ook bovendien, wat het vijfde additionnele artikel der grondwet van ons vordert.

Het verwondert mij dan ook in geenen deele, dat de meerderheid der commissie van rapporteurs zich genoopt heeft gevoeld om bij de Regering op het zooveel mogelijk bespoedigen van de indiening van een zoodanig ontwerp aan te dringen. Het is wel waar, wat de minister van binnenlandsche zaken, niet zoo zeer ten opzigte van deze afdeeling in het bijzonder, maar bij de elfde, geantwoord heeft: „het bewijst goeden moed, dat hier, gelijk elders in de nota, op de spoedige indiening van nog meer ontwerpen van wet wordt aangedrongen; terwijl de Kamer met werk is overladen en de twijfel geoorloofd schijnt, of de Staten Generaal de nu reeds aanhangige voorstellen in deze zitting zullen kunnen afdoen." Die aanmerking, ik vind haar rationeel, dat is niet te ontkennen; maar, Mijne Heeren, het zal toch voor velen, zoowel buiten als in deze Kamer, zeker eene groote gerustestelling zijn, als de wet op het onderwijs spoedig, en zoo mogelijk het eerst na die op het armwezen, ons door de Regering aangeboden wierd. Het komt mij echter mede voor, Mijne Heeren, dat wij, bij deze noodzakelijkheid, nog wel eenig geduld zouden kunnen hebben, tot dat het ontwerp van wet op het armwezen door ons behandeld is, want waarlijk, als ik mij niet bedrieg, dan zal dit ons nog wel iets bezig houden. Zooveel tijd om te wachten hebben wij nog wel, naar het mij voorkomt.

Er is hier dezen avond gesproken over *eene partiële wet* ten aanzien van het lager onderwijs. Ik kan niet zeggen, dat ik zoo zeer ben voor eene partiële wet; ik zou even hard kunnen roepen om eene partiële wet omtrent het hooger onderwijs. Liever zag ik ons zulk eene wet in haren geheelen omvang, over alle takken van onderwijs, voorgesteld. Er is ook gesproken over de *beginselen* van het onderwijs. Mijne Heeren, als ik mij niet vergis, dan ligt het niet zoo zeer op onzen weg, om de beginselen aan te geven, volgens welke de Regering zulk een ontwerp (1) moet inrigten. Als ik mij niet vergis, dan zijn wij hier, om de ontwerpen (1) te beoordeelen, wanneer zij ingekomen *zijn*; niet, om te bepalen hoe zij wezen *moeten*, hetzij dan volgens de denkbeelden van VICTOR COUSIN, of van den geachten spreker uit Zwolle (den heer GROEN), of volgens die van anderen. Het zou ook moeijelijk voor de Regering wezen, om, volgens de beginselen van de Kamer, eene wet in te dienen, wanneer er over zoodanige beginselen in de Kamer nog zoo zeer wordt gediscussiëerd, bijkans had ik gezegd getwist.

In de tweede plaats, Mijne Heeren, wensch ik iets te zeggen over *de ondersteuning van het onderwijs*. Het openbaar onderwijs moet krachtig door den Staat worden ondersteund. De Natie vordert steeds meer en meer ontwikkeling. Zedelijk en godsdienstig, — dat staat bij mij op den voorgrond, maar ook wetenschappelijk. Wat men er ook van zeggen moge, onze Natie heeft een' wetenschappelijken aanleg, zoo als de beroemde VAN HEUSDE, in zijne Brieven over het hooger onderwijs, zoo bondig en duidelijk heeft aangetoond. Het komt er maar op aan, dat ieder leere te weten wat hem in zijne betrekking noodig is; het kennen, dat is in ieder vak de grondslag van het kunnen. Dát zeg ik, met het oog op onze lagere scholen niet alleen, maar ook met het oog op onze industrie-, op onze handel- en op onze matrozenscholen, ook met het oog op onze hoogescholen. Bevorderen wij het onderwijs, Mijne Heeren, dan bevorderen wij voorzeker het welzijn van de Natie, en wij bevorderen tevens, waarmede wij toch zoo dikwijls verlegen zijn, het belang van de schatkist. Daarom verheugt het mij te mogen vertrouwen, dat de tegenwoordige Regering aan het onderwijs niet ongunstig gezind is. Ik steun op cijfers, wanneer ik dat betuig. In 1845 werd door den Staat voor het onderwijs gegeven ruim f 494,000; in 1850 werd daarv[oor] ruim f 515,000 op de begrooting gebragt; — thans zien wij h[et] cijfer van ruim f 517,000 voor ons.

De verspreiding van het licht der wetenschap door het onderw[ijs] ze wordt dus door de Regering bevorderd, en toch schiet dat li[cht] naar mij voorkomt, zijne stralen eenigzins eenzijdig. Wanneer [ik] dat beweer, dan werp ik de schuld daarvan geenszins op de teg[en]woordige Regering. Het geval heeft reeds lang bestaan. Wann[eer] ik dat beweer, dan beschuldige niemand mij van provincialism[e] als of ik voor Groningen in het bijzonder opkomen zou. Ik spr[eek] in het algemeen, ik spreek nationaal, omdat wij hier komen [om] nationale belangen te bevorderen. Maar de daadzaken schijnen [...] te bestaan, als ik over ons geheele Vaderland de oogen sla. Ik [zal] het kort trachten te bewijzen.

Den vorigen herfst heeft een geacht vertegenwoordiger uit Zwo[lle,] de heer SLOET, de opmerking gemaakt, dat men niet verg[eten] moest, hoe de landprovinciën sedert meer dan het derde eener [...] hebben bijgedragen tot het in stand houden en uitbreiden der m[...] in deze provincie, Zuidholland. Die opmerking is juist, ma[ar ...] zal er een gevolg uit trekken, dat de bewoners van de landpro[vin]cien niet bevreemden moet. Ik keur het goed, want Holland is [de] parel in de kroon van onze provincien, en als Nederlander be[n ik] trotsch op die parel. Ik wil er dus ook niet over spreken, h[oe] voor de hoogeschool te Leiden ruim f 111,000 is uitgetrokken, [ter]wijl Utrecht ruim f 70,000, Groningen slechts ruim f 66,000 geniet; ofschoon ik, in het voorbijgaan gezegd, geene reden [...] om Groningen lager te stellen dan Utrecht. Had Groningen [...] even groote som voor het aantal van hare hoogleeraren noodig, [...] aantal, dat dit jaar wederom vermeerderd is, waarvoor zij de[r Re]gering haren opregten dank betuigt, — dan zouden dan toch [...] meerdere middelen beschikbaar kunnen worden gesteld, om ni[euwe] werken voor de bibliotheek aan te koopen, waardoor men o[p de] hoogte der wetenschap blijven kan, of ruimere ondersteuning [...] de landbouwkundige school haar voorzeker niet onwelkom [...]

Maar wat Leiden betreft, Mijne Heeren, ik geef toe, dat [aan] die hoogeschool eene grootere som worde te koste gelegd: zij [is] de school van den eersten rang. Er is echter meer, als me[n de] volgende afdeeling met deze in verband beschouwt, en als [men] overweegt, dat ook de landprovinciën het hare toebrengen o[m te] geven, niet slechts f 25,975 aan het archief, de Koninklijke bi[blio]theek, aan de kabinetten van schilderijen, penningen en zeldza[am]heden, gelijk ook nog f 4000 aan eene muzijkschool te d[ier] plaatse, maar ook f 26,990 aan het museum enz. te Lei[den,] f 5080 aan het museum te Amsterdam. Ik heb niets tegen [die] sommen; integendeel, want ik herhaal het, in spreek natio[naal.] Dat Holland meer noodig heeft voor onderwijs en wetenschap[pen] zal ik gaarne toestemmen; maar ik vraag slechts: hoe sta[at het] daarmede meer algemeen in ons Vaderland?

Ik wil niet eens komen op kostbare inrigtingen, muse[a,] schilderijen, penningen en zeldzaamheden: maar bijv. op [het] middelbaar onderwijs. In Friesland is het athenaeum van Fr[ane]ker opgeheven, en de tempel der wetenschappen is daar ve[rvan]gen door — een krankzinnigen-gesticht. Men moet toch iets [heb]ben! In Gelderland is te Harderwijk Minerva voor Mars g[ewe]ken en zijn de vrijwillige muzenzonen opgevolgd door vrijwil[ligers] voor de Oost. In Overijssel ontvangt het athenaeum te De[venter] nihil; Zeeland voor hooger en middelbaar onderwijs nihil; Ut[recht] voor middelbaar onderwijs nihil; Noordholland voor midde[lbaar] onderwijs f 200; het athenaeum te Amsterdam nihil. Ik [weet] het wel, men kan zeggen: dat zijn daar plaatselijke inrigt[ingen.] 't Is zoo, maar 't is toch *openbaar* onderwijs, dat daar ge[geven] wordt, en ik zag dit gaarne overal onbekrompen gesteund. [Ik] zag het licht der wetenschap gaarne overal verspreid, zoowel [in] het noorden als in het zuiden, zoowel in het oosten als in [het] westen. Eenzijdigheid in dit geval laat zich nog veel minder [...] beredeneren, dan eenzijdigheid in de tractementen, bijv. va[n] Gedeputeerde Staten in verschillende provincien, waartoe hier [...] gisteren besloten is.

Ik heb dit eenigzins doen uitkomen, Mijne Heeren, vooral, o[mdat] dat er een tijd is geweest, waarin men ten opzigte van het hoo[ger] onderwijs wel eenigzins vreesde voor het blijvend bestaan van d[e] hoogescholen in ons Vaderland. De geachte vertegenwoordiger [uit] Alkmaar (de heer DE MORAAZ) heeft hierop gezinspeeld toen [hij] in de zitting van den 17den dezer sprak: „ door velen wordt [...] eens beweerd, dat in een land als het onze drie hoogescholen te [veel] zijn, dat zelfs de verschillende vakken van wetenschap er eer [...] winnen zouden, wanneer dat getal werd verminderd op twee of e[en,] en dat daaruit tevens eene niet te verwerpen bate voor de schat[kist] zou ontstaan. Welnu, Mijne Heeren, wanneer het gouvernem[ent] eens van dezelfde meening zou zijn, zouden dan de Regering en [de] voorstanders van dat stelsel zich wel gevrijwaard zien van de [be]schuldiging, als waren zij beschermers van het wandalisme?"

Als ik daarop antwoorden mag, dan moet ik zeggen: neen, Mij[ne] Heeren, zij zouden zich niet daarvan gevrijwaard zien! Ik zou o[ok] zelf behooren tot hen, die zulke maatregelen ten hoogste zoude[n] moeten afkeuren. De gelegenheid tot het ontvangen van onderw[ijs] moet eer vermeerderd dan verminderd worden; dan zal het licht d[er] wetenschap zich des te beter verspreiden. Ook zou de onderw[ijzing?] ning van het onderwijs, door het verwezenlijken van die vrees, [...] althans eenzijdig worden, en dan zoude de schuld daarvan in[...] daad bij de tegenwoordige Regering te zoeken zijn. Maar die [...] bestaat niet bij mij, omdat ik geloof, zoo als ik gezegd heb, [dat] de Regering, onpartijdig, het onderwijs overal niet ongunstig g[ezind] is. Evenwel, met het oog op de landprovincien inzonderheid, [zou] ik de Regering aandachtig willen maken op de behoeften ald[aar,] en ik eindig met hetgeen ik in mijne vorige rede heb betuigd: „[in]dien de minister van binnenlandsche zaken meer had moeten v[ra]gen, in de eerste plaats voor onderwijs en wetenschappen, [...] als ook voor de nijverheid, kanalisatie enz., — ik zou het me[t] mijn hart hebben toegestaan." Want, Mijne Heeren, ofschoon [er] misschien sommigen zijn, die ook mij er voor aanzien, als w[are] ook ik door eene bezuinigingswoede aangetast, — vroeger was [het] eene *bezuinigingskoorts*, thans heet het eene *bezuinigingswoede*; [...] een volgend jaar zal het misschien *bezuinigingsrazernij* wezen; want, zeg ik, ofschoon er misschien sommigen zijn, die denk[en] dat ook ik door die kwaal mogt zijn aangetast, dan zou ik zegge[n:] die ziekte is welligt nog niet bij mij op de hoogte! Althans [...] wat het onderwijs betreft, daarin begeer ik niet te bezuinigen; [...] in dien verstande ten minste, wanneer ik er nut van zie. [...] f 1400, bij voorbeeld, die op de begrooting staan uitgetrokk[en] voor de staats-examina zijn, in mijn oog, als weggeworpen.

Maar hiermede, Mijne Heeren, nader ik tot een bijzonder a[r]tikel, en .... omdat men zeker op dat artikel zal terugkome[n,] wil ik althans de discussiën daaromtrent niet vooruitloopen.

---

(1) In het *Bijblad der Staats-Ct.* staat hier, door eene drukfeil, *„onderwerp"* en *„onderwerpen."*

(2) In het *Bijblad* voornoemd staat hier verkeerdelijk: „f 60,000

Te Groningen, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.